

**Διερεύνηση συνθηκών ανάπτυξης αθλητικού τουρισμού στην παραποτάμια περιοχή
του Νέστου**

Της Αικατερίνης Γιαννικοπούλου

**Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία που υποβάλλεται στο καθηγητικό σώμα για
τη μερική εκπλήρωση των υποχρεώσεων απόκτησης Διπλώματος Μεταπτυχιακών
Σπουδών στη «Διοίκηση Αθλητικών Οργανισμών και Επιχειρήσεων» του Τμήματος
Οργάνωσης και Διαχείρισης Αθλητισμού του Παν/μίου Πελοποννήσου στην
κατεύθυνση «Μάνατζμεντ Αθλητικών Οργανισμών & Επιχειρήσεων»**

**Σπάρτη
2022**

Εγκεκριμένο από την Εξεταστική επιτροπή:

Επιβλέπων: Άννα Κουρτεσοπούλου, Διδάκτωρ

2^ο Μέλος: Αθανάσιος Κριεμάδης, Καθηγητής

3^ο Μέλος: Ιωάννης Δουβής, Καθηγητής

Υπεύθυνη Δήλωση

Με ατομική μου ευθύνη και γνωρίζοντας τις κυρώσεις που προβλέπονται από τις διατάξεις του άρθρου 18 (Λόγοι και διαδικασία διαγραφής από το ΠΜΣ) του Κανονισμού Λειτουργίας Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών, δηλώνω υπεύθυνα ότι για τη συγγραφή της Μεταπτυχιακής Διπλωματικής μου Εργασίας (ΜΔΕ) δεν χρησιμοποίησα ολόκληρο ή μέρος έργου άλλου δημιουργού ή τις ιδέες και αντιλήψεις άλλου δημιουργού χωρίς να γίνεται αναφορά στην πηγή προέλευσης (βιβλίο, άρθρο από εφημερίδα ή περιοδικό, ιστοσελίδα κλπ.).

Ημερομηνία: 13/02/2022

Η Δηλούσα

Γιαννικοπούλου Αικατερίνη

Copyright © Αικατερίνη Γιαννικοπούλου, 2022

Με επιφύλαξη κάθε δικαιώματος. All rights deserved

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας εργασίας, εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τον συγγραφέα. Οι απόψεις και τα συμπεράσματα που περιέχονται σε αυτό το έγγραφο εκφράζουν τον συγγραφέα και δεν πρέπει να ερμηνευθεί ότι αντιπροσωπεύουν τις επίσημες θέσεις του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου του Τμήματος Οργάνωσης και Διαχείρισης Αθλητισμού.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Αικατερίνη Γιαννικοπούλου: Διερεύνηση συνθηκών ανάπτυξης αθλητικού τουρισμού στην παραποτάμια περιοχή του Νέστου.

(Με την επίβλεψη της Δρ. Κουρτεσοπούλου Άννας)

Αντικείμενο της παρούσας εργασίας είναι η διερεύνηση των συνθηκών που επικρατούν αναφορικά με την ανάπτυξη αθλητικών δράσεων σε περιοχές με έντονο περιβαλλοντικό ενδιαφέρον, όπως αυτή του Νέστου ποταμού. Παράλληλα αποσκοπεί στο να εντοπιστούν οι συνθήκες που είναι ικανές να οδηγήσουν στην ανάπτυξη επιχειρήσεων, ιδιωτικών ή δημοσίων, οι οποίες θα προσφέρουν αθλητικές δραστηριότητες, όχι μόνο σε κατοίκους της περιοχής, αλλά κυρίως σε επισκέπτες – τουρίστες. Μέσω των συνεντεύξεων σε εμπλεκόμενους φορείς που δραστηριοποιούνται στο κλάδο του εναλλακτικού τουρισμού στην ευρύτερη περιοχή, διαφάνηκε η ανάγκη τουριστικής αξιοποίησης της παραποτάμιας διαδρομής του Νέστου ποταμού. Στην περιφέρεια της Ανατολικής Μακεδονίας και της Θράκης οι υφιστάμενες συνθήκες δείχνουν να είναι κατάλληλες για τη δημιουργία μονάδων που θα πραγματοποιούνται αθλητικές δραστηριότητες ικανές να προσελκύσουν το τουριστικό ενδιαφέρον. Σημαντικό πόρισμα εξίσου ήταν η σύγκληση των εμπλεκόμενων φορέων στην ανάγκη για περεταίρω ανάπτυξη του αθλητικού τουρισμού μέσω της αύξησης των επιχειρηματικών επενδύσεων στην περιοχή, της βελτίωσης των υπαρχουσών και σύσταση νέων τουριστικών μονάδων και αθλητικών δομών. Η ανάπτυξη αυτή αναμένεται να συμβάλει στη μείωση της ανεργίας στις νεαρές ιδίως ηλικίες, στο περιορισμό της μετανάστευσης προς τα αστικά κέντρα αλλά και στη προσέλευση τουριστών αν όχι σε 12μηνη βάση, τουλάχιστον σε διευρυμένη σαιζόν.

Λέξεις κλειδιά: *αθλητικός τουρισμός, δημιουργικός τουρισμός, Νέστος, παραποτάμιος τουρισμός*

ABSTRACT

Aikaterini GIannikopoulou: Investigation of conditions for the development of sports tourism in the riparian area of Nestos.

(Under the supervision of Dr. Kourtesopoulou Anna)

The object of this work is to investigate the prevailing conditions regarding the development of sports activities in areas of strong environmental interest, such as that of the Nestos River. At the same time, it aims to identify the conditions that can lead to the development of businesses, private or public, which will offer sports activities, not only to locals, but mainly to visitors - tourists. Through interviews with stakeholders active in the field of alternative tourism in the wider area, the need for tourism development of the riverside route of the Nestos River became apparent. In the region of Eastern Macedonia and Thrace, the existing conditions seem to be suitable for the creation of units that will carry out sports activities capable of attracting tourist interest. An equally important conclusion was the convening of the stakeholders to the need for further development of sports tourism through the increase of business investments in the region, the improvement of the existing ones and the establishment of new tourist units and sports structures. This growth is expected to contribute to the reduction of unemployment, especially at a young age, to the reduction of migration to urban centers but also to the influx of tourists if not on a 12-month basis, at least in the extended season.

Keywords: *Sports tourism, creative tourism, Nestos, river tourism*

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Καθώς ολοκληρώνεται αυτό το ερευνητικό ταξίδι είναι σημαντικό να αποδοθούν ευχαριστίες σε αρκετά πρόσωπα που με τον τρόπο τους συνέδραμαν στην εκπόνηση αυτής της διπλωματικής εργασίας. Αρχικά, θα ήθελα να ευχαριστήσω τα μέλη της επιτροπής: τον κύριο Κριεμάδη Αθανάσιο, την κυρία Κουρτεσοπούλου Άννα και τον κύριο Δουβή Ιωάννη. Ιδιαίτερα, θα ήθελα να εκφράσω τις θερμότερες ευχαριστίες μου στην κυρία Κουρτεσοπούλου, χωρίς την ακούραστη καθοδήγηση, τη βοήθεια και την έμπνευση της οποίας, δεν θα μπορούσα να φέρω εις πέρας την παρούσα μελέτη.

Ταυτόχρονα, θα ήθελα να ευχαριστήσω τους κυρίους Βουρβουκέλη Οδυσσέα και Αμοιρίδη Μιχάλη, περιφερειακούς συμβούλους της περιφερειακής ενότητας Ξάνθης, που με την προθυμία και την ανταπόκρισή τους κατάφερα να συγκεντρώσω αρκετά ενδιαφέροντα στοιχεία. Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω τον Δήμο Νέστου και τον Δήμο Τοπίρου και φυσικά τους αντιπροσώπους τους που υπήρξαν πολύτιμοι αρωγοί μου σε αυτή την ερευνητική περιπέτεια. Επιπλέον, σημαντική ήταν η συνεισφορά του προέδρου του ορειβατικού συλλόγου Χρυσούπολης κύριου Κουρμαντζή Θοδωρή που με καθοδήγησε με τις πληροφορίες του σε νέα ερευνητικά μονοπάτια.

Τέλος, είναι αναγκαίο να αποδοθούν ευχαριστίες στον κύριο Γιώργο Γιαννάκη, ιδιοκτήτη του 'Get outdoors' και τον κύριο Δαμιανό, ιδιοκτήτη του 'Nestos Plus' που εναπόθεσαν το δικό τους λιθαράκι στην οικοδόμηση της εργασίας αυτής.

Στο σημείο αυτό είναι σημαντικό να εκφράσω τις ευχαριστίες μου σε πιο προσωπικό επίπεδο. Ένα τεράστιο ευχαριστώ πρέπει να δοθεί στην οικογένεια μου και ιδιαίτερα στους γονείς μου, Γιώργο και Αναστασία που ως δάσκαλοι και αεικίνητοι υποστηρικτές της διαβίου επιμόρφωσης, με ενέπνεαν πάντα να ακολουθώ τα ένστικτά μου και να προχωρώ και να προοδεύω στη ζωή μου.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	4
ABSTRACT	5
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ	9
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ	10
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	11
Ο εναλλακτικός αθλητικός τουρισμός στην Ελλάδα.....	11
Παραποτάμιος Τουρισμός	12
Η αναγκαιότητα της έρευνας	17
Σκοπός της έρευνας.....	18
Ορισμός του Ερευνητικού Προβλήματος.....	18
Ερευνητικά ερωτήματα	18
Ερευνητικές υποθέσεις	19
Περιορισμοί.....	20
Δομή της Έρευνας	21
ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ.....	23
Αθλητικός τουρισμός	27
Προϋποθέσεις Ανάπτυξης Αθλητικού Τουρισμού στην Ελλάδα	29
Αειφόρος- Βιώσιμος Τουρισμός.....	31
Δημιουργικός Τουρισμός	32
Τουριστική Ανάπτυξη στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης.....	35
Δήμοι Ενδιαφέροντος	41
Υποδομές Μεταφορών στην περιφέρεια ΑΜΘ	44
Αποτίμηση Βιβλιογραφικής Ανασκόπησης.....	44
ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ.....	47
Το δείγμα της έρευνας	47
Ερευνητικό εργαλείο	47
Δεοντολογία έρευνας	52
Στατιστική ανάλυση	53
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ.....	55
SWOT ανάλυση με βάση την βιβλιογραφική έρευνα	55
Η στάση των Δημόσιων Φορέων Ανάπτυξης	58

Η στάση των Ιδιωτικών Φορέων	60
Η στάση των οικολογικών οργανώσεων	61
ΣΥΖΗΤΗΣΗ-ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	64
Γενική αποτίμηση – Προτάσεις για μελλοντικές έρευνες.....	68
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	70

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ

Εικόνα 1. Χάρτης του Νέστου Ποταμού.....	12
Εικόνα 2. Το Δέλτα του Νέστου από Δορυφορική Φωτογραφία.....	14
Εικόνα 3. Ο Νέστος από το παρατηρητήριο στα 891 μέτρα υψόμετρο.....	16
Εικόνα 4. Οι επιπτώσεις της πανδημίας στην τουριστική κίνηση παγκοσμίως.....	24
Εικόνα 5. Κατηγοριοποίηση των ταξιδιωτών	25
Εικόνα 6. Αναλογία αλλοδαπών και ημεδαπών τουριστών στην Ελλάδα το 2019.....	35
Εικόνα 7. Επισκέψεις στη Ελλάδα ανά περιφέρεια το 2018.....	36
Εικόνα 8. Χώρες προέλευσης τουριστών στην ΠΑΜΘ.....	37
Εικόνα 9. Μέση δαπάνη ανά επίσκεψη στην Ελλάδα ανά περιφέρεια.....	38
Εικόνα 10. Μέση διάρκεια παραμονής κατά την επίσκεψη ανά περιφέρεια.....	39
Εικόνα 11. Χάρτης Χωρικής Οργάνωσης Τουρισμού μέσα από το νέο Περιφερειακό Χωροταξικό Πλαίσιο της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας & Θράκης.....	44

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ

ΕΟΤ – Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού

UNWTO - Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού

WTOBC – Επιχειρηματικό Συμβούλιο του Παγκόσμιου Οργανισμού Τουρισμού

WTTC- World Travel & Tourism Council

IRTS- Institut Regional du Travail Social

UNESCO- Εκπαιδευτική Επιστημονική και Πολιτιστική Οργάνωση Ηνωμένων Εθνών

ΕΛΣΤΑΤ- Ελληνική Στατιστική Αρχή

ΕΕΤΑΑ- Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης

ΙΝΣΕΤΕ- Ινστιτούτο του Συνδέσμου Ελληνικών Τουριστικών και Επιχειρήσεων

ΔΠΘ- Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

Ε.Ε – Ευρωπαϊκή Ένωση

ΜΜΕ – Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο εναλλακτικός αθλητικός τουρισμός στην Ελλάδα

Διανύουμε μία περίοδο κατά την οποία οι ανακατατάξεις είναι επιβεβλημένες. Η επέλαση της πανδημίας, πέρα από τον αρχικό φόβο και την ανασφάλεια, δημιούργησε νέα δεδομένα και οδηγεί την ανθρωπότητα σε αναθεώρηση παγιωμένων από πολλά έτη αντιλήψεων και απόψεων. Η -έστω και προσωρινή- παύση των μετακινήσεων, η μετατόπιση των αναγκών του ανθρώπου και φυσικά η επίδραση όλων των παραπάνω στις εθνικές οικονομίες οδηγούν στην υιοθέτηση εναλλακτικών τάσεων σε κάθε πτυχή της ζωής μας. Ειδικά στην Ελλάδα, μία χώρα όπου μεγάλο ποσοστό του ΑΕΠ της προέρχεται από τον τουρισμό, είναι επιβεβλημένη η αναζήτηση νέων χώρων και τοποθεσιών, αλλά και νέων μορφών τουρισμού που θα συνεχίσουν την αειφόρο τουριστική ανάπτυξη, συνδυάζοντας, όμως, τις σύγχρονες τάσεις.

Αυτή ακριβώς η ανάγκη συνέβαλε στη σύλληψη του ερευνητικού θέματος της παρούσας μελέτης. Συγκεκριμένα, μέσα από την έκδηλη, μετά την καραντίνα, τάση επαναπροσδιορισμού των σχέσεων του ανθρώπου με το φυσικό περιβάλλον και το ίδιο του το σώμα άρχισε να διαφαίνεται για τις επιστήμες της φυσικής αγωγής πως χρήζει διερεύνησης ο συσχετισμός τους με την τουριστική αναδιοργάνωση. Ο εγκλεισμός εντός των οικιών συνέβαλε ώστε οι άνθρωποι, ειδικά αυτοί που ζουν σε αστικές περιοχές, να συνειδητοποιήσουν αφ' ενός την έμφυτη ανάγκη του ανθρώπου για σωματική κίνηση κι άσκηση κι αφ' ετέρου να αναθεωρήσουν τη σχέση τους με το φυσικό περιβάλλον.

Διερευνώνται λοιπόν, στην παρούσα εργασία οι συνθήκες ανάπτυξης του αθλητικού τουρισμού στην παραποτάμια περιοχή του Νέστου, στην Ανατολική Μακεδονία και τη Θράκη. Η καταγωγή της ερευνήτριας από τη συγκεκριμένη περιοχή, στα σύνορα των νομών Καβάλας και Ξάνθης, προφανώς και υπήρξε σημαίνουσα για την επιλογή της. Στόχος είναι να διερευνηθούν οι υπάρχουσες συνθήκες, αλλά και η στάση, οι απόψεις, οι θέσεις των ανθρώπων της περιοχής (φορέων, επιχειρηματιών και οργανώσεων) που οδηγούν στις προϋποθέσεις να αναπτυχθούν σύγχρονες, καινοτόμες επιχειρήσεις βασισμένες σε υλοποιήσιμα επιχειρηματικά πλάνα.

Παραποτάμιος Τουρισμός

Ένας από τους κύριους παράγοντες ανάπτυξης του ανθρώπινου πολιτισμού είναι το υδάτινο στοιχείο. Ειδικά οι ποταμοί διαδραμάτισαν σημαντικό ρόλο στην ιστορία του ανθρώπινου γένους (Simpson, 2009). Πηγές ζωογόνου νερού και ευφορίας για την ανάπτυξη της γεωργίας, κομβικά γεωπολιτικά σημεία, κύριοι αγωγοί μεταφοράς ανθρώπων και προϊόντων (Prideaux, Timothy & Cooper, 2009). Δεν είναι τυχαίο, άλλωστε το γεγονός πως όπου υπάρχουν ποταμοί γύρω τους αναπτύχθηκαν οι σπουδαιότερες πόλεις του σύγχρονου πολιτισμού. Αλλά και για τον τουρισμό και την αναψυχή αποτελούν σημείο αναφοράς (Imbal, 2005). Κυρίαρχοι στο φυσικό τοπίο, σημείο αναφοράς για τους ταξιδιώτες απανταχού της γης και όλο και περισσότερο συνδεδεμένοι με δραστηριότητες που ξεκινούν από το ψάρεμα και φτάνουν μέχρι το rafting. Ενώ, όμως, για τα ποτάμια ως στοιχεία του φυσικού περιβάλλοντος, ως σημεία αναφοράς των πέριξ αυτών αναπτυχθέντων πολιτισμών και ως τόπους υπαίθριας αναψυχής υπάρχει μεγάλη βιβλιογραφία, υπάρχουν συγκριτικά λίγες ακαδημαϊκές μελέτες για τον παραποτάμιο τουρισμό και ακόμη λιγότερες για αυτόν που σχετίζεται με τις αθλητικές δραστηριότητες.

Σύμφωνα με τον νόμο 4582/2018 του Υπουργείου Τουρισμού με αντικείμενο τον εκσυγχρονισμό στις μορφές τουρισμού που θεωρούνται ειδικές, ο παραποτάμιος τουρισμός ανήκει στην κατηγορία του τουρισμού « *υπαίθριων δραστηριοτήτων αθλητικής αναψυχής – περιπέτειας*» (Ν. 4582/2018). Ως τέτοιες εκλαμβάνονται οι δραστηριότητες που πραγματοποιούνται είτε μία φορά είτε περιστασιακά, μπορεί να έχουν μορφή ακραίας περιπέτειας, αλλά και ήπιας, ο χαρακτήρας τους δεν είναι ανταγωνιστικός, ούτε καν αγωνιστικός και αποσκοπούν αποκλειστικά στη ψυχαγωγία των ατόμων που συμμετέχουν (Παράγραφος 2 του άρθρου 6 του Ν. 4528/2018 στο ΦΕΚ Α΄ - 208 / 11-12-2018).

Από τις παραπάνω δραστηριότητες πολλές είναι αυτές που μπορούν να συμπεριληφθούν σε πρόγραμμα υπαίθριων δραστηριοτήτων διεξαγομένων είτε εντός του ποταμού είτε παράκτια. Από ήπιες θα ήταν εφικτό να διεξαχθούν διάφορες δραστηριότητες που ενθαρρύνουν το δέσιμο της ομάδας και περιλαμβάνουν αγωνίσματα που προωθούν τη γνωριμία και την εμπιστοσύνη μεταξύ των συμμετεχόντων (team building activities), αλλά και υπαίθρια ιππασία, τοξοβολία, τρέξιμο και πεζοπορία και

φυσικά ψάρεμα. Από δραστηριότητες με έντονο χαρακτήρα πέρα από το kayak ποταμού και το rafting, δηλαδή την κατάβαση με βάρκα, σε συγκεκριμένες περιοχές, συνήθως σε σημεία του ποταμού που βρίσκονται σε υψόμετρο, η αναρρίχηση και η ποδηλασία βουνού, όπως και το εναέριο πέρασμα με ειδικό εξοπλισμό πάνω από το ποτάμι (Flying Fox). Σε συγκεκριμένες περιπτώσεις και υπό προϋποθέσεις είναι δυνατόν να λάβουν χώρο και δραστηριότητες χαρακτηριζόμενες ως «αυξημένης επικινδυνότητας», οι συνήθως χαρακτηριζόμενες ως extreme sports, όπως το bungee jumping, δηλαδή η υπό έλεγχο πτώση με τη χρήση ελαστικού σχοινιού και το paragliding, δηλαδή το «παραπέντε» ή αλεξίπτωτο πλαγιάς ή αιωρόπτερο.

Μία ακόμη πτυχή του παραποτάμιου τουρισμού θα μπορούσε να περιλαμβάνει υπηρεσίες ευεξίας, περιβαλλοντικής μελέτης, δημιουργίας θεματικών πάρκων με θέμα είτε το ποτάμι καθ' αυτό είτε του οικοσυστήματος που δημιουργεί (Buckley, 2009). Ειδικά στις περιοχές με χαμηλότερο υψόμετρο και κοντά σε μεγαλύτερους οικισμούς ή και πόλεις της περιοχής. Είναι προφανώς πως σε περίπτωση που πλησίον του ποταμού βρίσκονται και κτίσματα με αρχαιολογικό, ιστορικό, πολιτισμικό, αθλητικό ή όποιο άλλο ειδικό ενδιαφέρον, αυτό αποτελεί μία επιπλέον παράμετρο που πρέπει να συνυπολογιστεί κατά τον σχεδιασμό της τουριστικής αξιοποίησης και ανάπτυξης μίας παραποτάμιας περιοχής (Hynes & Hanley, 2006).

Αξιοποιώντας τα παραπάνω δεδομένα, πριν η παρούσα εργασία προχωρήσει στο ερευνητικό της σκέλος, κρίνεται σκόπιμο να εστιάσει στον ποταμό Νέστο και την ευρύτερη παραποτάμια περιοχή, ειδικά στους νομούς Ξάνθης και Καβάλας, προκειμένου να εντοπιστούν οι ιδιαιτερότητες της περιοχής ως προς το γεωμορφολογικό ανάγλυφο, τις περιβαλλοντικές συνθήκες, συμπεριλαμβανομένου του οικοσυστήματος του ποταμού και τις δραστηριότητες δημιουργικού αθλητικού τουρισμού που μπορούν να πραγματοποιούνται οργανωμένα και σε σταθερή βάση στον Νέστο και την κοίτη του.

Νέστος Ποταμός

Με συνολική έκταση περίπου 243 χιλιόμετρα ο ποταμός Νέστος (1), είναι ένας από τους μεγαλύτερους ποταμούς των Βαλκανίων. Στον Ελλαδικό χώρο διανύει 130 χιλιόμετρα, καθώς εισέρχεται από τα σύνορα με τη Βουλγαρία στον νομό Δράμας. Στον νομό Δράμας έχουν κατασκευαστεί και δύο υδροηλεκτρικά φράγματα, του Θησαυρού,

όπου και υπάρχει τεχνητή λίμνη, και της Πλατανόβρυσης. Οι πηγές του βρίσκονται στα όρη Ρήλα στη Βουλγαρία (από τα οποία πηγάζει και ο Έβρος) και οι εκβολές του στο Θρακικό Πέλαγος. Στη Βουλγαρική γλώσσα τον αποκαλούν «Μέστα». Λογίζεται ως το σύνορο μεταξύ Μακεδονίας και Θράκης. Εκτός από τον νομό Δράμας από τον οποίο και εισέρχεται στην Ελλάδα, διασχίζει και τους νομούς Καβάλας και Ξάνθης.

Εικόνα 1. Χάρτης του Νέστου Ποταμού (Πηγή: <https://www.forestis.gr>)

Καθ' όλο το μήκος του, ο ποταμός περιβάλλεται από σπάνιο φυσικό πλούτο. Τα διάφορα πλέγματα από βιοτόπους φιλοξενούν αφθονία ειδών χλωρίδας και πανίδας, μεταξύ των οποίων και κάποια ιδιαίτερα σπάνια. Έχουν εντοπιστεί από τους επιστήμονες περισσότερα από 250 είδη πτηνών, μεταξύ των οποίων και οκτώ ολιγά επαιλούμενα με εξαφάνιση. Μεταξύ των πολλών αυτών υδροβιότοπων ο Νέστος δημιουργεί «υδάτινους μαιάνδρους». Τα περίπου 20 χιλιόμετρα που ρέει από τη Σταυρούπολη ως τους Τοξότες περιβάλλονται από ένα δάσος έκτασης 2380 εκταρίων και από το 1977 είναι χαρακτηρισμένα ως «Αισθητικό Δάσος» βάσει Προεδρικού Διατάγματος (Π.Δ.283/1977) και τα διέπουν ειδικοί όροι προστασίας (πηγή: ekby.gr). Είναι γνωστά ως «Στενά» ή «Τέμπη». Το συγκεκριμένο σημείο, κοντά στους Τοξότες, λόγω του υψομέτρου (περίπου 890 μέτρα υψόμετρο) και της φύσης του ποταμού, όπως αναφέρεται στο ερευνητικό μέρος, είναι από τα πλέον αξιοποιημένα τουριστικά.

Μετά τα στενά ξεκινά το Δέλτα του Νέστου (Εικόνα 2). Πρόκειται για έναν υδρότοπο ιδιαίτερης σημασίας, όχι μόνο για την χώρα μας, αλλά διεθνώς. Όπως αναφέρεται στην ιστοσελίδα του Ελληνικού Κέντρου Βιοτόπων – Υγροτόπων, είναι προστατευόμενο τόσο από τη Συνθήκη Ramsar, όσο και από το ευρωπαϊκό δίκτυο προστασία περιβάλλοντος Natura. Με έκταση από τη Νέα Καρβάλη μέχρι τα Άβδουρα και περίπου 550.000 στρεμμάτων, αποτελεί καταφύγιο για πολλά άγρια είδη πανίδας και σημείο διέλευσης αποδημητικών πτηνών. Το «Κοτζιά Ορμάν» ή «Μεγάλο Δάσος» είναι το επίκεντρο του ενδιαφέροντος. Η σημερινή του έκταση έχει περιοριστεί στα 4.500 περίπου στρέμματα, όταν κάποτε καταλάμβανε περί τα 125.000 στρέμματα. Με επιχορήγηση και από την Ε.Ε., ο Φορέας Διαχείρισης του Νέστου Ποταμού είναι υπεύθυνος για την προστασία και την προβολή της περιοχής.

Στην περιοχή του Δέλτα του Νέστου λειτουργούν και Κέντρα πληροφόρησης των επισκεπτών, καθώς υπάρχει έντονο ερευνητικό και τουριστικό ενδιαφέρον. Στόχος τους η διευκόλυνση της πρόσβασης για τους επισκέπτες στα σημεία ενδιαφέροντος του ποταμού. Μέσω αυτών των κέντρων δίνεται η δυνατότητα στις επιχειρήσεις της περιοχής να προβάλλουν τις υπηρεσίες τους και παράλληλα οι επισκέπτες να εκμεταλλευτούν στο έπακρον την επίσκεψη τους στον Νέστο, πάντα με σεβασμό στη βιοποικιλότητα και την προστασία του παραποτάμιου αυτού δάσους.

Εικόνα 2. Το Δέλτα του Νέστου από Δορυφορική Φωτογραφία (Πηγή: <https://rsis.ramsar.org/ris/56>)

Στα αρχαία Ελληνικά κείμενα οι αναφορές στον Νέστο (συναντάται σε κείμενα του Στράβωνα, του Ηροδότου, του Θουκυδίδη και του Πausανία) φανερώνουν έναν ποταμό ιδιαίτερα ορμητικό με μεγάλο όγκο νερού. Τα πολλά αποστραγγιστικά έργα, τα φράγματα και οι τεχνητές λίμνες, που βρίσκονται κυρίως στο διερχόμενο από τη Βουλγαρία μέρος του ποταμού, αλλά και επί συνόλω η κλιματική αλλαγή έχουν μετατρέψει τον Νέστο σε ένα ποτάμι που σε σημεία ο υδάτινος όγκος του, η ροή των υδάτων του και η κλίση στο έδαφος τον καθιστούν ιδανικό για αθλήματα ποταμού όπως το kayak ποταμού και το rafting. Παράλληλα σε άλλα σημεία, όπου τα νερά γαληνεύουν, θεωρείται ιδανικός για περίπατο και εξερεύνηση. Συνολικά ο Νέστος ποταμός κρίνεται ιδανικός προορισμός για πάρα πολλές δραστηριότητες, αθλητικές και μη. Υπάρχουν δυνατότητες για ακόμη μεγαλύτερη ανάπτυξη του δημιουργικού αθλητικού τουρισμού, καθώς οι περισσότεροι επισκέπτες της περιοχής είναι κυρίως μεμονωμένοι τουρίστες, είτε ερευνητές – επιστήμονες, είτε φυσιολάτρες. Επιγραμματικά τα σημεία τουριστικού ενδιαφέροντος στα λεγόμενα «Νεστοχώρια» είναι τα ακόλουθα:

- ✓ Το δέλτα του ποταμού με το προστατευόμενο Μεγάλο Παραποτάμιο Δάσος
- ✓ Τα Στενά του Νέστου με το προστατευόμενο Αισθητικό Δάσος και το παρατηρητήριο στους Τοξότες (Εικόνα 3)
- ✓ Διάφοροι καταρράκτες που δημιουργούνται κυρίως σε παραποτάμους (π.χ.
 - καταρράκτης Λειβαδίτη)
- ✓ Ιερές Μονές
- ✓ Ο Μακεδονικός Τάφος στη Σταυρούπολη
- ✓ Απομεινάρια από κάστρα (κάστρο Πετροπηγής, Φρούριο Καλύβας)

Εικόνα 3. Ο Νέστος από το παρατηρητήριο στα 891 μέτρα υψόμετρο (πηγή: google maps - Φωτογράφος: Γιώργος Αρβανιτάκης)

Η αναγκαιότητα της έρευνας

Η παρούσα έρευνα κρίνεται αναγκαία για ποικίλους λόγους. Πρώτιστα γιατί αποτελεί μία αδήριτη πραγματικότητα για την Ελλάδα, μέσα στα πλαίσια του απαραίτητου επανασχεδιασμού της τουριστικής της πολιτικής, να αντλήσει μέσα από επιστημονικές έρευνες και μελέτες περίπτωσης, όπως εδώ του Νέστου ποταμού, τη δυνατότητα επένδυσης σε περιοχές, οι οποίες μέχρι σήμερα δεν αποτελούν κατ' εξοχήν τουριστικούς προορισμούς. Επίσης, δεδομένου ότι η ερευνήτρια είναι επιστήμων Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού (ΠΕ11), η έρευνα κρίνεται αναγκαία καθώς διερευνά τη δυνατότητα οι αθλητικές δραστηριότητες να αποτελέσουν μέρος ενός ευρύτερου κεντρικού σχεδιασμού συνδυαστικά με άλλες παραμέτρους, όπως του τουρισμού, της περιβαλλοντολογίας και του επιχειρείν, ήτοι των επιστημών της Διοίκησης και του Μάνατζμεντ. Μέσα από τις απόψεις που εκφράστηκαν στην ερευνήτρια διερευνώνται και οι προθέσεις και η δυνατότητα ανάπτυξης επιχειρηματικών σχεδίων που αναφέρονται σε εναλλακτικές – δημιουργικές αθλητικές δραστηριότητες. Η καταγραφή των αποτελεσμάτων, και ο αναστοχασμός επί τούτων, φιλοδοξεί να οδηγήσει την έρευνα αυτή να λειτουργήσει ως ένα εργαλείο χρήσιμο για όλους τους εμπλεκόμενους στους

σχετιζόμενους κλάδους φορείς, αλλά και να παρακινήσει κι άλλους ερευνητές να ασχοληθούν με μελέτες περίπτωσης επί του θέματος, ώστε να δημιουργηθεί μία πλήρης επιστημονικά εδραιωμένη θέση ως προς το αντικείμενο της παρούσας.

Σκοπός της έρευνας

Ο βασικός στόχος αυτής της έρευνας είναι να παρουσιάσει τις συνθήκες που επικρατούν αναφορικά με την ανάπτυξη αθλητικών δράσεων σε περιοχές με έντονο περιβαλλοντικό ενδιαφέρον, στις οποίες δίνεται η δυνατότητα να πραγματοποιηθούν εναλλακτικές – δημιουργικές αθλητικές δραστηριότητες. Παράλληλα αποσκοπεί στο να διερευνήσει τις δυνατότητες ανάπτυξης για τουριστικές επιχειρηματικές δράσεις που σχετιζόμενες τις εξωτερικές αθλητικές δραστηριότητες (outdoor sports activities). Ειδικά για την περιφέρεια της Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης, η παρούσα εργασία αποσκοπεί στο να αναδείξει την ανάγκη τουριστικής αξιοποίησης της παραποτάμιας διαδρομής του Νέστου ποταμού, μέρος της οποίας αποτελεί περιβαλλοντικά προστατευόμενη περιοχή Natura.

Ορισμός του Ερευνητικού Προβλήματος

Με βάση την αναγκαιότητα και τη στοχοθέτηση της έρευνας ορίστηκε και το ερευνητικό πρόβλημα της εργασίας αυτής. Ερευνώνται, λοιπόν, οι λόγοι για τους οποίους κρίνεται επιβεβλημένη η κεντρική χάραξη στρατηγικής αναφορικά με την ανάπτυξη του εναλλακτικού – δημιουργικού αθλητικού τουρισμού στην παραποτάμια περιοχή του Νέστου ποταμού και οι παράγοντες που επηρεάζουν τους παραπάνω λόγους. Η φύση του ερευνητικού προβλήματος καθιστά αναγκαία την ανάλυση επιμέρους παραμέτρων, όπως της διεκδίκησης πόρων προερχομένων από την Ε.Ε. ή / και την κεντρική διακυβέρνηση, της υπάρχουσας υλικοτεχνικής υποδομής και της υποστήριξης των εγχειρημάτων δημιουργίας δομών από τους τοπικούς φορείς, δημόσιους και ιδιωτικούς.

Ερευνητικά ερωτήματα

Στην αρχή της έρευνας τέθηκαν τα ακόλουθα ερευνητικά ερωτήματα:

1. Με ποιον τρόπο επιδρά η κεντρική πολιτική διακυβέρνηση στην ανάπτυξη τοπικών δράσεων αναφορικά με τον Αθλητικό Τουρισμό;

2. Ποιες διαφαίνονται να είναι οι προθέσεις των ιδιωτών απέναντι σε ενδεχόμενη ανάπτυξη του Αθλητικού Τουρισμού στην ευρύτερη περιοχή;
3. Ποιες προτείνονται ως σημαίνουσες προϋποθέσεις για την εν λόγω ανάπτυξη;
4. Με ποιον τρόπο μπορεί η τοπική Αυτοδιοίκηση να συμμετάσχει στη δημιουργία στρατηγικής και στην παροχή κινήτρων προς τους επιχειρηματίες προς τη δημιουργία επιχειρήσεων σχετιζόμενων με την ανάπτυξη του Αθλητικού Τουρισμού;
5. Ποιοι άλλοι παράγοντες φαίνονται πως σχετίζονται με την ανάπτυξη της συγκεκριμένης μορφής τουρισμού στην ευρύτερη περιοχή ;
6. Είναι εφικτή η συνεργασία των αρμόδιων φορέων που σχετίζονται με τον τουρισμό και των αθλητισμό μεταξύ τους, ώστε να προωθηθεί ο Αθλητικός τουρισμός στην περιοχή του Νέστου;
7. Για ποιον λόγο η παραποτάμια περιοχή του Νέστου θεωρείται κατάλληλη για εξωτερικές αθλητικές δραστηριότητες και για την ανάπτυξη τουριστικών επιχειρήσεων σχετιζόμενων με αυτές;
8. Ελλοχεύουν κίνδυνοι για το προστατευόμενο φυσικό περιβάλλον και εν γένει για το οικοσύστημα της περιοχής, σε περίπτωση ανάπτυξης του Αθλητικού Τουρισμού;
9. Αντιλαμβάνονται οι επιμέρους σχετιζόμενες πλευρές την ανάπτυξη του αθλητικού τουρισμού ως μέσου προαγωγής της υγείας;
10. Ποια οφέλη θα υπάρξουν από την εν λόγω ανάπτυξη για την περιοχή;

Ερευνητικές υποθέσεις

Κατ' αντιστοιχία των ερευνητικών ερωτημάτων διατυπώθηκαν και οι κάτωθι ερευνητικές υποθέσεις:

1. Η κεντρική διακυβέρνηση έχει τη δυνατότητα να χρηματοδοτήσει και να συμπεριλάβει στον ευρύτερο στρατηγικό σχεδιασμό της την ανάπτυξη τοπικών δράσεων σχετικών με τον αθλητικό τουρισμό.
2. Οι ιδιώτες θα είναι πρόθυμοι να μετάσχουν σε επιχειρηματικά πλάνα σχετιζόμενα με την ανάπτυξη του αθλητικού τουρισμού στην περιοχή.

3. Η σύμπραξη όλων των φορέων αποτελεί πρωτεύουσα προϋπόθεση για την ανάπτυξη του εναλλακτικού - δημιουργικού αθλητικού τουρισμού.
4. Σημαντική παράμετρος για την ανάπτυξη του αθλητικού τουρισμού αποτελεί η προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και του οικοσυστήματος της περιοχής.
5. Η παραποτάμια περιοχή του Νέστου θεωρείται κατάλληλη για εξωτερικές αθλητικές δραστηριότητες και για την ανάπτυξη σχετικών με αυτές τουριστικών επιχειρήσεων.
6. Το φυσικό περιβάλλον όχι μόνο δεν κινδυνεύει, αλλά προστατεύεται από την ανάπτυξη, με την προϋπόθεση ότι αυτή θα γίνει στα πλαίσια ενός κεντρικά σχεδιασμένου σχεδίου και με τη συμμετοχή όλων των φορέων, από την κεντρική διακυβέρνηση μέχρι τους τοπικούς ιδιώτες επιχειρηματίες.
7. Πέρα από τα υλικοτεχνικά και οικονομικά οφέλη προκύπτουν και σημαντικά οφέλη για την προαγωγή της υγείας και ενός ευρύτερα υγιεινού τρόπου διαβίωσης.
8. Από την ανάπτυξη του εναλλακτικού - δημιουργικού αθλητικού τουρισμού στην παραποτάμια περιοχή του Νέστου αναμένεται αύξηση των επενδύσεων στην περιοχή, βελτίωση των υποδομών και σύσταση νέων τουριστικών μονάδων και αθλητικών δομών, μείωση της ανεργίας στις νεαρές ιδίως ηλικίες, περιορισμός της μετανάστευσης προς τα αστικά κέντρα και προσέλευση τουριστών σε 12μηνη βάση.

Περιορισμοί

Η έρευνα αυτή, όπως και κάθε άλλη, ήρθε αντιμέτωπη με κάποιους περιορισμούς. Πρώτα από όλα πρόκειται για μία έρευνα που πραγματοποιήθηκε εν μέσω πανδημίας. Αυτό σήμαινε δυσκολία στις μετακινήσεις, δυσχέρεια στην επικοινωνία τόσο με τους συνεντευξιαζόμενους, όσο και με τους επιβλέποντες την εργασία. Η χρήση του διαδικτύου διευκόλυνε μεν, δεν οδηγούσε στην επίλυση των προβλημάτων δε. Συνέπεια αυτού ήταν να μην καταστεί εφικτό να έρθει η ερευνήτρια σε επαφή με κάποιους από τους εμπλεκόμενους φορείς, όπως είχε σχεδιάσει επί χάρτου. Επιπλέον αυτό οδήγησε σε μεγάλες καθυστερήσεις, αλλά και παρεξηγήσεις, καθώς πολλοί δέχθηκαν να απαντήσουν γραπτώς στις ερωτήσεις της συνέντευξης, αλλά δεν ανταποκρίθηκαν ποτέ. Σε κάθε

περίπτωση είναι δεδομένο πως οι κατά πρόσωπο συνεντεύξεις δεν είναι βέβαιο πως έχουν το ίδιο αποτέλεσμα όταν γίνονται μέσω διαδικτύου, τηλεφώνου ή ακόμη περισσότερο απαντώνται γραπτώς, δηλαδή γίνονται ασύγχρονα. Εν ολίγοις είναι σαφές ότι τόσο στην επιλογή των συνεντευζιαζόμενων όσο και στις απαντήσεις τους η πανδημία αποτέλεσε βασικό περιορισμό. Ακόμη ένας περιορισμός είναι ότι η έρευνα αφορά μία συγκεκριμένη περιοχή, αυτήν της Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης και ειδικά τον ποταμό Νέστο. Ο τοπικός αυτός περιορισμός δεν επιτρέπει, όπως είναι φυσικό, να προβούμε στην γενίκευση των αποτελεσμάτων. Επίσης, όπως συμβαίνει με όλες τις έρευνες που στηρίζονται στις συνεντεύξεις, βασίστηκε σε δεδομένα προκύπτοντα από τη διάδραση κατά τη διάρκεια των συνεντεύξεων, μην μπορώντας να υπολογίσει φυσικούς παράγοντες, όπως την ψυχική διάθεση, τα προσωπικά προβλήματα, τον περιορισμένο διαθέσιμο χρόνο κατά τη διάρκεια των συνεντεύξεων.

Δομή της Έρευνας

Αρχικά, η παρούσα έρευνα καθορίζει τις έννοιες που σχετίζονται με την επιλεγμένη ερευνητική περιοχή, δηλαδή τις σχετικές με τον δημιουργικό αθλητικό τουρισμό. Μέσα από τη βιβλιογραφική επισκόπηση εντοπίζει και επισημαίνει τα σημεία ενδιαφέροντος για την ανάπτυξη επιχειρηματικών πλάνων σχετιζόμενων με τις αθλητικές και τουριστικές δραστηριότητες που είναι δυνατόν να πραγματοποιούνται στον ποταμό Νέστο και στις γύρω από αυτόν περιοχές. Μέσα από τη μελέτη του θεωρητικού πλαισίου επιλέχτηκαν οι άξονες επί των οποίων προέκυψαν τα ερευνητικά ερωτήματα και θεμελιώθηκαν οι ερευνητικές υποθέσεις. Βάσει αυτών οι συνθήκες ανάπτυξης του αθλητικού τουρισμού στις περιοχές που διασχίζει ο Νέστος θεωρήθηκαν ώριμες καθώς διαφαίνονται προθέσεις χρηματοδότησης από την πολιτεία για τουριστικές υποδομές που προωθούν τη βιωσιμότητα και τη δημιουργικότητα, όπως ο αθλητικός τουρισμός εξωτερικών δραστηριοτήτων. Παράλληλα φαίνεται να προκύπτουν και πολλαπλά οφέλη για την περιφέρεια, η οποία έτσι κι αλλιώς αναμένεται να γνωρίσει ανάπτυξη. Όλα τα στοιχεία που προέκυψαν από τη βιβλιογραφική ανασκόπηση οδήγησαν και στην πραγματοποίηση μίας ανάλυσης SWOT.

Λαμβάνοντας υπόψιν όλα τα δεδομένα της θεωρητικής μελέτης και υπολογίζοντας τις πιθανές δυσκολίες, αλλά και τα πλεονεκτήματα των διαφόρων

μεθόδων που μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν, επιλέχτηκε η έρευνα να ακολουθήσει ποιοτική μεθοδολογία με ημι-δομημένες συνεντεύξεις και αναλύσεις εγγράφων, ως την πλέον ενδεδειγμένη. Για την επιλογή του δείγματος συνυπολογίστηκαν παράμετροι, όπως να υπάρχει όσο το δυνατόν ευρύτερη εκπροσώπηση των δημοσίων φορέων και ει δυνατόν τα υποκείμενα να μην είναι μόνο αιρετοί, οι συνεντευξιαζόμενοι να εκφράζουν ολόκληρο το πολιτικό φάσμα ιδεολογικά και να εκπροσωπούν διαφορετικές περιοχές της περιφέρειας, να υπάρχει η εκπροσώπηση των ήδη επιχειρούντων στον κλάδο, αλλά και των δυνητικά μελλοντικών επενδυτών και τέλος να αναζητηθούν οι φορείς που πιθανά θα εξέφραζαν διαφορετικές θέσεις. Αφού διευθετήθηκαν τα δεοντολογικά ζητήματα, όπως της προστασίας προσωπικών δεδομένων, άρχισε η διευθέτηση των συναντήσεων προς συνέντευξη. Οι δυσκολίες που προέκυψαν από τους περιορισμούς λόγω της επιδημίας της Covid-19, έστω και με δυσκολία, υπερκεράστηκαν και συλλέχθηκε το υλικό.

Από την ανάλυση των δεδομένων που προέκυψαν από τη βιβλιογραφική ανασκόπηση, τη μελέτη των διαφόρων εγγράφων και των σημειώσεων της ερευνήτριας προέκυψαν αξιόλογα αποτελέσματα αναφορικά με τη στάση των δημοσίων φορέων, των ιδιωτών και των οικολογικών οργανώσεων. Ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα είναι η παρατήρηση ότι, ενώ όλοι συμφωνούν πως η ανάπτυξη δημιουργικών αθλητικών τουριστικών μονάδων θα έχει πολλά οφέλη για την περιοχή, κάθε μία από τις πλευρές θεωρεί πως μία τέτοια προσπάθεια δεν είναι εύκολο να πραγματοποιηθεί επιρρίπτοντας την ευθύνη αλλού.

Συνολικά, τα δεδομένα που προέκυψαν είναι ικανά να συμβάλλουν σε όποια προσπάθεια επιχειρηθεί στον κλάδο στην ευρύτερη περιοχή του Νάστου και γενικότερα στην περιφέρεια της Ανατολικής Μακεδονίας & Θράκης. Επιπλέον αποτελεί μία από τις λίγες, όχι μόνο στην Ελλάδα αλλά ευρύτερα, μελέτες που εστιάζουν στον τουρισμό με βάση το ποτάμι. Με δεδομένη την ανάγκη ανάκαμψης του τουρισμού σε παγκόσμιο επίπεδο στη μετά την Covid-19 εποχή, είναι απαραίτητο να ερευνηθούν νέες μορφές αειφόρου τουρισμού, που συνδυάζουν τη συμμετοχή και την ευεξία και αποσκοπούν στη δημιουργία μοναδικών αναμνήσεων χωριστά σε κάθε έναν από τους μετέχοντες.

ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ

Η έννοια του τουρισμού είναι ιδιαίτερα οικεία στους περισσότερους ανθρώπους. Παρόλα αυτά, όμως, πρόκειται για μία τόσο σύνθετη ανθρώπινη δραστηριότητα που δεν είναι τόσο απλό να δοθεί ένας απόλυτος ορισμός (Jafari, 1989). Δεδομένου, μάλιστα, ότι στη χώρα μας ο κλάδος θεωρείται ως από τους πλέον σημαντικούς για την εθνική οικονομία, είναι ιδιαίτερα ενδιαφέρον να γίνει απόπειρα προσέγγισης των ορισμών που εξετάζουν και αυτήν, την οικονομική, παράμετρο του τουρισμού, πέρα από τους κύριους ορισμούς.

Ο κατά κοινή παραδοχή οικουμενικός ορισμός του τουρισμού δόθηκε το 1942 από τους Hunziger & Krapf, σύμφωνα με τους οποίους *«τα φαινόμενα και οι σχέσεις που προκύπτουν από ένα ταξίδι, κάποιων ξένων προς έναν τόπο, σε αυτόν τον τόπο, εφόσον δεν εγκαθίστανται μόνιμα και δεν ασκούν οιαδήποτε δραστηριότητα για να εξασφαλίσουν εισόδημα, χαρακτηρίζονται ως τουρισμός»* (Κούτουλας, 2015).

Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Τουρισμού (Π.Ο.Τ. - UNWTO) *«Ο τουρισμός είναι ένα κοινωνικό, πολιτιστικό και οικονομικό φαινόμενο»*. Το φαινόμενο αυτό προϋποθέτει πως τα άτομα μετακινούνται σε περιοχές (χώρες ή μέρη) που δεν αποτελούν το συνηθισμένο τους περιβάλλον για σκοπούς προσωπικούς ή επιχειρηματικούς – επαγγελματικούς. *«Τα άτομα αυτά αποκαλούνται επισκέπτες (τουρίστες ή εκδρομείς, κάτοικοι ή όχι) και ο τουρισμός σχετίζεται με τις δραστηριότητές τους, κάποιες από τις οποίες προϋποθέτουν δαπάνες»* (<https://www.unwto.org/glossary-tourism-terms>). Ένας ενδιαφέρον ορισμός του τουρισμού είναι αυτός των Moore, Cushman & Simmons (1995) που τον αντιμετωπίζουν ως μία *«μορφή αξιοποίησης του ελεύθερου χρόνου με ειδικά χαρακτηριστικά»* (Moore, Cushman & Simmons, 1995 στο Υφαντίδου & Κώστα, χ.χ).

Στον Ελλαδικό χώρο έναν πρωτογενή ορισμό του τουρισμού δίνει ο Κούτουλας (2001). Βάσει αυτού, κάθε σχετιζόμενη με ταξίδι ανθρώπινη δραστηριότητα σε μέρος εκτός της περιοχής όπου είναι μόνιμα εγκαταστημένοι οι ταξιδεύοντες και οι επί μέρους δραστηριότητες τους για να ικανοποιήσουν τις μερικές τους ανάγκες είναι τουρισμός. Η Θεοδωροπούλου (2006) δίνει έναν ευρύτερο ορισμό, θεωρώντας πως τουρισμός είναι το δίκτυο σχέσεων και φαινομένων που σχετίζονται με την αλληλεπίδραση των τουριστών, των επιχειρήσεων, των φορέων διοίκησης της κάθε περιοχής και περιέχει και τη

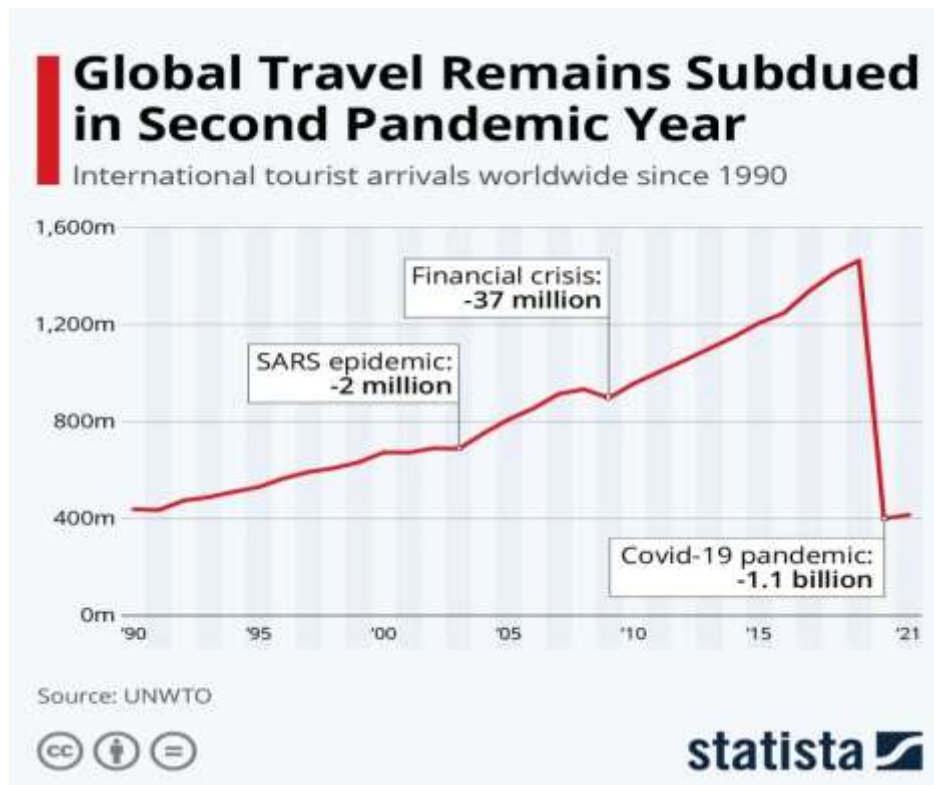
διαδικασία προσέλκυσης και φιλοξενίας των τουριστών και όλων των εν δυνάμει μελλοντικών επισκεπτών. Μέσω αυτού του ορισμού δίνεται μία ευρύτερη διάσταση του φαινομένου, η οποία δηλώνει και την κοινωνική, πολιτική και οικονομική του διάσταση.

Ήδη από το 1984 ο Ζαχαράτος είχε δώσει έναν ορισμό με έμφαση στην οικονομική διάσταση του φαινομένου, καθώς όρισε τον τουρισμό ως «ιδιωτική κατανάλωση», η οποία «περιλαμβάνει τη συμμετοχή» όλων των παραγωγικών κλάδων της οικονομίας. Πάνω σε αυτήν τη διάσταση ο Κούτουλας (2001) ορίζει τον τουρισμό μέσα από μία τελείως διαφορετική οπτική, αυτή του τουρίστα – καταναλωτή. Έτσι τον ορίζει ως την «κατανάλωση» η οποία γίνεται από αυτούς που ταξιδεύουν για κάποιο σύντομο χρονικό διάστημα σε διαφορετικό τόπο από αυτόν στον οποίο κατοικούν μόνιμα. Μάλιστα αυτή η κατανάλωση αποσκοπεί στην ικανοποίηση αναγκών που σχετίζονται με επί μέρους δραστηριότητες που τελούνται «κατά τη διάρκεια του ταξιδιού. Η εν λόγω κατανάλωση συντελείται σε τρεις γεωγραφικούς χώρους: τον τόπο μόνιμης εγκατάστασης, τον προορισμό καθώς και τις περιοχές από τις οποίες διέρχονται τα άτομα καθ' οδόν προς τον προορισμό ή τον τόπο της μόνιμης εγκατάστασης τους» (Κούτουλας, 2001).

Μία ιδιαίτερα σημαντική παρατήρηση που προκύπτει από τον άνωθεν ορισμό είναι ότι βάσει αυτού ο τουρισμός είναι κατανάλωση και όχι ένας ευρύτερος «κλάδος της οικονομίας», όπως τον εκλαμβάνουμε τις περισσότερες φορές. Από την άλλη, το Παγκόσμιο Συμβούλιο Ταξιδιού και Τουρισμού δίνει έναν κατ' εξοχήν οικονομικό ορισμό, καθώς σύμφωνα με αυτόν «Ο τουρισμός αποτελεί τη μεγαλύτερη παγκοσμίως βιομηχανία, η οποία αναμένεται κατά τον 21^ο αιώνα να αυξάνεται διαρκώς.» (WTTC, 2015). Μάλιστα επισημαίνει πως η επίδραση της τουριστικής βιομηχανίας στην οικονομία αποτελεί όλο και περισσότερο αντικείμενο ενδιαφέροντος για τις ανά τον κόσμο κυβερνήσεις.

Αξιοσημείωτο είναι βέβαια το γεγονός πως η πανδημία που έπληξε -και ακόμη πλήττει- τον πλανήτη περιόρισε σε υπερβολικά μεγάλο βαθμό τις κάθε είδους μετακινήσεις οικονομία (E.E.T.A.A., 2020; Kanoura et al., 2020). Η βιομηχανία του τουρισμού απώλεσε σε ποσοστό περί το 75% του τζίρου της (πηγή: <https://www.statista.com>). Όπως φαίνεται και από τον παρακάτω τιθέμενο πίνακα (εικόνα 4) περισσότερο από 1,1 δισεκατομμύρια τουρίστες ήταν η απώλεια για τον κλάδο. Παρά την αύξηση κατά 4% στις αφίξεις τουριστών σε διεθνές επίπεδο, η μείωση

συγκριτικά με το 2019 παραμένει στο επίπεδο του 72%. Παρόλ' αυτά, θεωρείται πως είναι ένας από τους κλάδους που θα αναπτυχθούν ραγδαία και μάλιστα επαναπροσδιορίζοντας πολλές πτυχές του (Dima et al., 2020). Μέσα σε αυτό το πλαίσιο και η παρούσα εργασία φιλοδοξεί να συμβάλει μελετώντας την περίπτωση ενός εναλλακτικού προορισμού, όπως η παραποτάμια περιοχή του Νέστου.

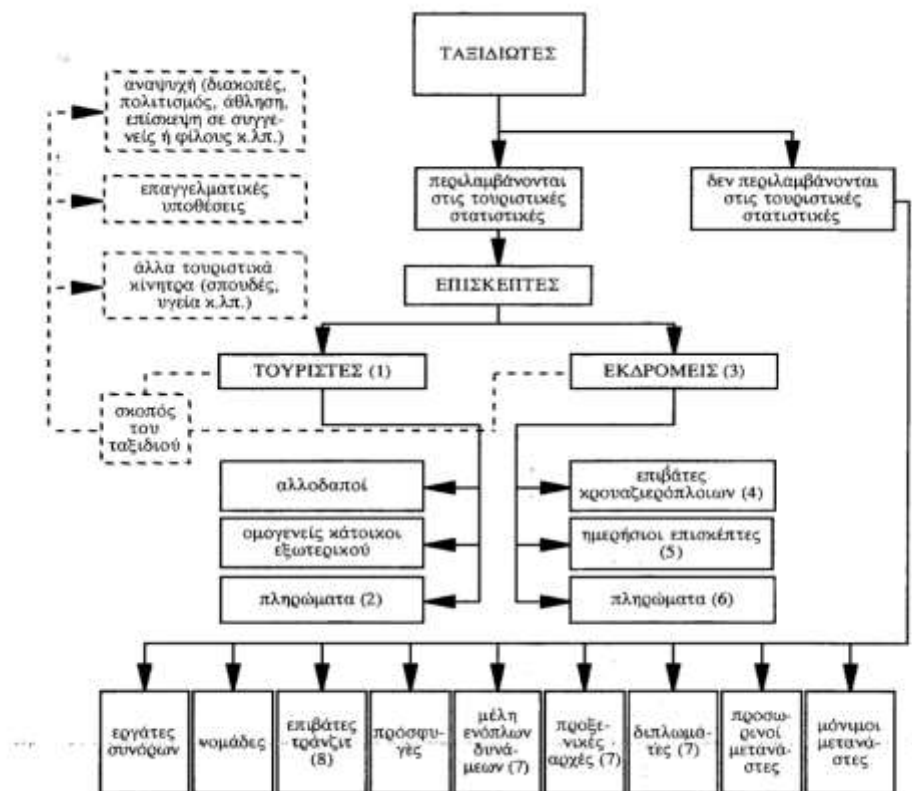
Εικόνα 4. Οι επιπτώσεις της πανδημίας στην τουριστική κίνηση παγκοσμίως (Πηγή:[https://www.statista.com/chart/21793/international-tourist-arrivals- Worldwide](https://www.statista.com/chart/21793/international-tourist-arrivals-Worldwide))

Κοινή συνισταμένη όλων των παραπάνω ορισμών αποτελεί το γεγονός ότι, ανεξάρτητα από τον τύπο του ορισμού και την οπτική από την οποία ερευνάται το αντικείμενο, κύριο ρόλο διαδραματίζει ο άνθρωπος, ο ενεργών την «τουριστική πράξη», ο ταξιδεύων, δηλαδή ο τουρίστας. Προκύπτει, λοιπόν, η ανάγκη να αναζητηθεί βιβλιογραφικά το πώς ορίζεται κι αυτός.

Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού διακρίνει τον τουρίστα από τον ταξιδιώτη. Αναφερόμενος στον τουρίστα σημειώνει πως ένας επισκέπτης ταξινομείται ως τουρίστας αν το ταξίδι του περιλαμβάνει διανυκτέρευση. Διαφορετικά θεωρείται επισκέπτης –

εκδρομέας (IRTS, 2008,2.13 στο www.untwo.org/glossary-tourism-terms). Με δεδομένο ότι κάποιος που ταξιδεύει για οποιονδήποτε λόγο θεωρείται ταξιδιώτης, ο τουρισμός θεωρείται υποκατηγορία του ταξιδιού και κατ' επέκταση ο τουρίστας μία υποκατηγορία του ταξιδιώτη.

Ένας ολοκληρωμένος ορισμός της έννοιας τουρίστας, όπως φαίνεται και από το παρακάτω σχεδιάγραμμα (εικόνα 5), θεωρεί τους τουρίστες ως αυτούς που επισκέπτονται ένα μέρος και μένουν σε αυτό τουλάχιστον για 24 ώρες. Ο λόγος επίσκεψης τους κατά βάση σχετίζεται με διακοπές, αλλά ακόμη μπορεί να είναι λόγοι υγείας, σπουδών ή επαγγελματικοί. Ακόμα όσοι συμμετέχουν σε συνέδριο, όσοι είναι θρησκευτικοί προσκυνητές και όσοι πηγαίνουν σε κάποια οικογενειακή ή φιλική επίσκεψη, εφ' όσον η διαμονή τους υπερβαίνει τις 24 ώρες θεωρούνται τουρίστες. Εννοείται πως τουρίστες είναι και όσοι μεταβαίνουν και διανυκτερεύουν σε ένα μέρος προκειμένου να παρακολουθήσουν και κυρίως να μετάσχουν σε κάποιο αθλητικό δρώμενο, που είναι και το αντικείμενο της παρούσης.

Εικόνα 5. Κατηγοριοποίηση των ταξιδιωτών Πηγή: Κούτουλας, 2015

Βάσει του παραπάνω σχεδιαγράμματος, λοιπόν, τουρίστας είναι ο ταξιδιώτης που διαμένει προσωρινά σε έναν τόπο για πάνω από 24 ώρες και έχει ως σκοπό για αυτήν την επίσκεψη τους ακόλουθους λόγους. (1) Για διακοπές –αναψυχή, όπως επίσκεψη σε οικείους (συγγενείς ή φίλους), θρησκευτικοί λόγοι (π.χ. προσκύνημα), πολιτιστικοί λόγοι, άθληση κλπ. (2) Επαγγελματικοί λόγοι, είτε επιχειρηματικοί είτε συμμετοχή σε συνέδρια κλπ, (3) Άλλοι λόγοι όπως σπουδές και (4) Λόγοι υγείας (ιατρικοί ή θεραπείες π.χ. λουτροθεραπεία) κλπ. Επίσης, οι τουρίστες μπορεί να προέρχονται από τις παρακάτω ομάδες: (1) Αλλοδαποί, (2) Ομογενείς, (3) Ημεδαποί - Κάτοικοι άλλης περιοχής και (4) Μέλη πληρωμάτων. Τέλος, υπάρχει και η κατηγορία των επισκεπτών που μπορεί να μη διανυκτερεύουν σε ένα μέρος, αλλά να είναι ημερήσιοι επισκέπτες, όπως οι επιβάτες κρουαζιερόπλοιων και οι οποίοι εμφανίζουν διαφορετική τουριστική συμπεριφορά ειδικά ως προς τον τομέα της κατανάλωσης (Κούτουλας, 2015).

Αθλητικός τουρισμός

Με τον όρο αθλητικό τουρισμό νοείται το ταξίδι το οποίο γίνεται προκειμένου οι μετέχοντες σε αυτό, δηλαδή οι τουρίστες, αποσκοπούν είτε να παρακολουθήσουν είτε να μετάσχουν σε κάποια αθλητική δραστηριότητα, είτε ως άτομα είτε ως μέλη μιας ομάδας. Ο Θεοδωράκης (2013) διακρίνει τρεις τύπους αθλητικού τουρισμού: τον ενεργητικό, τον τουρισμό γεγονότων και τον τουρισμό νοσταλγίας. Ο αθλητικός τουρισμός γεγονότων είναι αυτός που αναφέρεται στην παρακολούθηση κάποιου αθλητικού γεγονότος (π.χ. Ολυμπιακών αγώνων, διεθνών πρωταθλημάτων κλπ). Ως αθλητικός τουρισμός νοσταλγίας νοείται αυτός κατά τον οποίο οι επισκέπτες αποσκοπούν στην επίσκεψη αθλητικών μνημείων (π.χ. επίσκεψη στην αρχαία Ολυμπία, ή στις Ολυμπιακές εγκαταστάσεις μίας πόλης που είχε παλαιότερα διοργανώσει Ολυμπιάδα). Ο ενεργός αθλητικός τουρισμός, που αποτελεί και τη μορφή που πραγματεύεται η εργασία, είναι αυτός που αναφέρεται στη συμμετοχή του τουρίστα σε κάποια αθλητική δραστηριότητα. Είναι σημαντικό να αναφερθεί, ότι όπως αναφέρθηκε και στην προηγούμενη υποενότητα, ο αθλητικός τουρισμός είναι κατά βάση τουρισμός αναψυχής (Gibson, 1998).

Ένας άλλος διαχωρισμός είναι αυτός που κάνουν οι Gammon και Robinson (1997) ανάμεσα σε «αθλητικούς τουρίστες» (sport tourists) και σε τουριστικά αθλήματα. Αναφέρονται δηλαδή σε τουρίστες που αποσκοπούν στην ενεργητική συμμετοχή ή

παρακολούθηση αθλημάτων και σε αθλήματα τα οποία μπορούν να αποτελούν κομμάτι των διακοπών και να συνδυαστούν με αυτές. Οι Stadelman και De Knop (1999) διακρίνουν τους ενεργητικούς και παθητικούς αθλητικούς τουρίστες. Οι πρώτοι συμμετέχουν ενεργά σε κάποια αθλητική δραστηριότητα (χωρίς αυτή να είναι υποχρεωτικά βασικός σκοπός του ταξιδιού τους ή οπωσδήποτε οργανωμένη), ενώ οι δεύτεροι περιορίζονται στην παρακολούθηση αθλητικών γεγονότων. Γενικά το ενδιαφέρον φαίνεται να εστιάζεται στις διακοπές που περιλαμβάνουν αθλητικές δραστηριότητες (Weed & Bull, 2004). Όμως κι αυτό δεν είναι πάντα σταθερό καθώς άλλες φορές, ο αθλητικός τουρισμός μπορεί να στοχεύει στο να αναπτύξει ένα τουριστικό προφίλ κι άλλες προκύπτει αυθόρμητα, αποτελεί δηλαδή το αποτέλεσμα μίας αθλητικής δραστηριότητας.

Η Gibson σε διαδοχικές έρευνες που δημοσίευσε το 1998 και το 2004 προσδιόρισε τα χαρακτηριστικά του αθλητικού τουρίστα. Η σκιαγράφηση αυτού του προφίλ παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον και φανερώνει για ποιον λόγο κρίνεται ιδιαίτερα σημαντική η ανάπτυξη του αθλητικού τουρισμού και στη χώρα μας, καθώς πρόκειται για έναν τύπο τουρίστα με ιδιαίτερα ελκυστικά για τις επιχειρήσεις χαρακτηριστικά. Συγκεκριμένα ο αθλητικός τουρίστας είναι οικονομικά ευκατάστατος, είναι πρόθυμος να διαθέσει χρήματα, είναι υψηλού μορφωτικού επιπέδου (το 13% απόφοιτοι ΑΕΙ και το 23% κάτοχοι μεταπτυχιακού τίτλου). Επίσης, ανήκει σε δυναμική ηλικιακή ομάδα (18-45 ετών), δεν υπολογίζει την απόσταση, εάν κρίνει πως θα αποκομίσει την επιθυμητή εμπειρία και παράλληλα εάν μείνει ικανοποιημένος από το επίπεδο των παρεχόμενων υπηρεσιών, επιστρέφει συχνά στο ίδιο μέρος (Θεοδωράκης, 2012).

Ο Νοτιοκορεάτης ερευνητής Sungsoo Pyo (2005) δημοσιεύει ένα επιστημονικό άρθρο με αντικείμενο τους τουριστικούς προορισμούς, τις ανάγκες και τις επιπτώσεις του φαινομένου σε αυτούς. Μέσα από τη σύγκριση διαφορετικών ειδών τουρισμού εξάγει συμπεράσματα για κάθε μορφή τουρισμού, μεταξύ των οποίων και του αθλητικού τουρισμού. Κάποιες από τις σημαίνουσες παρατηρήσεις του είναι οι ακόλουθες. Το μερίδιο που κατέχει πλέον ο αθλητικός τουρισμός στον τζίρο του παγκόσμιου τουρισμού είναι ιδιαίτερα μεγάλο. Οι εισπράξεις που προέρχονται από δραστηριότητες αθλητικού τουρισμού είναι πολλών εκατοντάδων εκατομμυρίων ευρώ. Εξ αιτίας της μεγάλης αυτής

άνθισης δημιουργεί πολλές νέες θέσεις εργασίας στις τοπικές κοινωνίες και παράλληλα πλούτο, τόσο σε τοπικό, όσο και σε εθνικό επίπεδο. Σημαντικό ρόλο κατέχουν οι δομές και οι εγκαταστάσεις. Οι αθλητικές υποδομές είναι αυτές που μπορούν να οικοδομήσουν την εικόνα ενός τουριστικού προορισμού και να τον «μετατρέψουν» σε προορισμό αθλητικού τουρισμού. Η προσέλκυση τουριστών που αποσκοπούν στην αναψυχή σε συνδυασμό με τον αθλητισμό μπορεί να είναι για τις τοπικές κοινωνίες η απαρχή μίας ευρύτερης τουριστικής ανάπτυξης και εξέλιξης (Sungsoo, 2005).

Οι παραπάνω έρευνες και μελέτες καταδεικνύουν ότι ο αθλητικός τουρισμός είναι ένας ανερχόμενος κλάδος της ήδη ακμάζουσας τουριστικής βιομηχανίας (Belias et al., 2017). Με συντονισμένες ενέργειες και ανάπτυξη βάσει συγκεκριμένων επιχειρηματικών πλάνων που θα προκύπτουν μέσα από έρευνες όπως η παρούσα, είναι εφικτό τοπικές κοινωνίες, οι οποίες ακόμα δεν έχουν ιδιαίτερη τουριστική ανάπτυξη αλλά θα μπορούσαν να επενδύσουν στον τομέα του τουρισμού, να δημιουργήσουν βιώσιμες επιχειρήσεις. Αυτές με τη σειρά τους θα δημιουργούσαν μία σειρά από οφέλη στη κοινωνία, τα οποία αναπτύσσονται σε επόμενο υποκεφάλαιο της παρούσας.

Προϋποθέσεις Ανάπτυξης Αθλητικού Τουρισμού στην Ελλάδα

Οι ερευνητές Υφαντίδου και Κώστα (2009), σε έρευνα που αφορούσε στη στάση των μεγάλων τουριστικών πρακτόρων για το αντικείμενο του αθλητικού τουρισμού, υποστήριξαν ότι το πολυποίκιλο γεωγραφικό ανάγλυφο της χώρας μας τη βοηθά να αναπτύξει τον αθλητικό τουρισμό με διάφορες μορφές και σε μεγάλη χρονική διάρκεια. Ακόμα και σήμερα, όμως, δε φαίνεται να έχει επιτευχθεί ικανοποιητική αύξηση -από πλευράς πρακτόρων τουλάχιστον- σε ότι αφορά στον οργανωμένο αθλητικό τουρισμό. Μέσα από τα κύρια πορίσματα τους για τον αθλητικό τουρισμό, διαφαίνεται ότι ο τουρισμός είναι ένας καινοτόμος κλάδος ιδιαίτερα προσοδοφόρος οικονομικά για τις περιοχές όπου αναπτύσσεται, συμβάλλοντας στην προώθηση των περιοχών όπου πραγματοποιούνται σχετικές δραστηριότητες. Επίσης, αναφέρουν ότι αποτελεί πόλο έλξης τουριστών από το εξωτερικό, επεκτείνει την τουριστική περίοδο και λειτουργεί καλύτερα μέσω πλήρων πακέτων αναψυχής, καθώς οι απαιτήσεις των αθλητικών τουριστών δεν είναι διαφορετικές από τις απαιτήσεις των άλλων τουριστών. Ανάμεσα

στα βασικά πλεονέκτημα του είναι η μοναδικότητα της εμπειρίας και μάλιστα ότι οι υπαίθριες δραστηριότητες είναι το πλέον δυναμικό και ανερχόμενο κομμάτι του αθλητικού τουρισμού. Αποτελεί δε σημαντική πτυχή του η συνεργασία δημοσίου φορέα και ιδιωτών και ένας αθλητικός προορισμός μπορεί να επενδύσει στο αποτελεσματικό μάρκετινγκ.

Λαμβάνοντας ως δεδομένα τα πορίσματα της ίδιας έρευνας (Υφαντίδου & Κώστα, 2009) συμπεραίνουν ότι η Ελληνική τουριστική βιομηχανία θα πρέπει να υιοθετήσει πολιτικές που προωθούν τον αθλητικό τουρισμό, όχι μόνο στους υποψήφιους τουρίστες αλλά και στους επιχειρηματίες του κλάδου. Αναφέροντας, ότι τα επιμέρους σημεία που πρέπει να εστιάσουν τα εμπλεκόμενα μέρη προκειμένου να δοθεί ώθηση στον αθλητικό τουρισμό στην Ελλάδα είναι τα ακόλουθα δέκα. (1) Η προσέλκυση τουριστών που ήδη μετέχουν σε σχετιζόμενες με τον αθλητισμό εκδηλώσεις, (2) Η ανάπτυξη του συγκεκριμένου κλάδου και ευρύτερα στην ενδυνάμωση του τουρισμού αναψυχής και ευεξίας. (3) Η ταύτιση των τουριστικών προορισμών με συγκεκριμένες αθλητικές δραστηριότητες, (4) Ανάπτυξη εξειδικευμένου ανθρωπίνου δυναμικού, (5) Η διοργάνωση αθλητικών δρώμενων, (6) Η ταύτιση των αθλητικών δραστηριοτήτων με εμπειρίες ζωής, (7) Η ταύτιση του τουριστικού προορισμού με την αντίστοιχη αθλητική δραστηριότητα, την οποία θα προσφέρει στους τουρίστες (8) Η προβολή των δραστηριοτήτων από τα ΜΜΕ, (9) Η δημιουργία μίας γενικής εικόνας για κάθε προορισμό που θα προβάλλει εκτός από τις αθλητικές δραστηριότητες και τις άλλες τουριστικές προτάσεις, τόσο σε τοπικό επίπεδο όσο και ευρύτερα και (10) Η προσφορά ανά εποχή που καλύπτει τις ανάγκες τουριστών από το εξωτερικό και ειδικά χώρες με τελείως διαφορετικές κλιματολογικές συνθήκες.

Η μελέτη που αναφέρεται στα σχέδια δράσης για τον Ελληνικό τουρισμό με πλάνο το 2030, που παρουσιάστηκε από το ΙΝΣΕΤΕ, περιλαμβάνει τον αθλητικό τουρισμό και ειδικά τον τουρισμό περιπέτειας ως ένα εξειδικευμένο τουριστικό προϊόν που πρέπει να ενισχυθεί σημαντικά από την κεντρική διακυβέρνηση, αποτελώντας ένα από τα επτά προϊόντα που το υπουργείο τουρισμού θεωρεί πως λειτουργούν συμπληρωματικά και ενισχυτικά για την εμπειρία των «γενικών» τουριστών, αλλά παράλληλα απευθύνονται σε ένα δικό τους πελατολόγιο (ΙΝΣΕΤΕ,2021).

Αειφόρος- Βιώσιμος Τουρισμός

Η έννοια της βιωσιμότητας τα τελευταία χρόνια διαρκώς και ακούγεται περισσότερο. Οι επιπτώσεις των ανθρωπίνων ενεργειών και της ανάπτυξης, δυστυχώς, αφήνουν το αποτύπωμα τους σε κάθε σημείο του πλανήτη και οδηγούν στην αναζήτηση νέων τρόπων σε κάθε ανθρώπινη δραστηριότητα, οι οποίοι θα εξασφαλίζουν τη βιωσιμότητα, είτε πρόκειται για οικονομικό είτε για περιβαλλοντικό είτε για κοινωνικό πλαίσιο. Ο τουρισμός, ως μία πολύπλευρη, όπως αναπτύχθηκε, ανθρώπινη δραστηριότητα επιβάλλεται να μεριμνά για τη βιωσιμότητα σε κάθε πτυχή του, στηριζόμενος σε ένα ευρύτερο στρατηγικό πλάνο (Ayuso, 2007).

Ως βιώσιμος θεωρείται ο τουρισμός που αποσκοπεί στη σε βάθος χρόνου βιωσιμότητα και ανάπτυξη της δραστηριότητας, σεβόμενος, όμως τον περιβάλλοντα χώρο ως μέσο που εξασφαλίζει αυτήν τη βιωσιμότητά (Coccossis et al., 2011; Coccossis, 2018). Ο UNWTO αναφερόμενος στον βιώσιμο ορισμό τον ορίζει ως αυτόν που προστατεύει τους τουρίστες και τις περιφέρειες που τους υποδέχονται, στοχεύοντας στην ενίσχυση των ευκαιριών που αφορούν το μέλλον (UNWTO, 1998). Εν ολίγοις βιώσιμος είναι ο τουρισμός που έχει τη δυνατότητα να λαμβάνει χώρο ως δραστηριότητα στην ίδια περιοχή «για αόριστο χρονικό διάστημα» (Buttler, 1999, σελ. 36).

Όλοι οι παραπάνω ορισμοί οδηγούν στο συμπέρασμα ότι η βιωσιμότητα και η αειφορία, όπως και σε πολλές άλλες περιπτώσεις, έτσι και στον τουρισμό είναι έννοιες από αλληλένδετες, έως αλληλο-καλυπτόμενες. Για αυτό κυρίως λόγο και στην έρευνα αυτή, οι δύο έννοιες εξετάζονται και παρουσιάζονται από κοινού. Άλλωστε κοινή παράμετρος και των δύο είναι ο περιορισμός των όποιων οικονομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών επιπτώσεων (Hales et al., 2018) και η διατήρηση του τουριστικού προορισμού και των δραστηριοτήτων που τελούνται σε αυτόν σε τουλάχιστον εξίσου ποιοτικό επίπεδο με το παρόν και στο μέλλον. Ο αειφόρος – βιώσιμος τουρισμός έχει πάντα μακροπρόθεσμα πλάνα (Romagosa, Priestley & Lurdes, 2013) και αποσκοπεί στην καθολική ανάπτυξη της περιοχής, της τοπικής κοινωνίας και φυσικά στη διαρκή ικανοποίηση των τουριστών πελατών.

Οι πέντε πυλώνες του αειφόρου τουρισμού για ανάπτυξη, όπως προσδιορίστηκαν από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Τουρισμού το 2017, που ήταν το Διεθνές Έτος Αειφόρου Τουρισμού, είναι οι ακόλουθοι: (1) Βιωσιμότητα στην οικονομία του

τουρισμού και την ανάπτυξη της, (2) Κοινωνική ενσωμάτωση. Η μείωση της ανεργίας στις τοπικές κοινωνίες μέσω επενδύσεων στον τουρισμό οδηγούν στην αύξηση της απασχόλησης και κατ' επέκταση στη μείωση της φτώχειας και την κοινωνική απομόνωση. (3) Μέριμνα για την προστασία του περιβάλλοντος. Ο τουρισμός ως βιομηχανία στηριζόμενη στο ταξίδια και στην ποικιλομορφία του πλανήτη οφείλει ως κλάδος να πρωτοστατήσει σε θέματα που αφορούν την κλιματική αλλαγή και την αποδοτικότητα των φυσικών πόρων, (4) Προώθηση των τοπικών πολιτιστικών αξιών, της πολιτιστικής κληρονομιάς και της ποικιλομορφίας (5) Εξασφάλιση της ειρήνης και της ασφάλειας και αμοιβαία κατανόηση (UNTWO, 2017).

Η τελευταία μελέτη του Υπουργείου Τουρισμού που εκπονήθηκε το 2020 και αφορά τους άξονες πάνω στους οποίους η πολιτεία θα επιδιώξει να αναπτύξει τον τουρισμό στη χώρα μας είναι οι εξής (επίσης) πέντε: (1) Ανάπτυξη νέων και βελτίωση των υπαρχουσών δομών, (2) Αναβάθμιση και προώθηση του προϊόντος. Επιδιώκεται η καινοτομία και προτείνεται η «στροφή» προς νέες εναλλακτικές μορφές τουρισμού, (3) Μετασχηματισμός και αναβάθμιση με τη βοήθεια των νέων τεχνολογιών του οικοσυστήματος του τουρισμού, (4) Αειφορία και μέριμνα για το περιβάλλον και τους φυσικούς πόρους και (5) Ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας και ενίσχυση των δεξιοτήτων που σχετίζονται με τις τουριστικές δραστηριότητες. Η παράλληλη σύγκριση των δύο στρατηγικών πλάνων φανερώνει πως η Ελληνική πολιτεία εμφανίζεται να είναι έτοιμη να στραφεί προς αειφόρες – βιώσιμες πρακτικές, εφαρμόζοντας πολιτικές που μακροπρόθεσμα θα ενδυναμώσουν τον ελληνικό τουρισμό μετατοπίζοντας το «κέντρο βάρους» του από τη μαζικότητα στην ποιότητα και την αειφορία (INSETE, 2020).

Δημιουργικός Τουρισμός

Στον αρχικό σχεδιασμό της παρούσας έρευνας το υποκεφάλαιο αυτό έφερε τον τίτλο «Εναλλακτικός Τουρισμός». Μέσα, όμως, από την ενδελεχή μελέτη της βιβλιογραφίας, η ερευνήτρια έκρινε πως ο όρος που είναι πλέον πρόσφορος για να αναδείξει την ουσία του διερευνώμενου αντικειμένου είναι αυτός του «Δημιουργικού Τουρισμού». Παρόλα αυτά κρίνεται ορθό να δοθεί εν συντομία ένας ορισμός του εναλλακτικού τουρισμού. Εναλλακτικός, λοιπόν, ονομάζεται ο τουρισμός που δεν ακολουθεί τις συνήθειες τουριστικές νόρμες, αλλά προτάσσει την πολιτισμική και

περιβαλλοντική πτυχή ενός τόπου και κυρίως εστιάζει στο άτομο και όχι στη μάζα (Λιναρδάτου, 2008).

Η έννοια του δημιουργικού τουρισμού είναι σχετικά πρόσφατη καθώς πρωτοεμφανίστηκε στις αρχές του 21^ο αιώνα. Ο πρώτος βιβλιογραφικά ορισμός βρίσκεται το 2000. Με βάση αυτόν, δημιουργικός είναι ο τουρισμός ο οποίος δίνει στους τουρίστες την ευκαιρία ανάπτυξης της δημιουργικότητας τους συμμετέχοντας ενεργά σε εμπειρίες «χαρακτηριστικές του προορισμού όπου πραγματοποιούνται» (Richards & Raymond, 2000, σελ. 18 στο Καλατζή, 2020, σελ. 15).

Το 2008 διοργανώθηκε υπό την αιγίδα της UNESCO στη Santa Fe των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής διεθνές συνέδριο με αντικείμενο τον «Δημιουργικό Τουρισμό». Στα πρακτικά αυτού του συνεδρίου σημειώνεται πως ο «Δημιουργικός Τουρισμός» θεωρείται μια νέα γενιά τουρισμού και ορίζεται ως ο τουρισμός που περιλαμβάνει περισσότερη αλληλεπίδραση, στην οποία ο επισκέπτης έχει μια εκπαιδευτική, συναισθηματική, κοινωνική και συμμετοχική αλληλεπίδραση με τον τόπο, τον πολιτισμό της ζωής του και τους ανθρώπους που ζουν εκεί .

Κύριο αντικείμενο του συνεδρίου ήταν η εξεύρεση βιώσιμων στρατηγικών ανάπτυξης που μπορούν να οδηγήσουν σε αυτόν. Αυτό το πρώτο για το είδος του συνεδρίου, με τη συμμετοχή εκπροσώπων από δεκαέξι χώρες, ασχολήθηκε με την εξεύρεση ενός καλύτερου τρόπου αξιοποίησης του τομέα του τουρισμού για την ανάπτυξη των κοινοτήτων, αλλά και της οικονομίας εν γένει (Wurzburger, et al., 2009).

Εν συντομία, ζητούμενο των συνέδρων ήταν η αναζήτηση εναλλακτικών και δημιουργικών τρόπων οργάνωσης και εξάσκησης του τουρισμού, ώστε αυτός να μπορεί να παρέχει με αειφορία οικονομικά οφέλη σε κοινότητες, πόλεις, επαρχίες και χώρες παγκοσμίως. Ως αναδυόμενος και ακόμα εξελισσόμενος, ο τομέας του Δημιουργικού Τουρισμού δεν επιτρέπεται να αγνοηθεί από όλους τους σχετιζόμενους με τον κλάδο, είτε πρόκειται για επαγγελματίες του τουρισμού είτε για τους εκλεγμένους πολιτικούς ή και διορισμένους αξιωματούχους και φορείς του δημοσίου, είτε για κάθε μέλος της κοινότητας που μετέχει σε αυτήν και μεριμνά για την κοινωνική, την οικονομική και την πολιτισμική της ανάπτυξη. *«Ουσιαστικά ο δημιουργικός τουρισμός είναι ο απευθυνόμενος στον τουρίστα που αναζητά προορισμούς που προσφέρουν εξατομικευμένες, δημιουργικές,*

βιωματικές, αυθεντικές και ουσιαστικές εμπειρίες συνδεδεμένες με τη μοναδικότητα και το «πνεύμα» ενός τόπου» (Wurzburger, Aegeson, Pattakos & Pratt, 2009).

Κι οι υπόλοιποι ορισμοί του «Δημιουργικού Τουρισμού», όπως αυτοί των Raymond (2007, σελ. 145) και των Jelincic και Zuvella (2012, σελ. 88) που αναφέρονται από την Καλατζή (2020, σελ. 15) συνηγορούν πως κοινός τόπος αυτής της νέας καινοτόμου πρότασης για τον τουρισμό είναι η στροφή προς τη διάδραση, τη συμμετοχή και την ενεργοποίηση του τουρίστα και εν γένει αναφέρεται σε έναν τουρίστα ενεργό και συμμετοχο της δραστηριότητας που του προσφέρεται και όχι απλά αποδέκτη φιλοξενίας. Ο δημιουργικός τουρισμός εμφανίζεται να είναι ο τουρισμός της αυθεντικής εμπειρίας, που διακρίνεται για τη μοναδικότητα στον τρόπο που ο κάθε άνθρωπος τη βιώνει. Τέτοιες εμπειρίες αποσκοπεί να παρέχει κι ο αθλητικός τουρισμός.

Το 2018, θέτοντας στο επίκεντρο τον αθλητικό τουρισμό, ο Μπέλιας και οι συνεργάτες του αναφέρθηκαν στην ανάγκη δημιουργίας βιώσιμων προορισμών στον Ελλαδικό χώρο οι οποίοι θα αναπτυχθούν βασιζόμενοι σε μοντέλα δημιουργικού αθλητικού τουρισμού. Το έργο τους εξετάζει τις δυνατότητες του αθλητικού τουρισμού στην Ελλάδα, που δεν κατόρθωσε να αναπτυχθεί ως προορισμός αθλητικού τουρισμού, παρά την τέλεση των Ολυμπιακών Αγώνων το 2004 (Belias, Velissariou, Kyriakou, Vasiliadis, Aspridis, Mantas, Roditis, & Koustelios, 2018).

Όλα τα παραπάνω δηλώνουν πως χώρες όπως η Ελλάδα, που έχουν μακρά παράδοση στον τουρισμό και επομένως έχουν ήδη την τεχνογνωσία και την εμπειρία, έχουν την ευκαιρία να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις της εποχής και να επανέλθουν από την κρίση ακόμη πιο ισχυρές προσφέροντας νεοφυή «πακέτα» στους τουρίστες. Παράλληλα τους δίνεται η δυνατότητα να βελτιστοποιήσουν ως προς τα ποιοτικά χαρακτηριστικά τους επισκέπτες τους και φυσικά να αποκομίσουν τα μέγιστα οφέλη τόσο σε οικονομικό και υλικοτεχνικό, όσο και σε πολιτισμικό και κοινωνικό.

Μία τέτοιου είδους μελέτη περίπτωσης πραγματοποιεί και η παρούσα έρευνα. Διερευνά τις συνθήκες ανάπτυξης δημιουργικού αθλητικού τουρισμού στην περιοχή της Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης και συγκεκριμένα τις δυνατότητες τουριστικής αξιοποίησης της παραποτάμιας περιοχής του Νέστου. Οι δυνατότητες που προσφέρει η εν λόγω περιοχή αναπτύσσονται στο επόμενο υποκεφάλαιο, όπου και μελετώνται και οι ειδικές συνθήκες και πιθανές επιπτώσεις από την τουριστική επένδυση, πάντα μέσα από

τη θεωρητική βιβλιογραφική ανασκόπηση, προκειμένου να είναι επαρκώς θεμελιωμένο το ερευνητικό μέρος, το οποίο και αναπτύσσεται στη συνέχεια.

Τουριστική Ανάπτυξη στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης

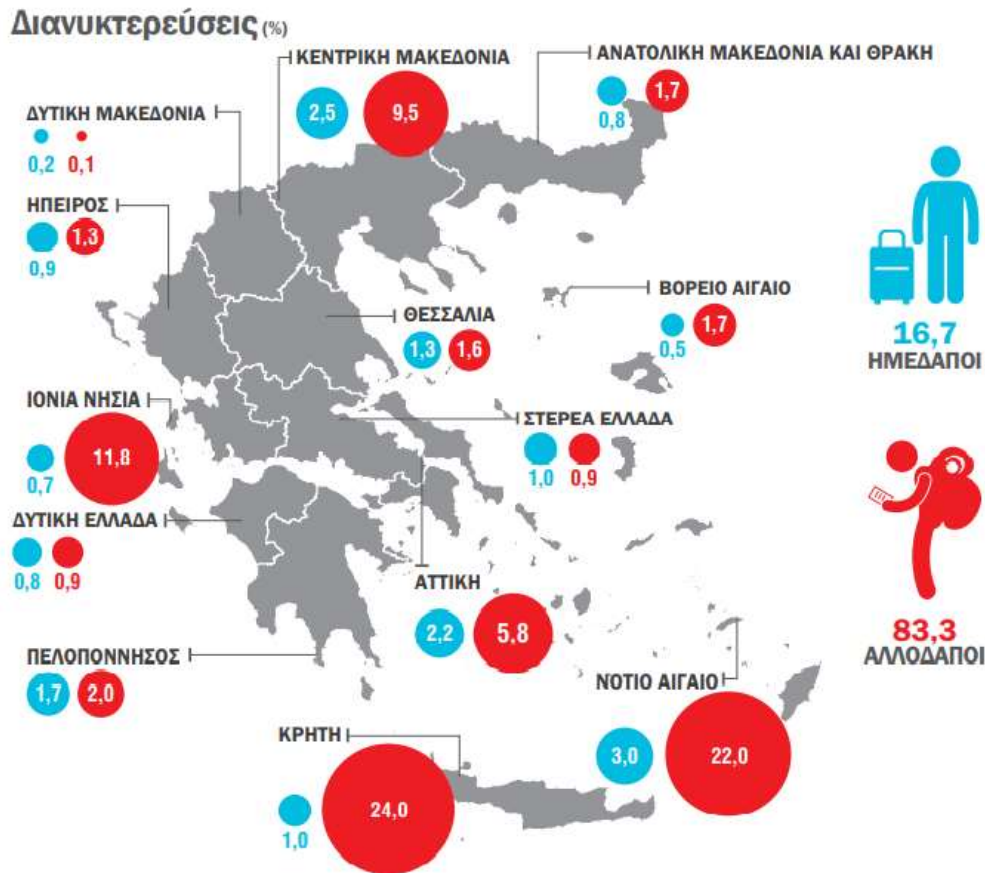
Η περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης περιλαμβάνει τις περιφερειακές ενότητες (τους μέχρι πρότινος αποκαλούμενους νομούς) Έβρου, Ροδόπης, Ξάνθης, Καβάλας και Δράμας. Ο Νέστος, όπως ήδη αναφέρθηκε, ρέει σε τρεις από αυτές τις περιφερειακές ενότητες, της Δράμας, από όπου εισέρχεται στην Ελλάδα, της Ξάνθης και της Καβάλας. Ως περιφέρεια κατέχει έναν ιδιαίτερος σημαντικό ρόλο γεωπολιτικά και εμπορικά. Αποτελεί τα χερσαία σύνορα της Ευρωπαϊκής Ένωσης προς την Τουρκία και συνδέει χερσαία τις χώρες του Ευρωπαϊκού βορρά και της Βαλκανικής Χερσονήσου με την Ελλάδα.

Η οικονομία της στηρίζεται κυρίως στον πρωτογενή παραγωγικό τομέα. Η ευφορία των εδαφών της την καθιστά κατάλληλη για γεωργικές και κτηνοτροφικές δραστηριότητες. Παλαιότερα λειτουργούσαν βιομηχανικές μονάδες, οι περισσότερες των οποίων, όμως, μεταφέρθηκαν συνέπεια της οικονομικής κρίσης στις γείτονες χώρες της Βουλγαρίας, της Βόρειας Μακεδονίας και της Ρουμανίας. Αποτέλεσμα αυτής της «επιχειρηματικής μετανάστευσης» ήταν η αύξηση της ανεργίας. Παράλληλα, όμως, κυρίως νεότεροι σε ηλικία άνθρωποι στράφηκαν προς άλλους επιχειρηματικούς κλάδους, μεταξύ των οποίων και στον τουρισμό.

Η τουριστική ανάπτυξη της περιοχής επικουρείται από την αφθονία πολιτιστικών και φυσικών πόρων. Πληθώρα μνημείων με ιστορικό και θρησκευτικό ενδιαφέρον και το πολύ πλούσιο γεωμορφολογικό ανάγλυφο καθιστούν την περιφέρεια έναν προορισμό ικανό να προσελκύσει διαφορετικούς τύπους τουριστών. Ειδικά τους θερινούς μήνες οι νήσοι Σαμοθράκη, που ανήκει στην περιφερειακή ενότητα Έβρου, και Θάσος, που ανήκει στην περιφερειακή ενότητα Καβάλας, υποδέχονται μεγάλο αριθμό τουριστών, ημεδαπών ή αλλοδαπών.

Όπως φαίνεται και στην κάτωθι παρατιθέμενη Εικόνα 6 που αναφέρεται στην αναλογία αλλοδαπών και ημεδαπών τουριστών στην Ελλάδα το 2019 (τελευταίο έτος πριν την πανδημία) το ποσοστό των αλλοδαπών τουριστών που επισκέφτηκαν την

ΠΑΜΘ ήταν υπερδιπλάσιο των Ελλήνων επισκεπτών της περιφέρειας (1,7 έναντι 0,8 αντίστοιχα).

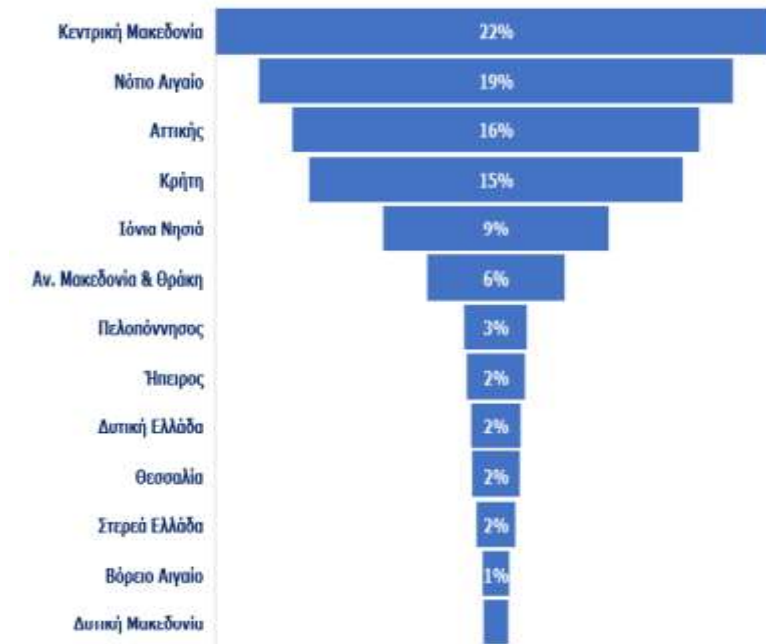

Εικόνα 6. Η αναλογία αλλοδαπών και ημεδαπών τουριστών στην Ελλάδα το 2019 (Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ)

Όσον αφορά στα ποσοστά επισκεψιμότητας της περιφέρειας συγκριτικά με τις άλλες και κυρίως τις όμορες περιφέρειες της ελληνικής επικράτειας, η «Ετήσια έκθεση ανταγωνιστικότητας και διαρθρωτικής προσαρμογής στον τομέα του Τουρισμού για το έτος 2018» που δημοσιεύθηκε τον Δεκέμβριο του 2019 από το Ινστιτούτο Συνδέσμου Ελληνικών Επιχειρήσεων (ΙΝΣΕΤΕ, 2019) και αποτελεί την πλέον πρόσφατη αξία αναφοράς αποτίμηση δεδομένων, καθώς είναι η τελευταία έκθεση της περιόδου πριν την πανδημία. Με βάση αυτή την έκθεση του ΙΝΣΕΤΕ, λοιπόν, η Περιφέρεια Αν. Μακεδονίας και Θράκης καταλαμβάνει την έκτη θέση (Εικόνα 7) σε επισκέψεις το 2018.

Να σημειωθεί ότι και ως προς την κατανομή του πληθυσμού η περιφέρεια καταλαμβάνει επίσης την έκτη θέση σύμφωνα με τα δεδομένα της ΕΛΣΤΑΤ.

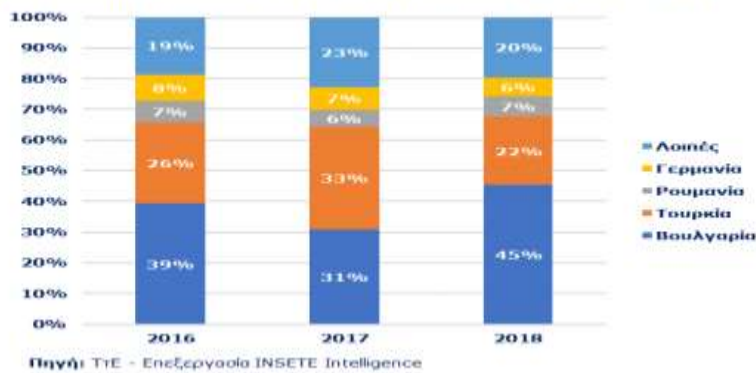
Διάγραμμα 55: Ποσοστιαία κατανομή των επισκέψεων στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια, 2018

Εικόνα 7. Επισκέψεις στη Ελλάδα ανά περιφέρεια το 2018 (Πηγή : INSETE)

Οι περισσότεροι από τους αλλοδαπούς επισκέπτες προέρχονται από γειτονικές χώρες, όπως και από τη Γερμανία, όπου όμως πρέπει να επισημανθεί πως ένα μεγάλο ποσοστό των εκ Γερμανίας προερχόμενων επισκεπτών είναι Έλληνες που ζουν και εργάζονται στην χώρα αυτή. Συνολικά η Βουλγαρία, η Τουρκία και η Ρουμανία αποτελούν τις χώρες που τροφοδοτούν τον τουρισμό, όπως φαίνεται και στο παρακάτω διάγραμμα (Εικόνα 8).

Διάγραμμα 56: Ποσοστιαία κατανομή των επισκέψεων στην Περιφέρεια Αν. Μακεδονίας & Θράκης ανά χώρα προέλευσης, 2016 - 2018

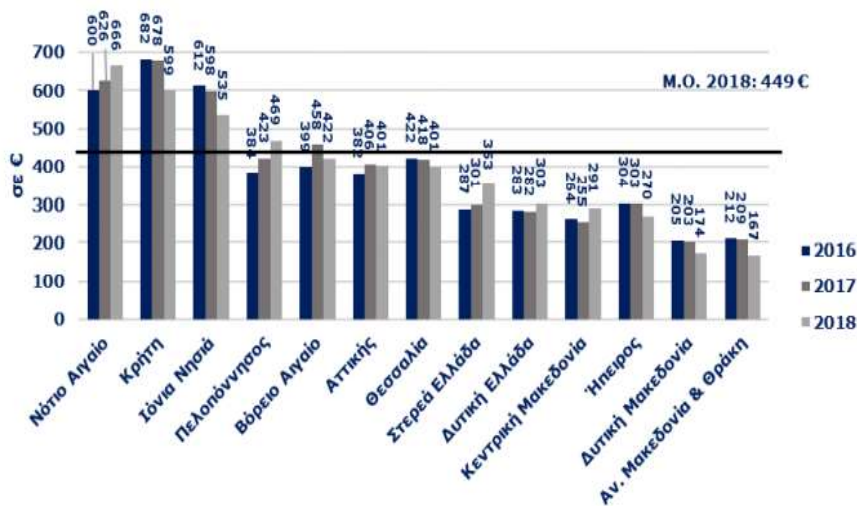

Εικόνα 8. Χώρες προέλευσης τουριστών στην ΠΑΜΘ (Πηγή : INSETE)

Μέσα από τη μελέτη της βιβλιογραφίας και των ερευνών, προκύπτουν, όμως και δύο αποθαρρυντικά στοιχεία σε ότι αφορά στη συνεισφορά του τουριστικού κλάδου στην οικονομική ανάπτυξη της περιοχής. Συγκεκριμένα, ενώ όπως αποδεικνύεται από τα παραπάνω δεδομένα, η περιφέρεια καταλαμβάνει την έκτη θέση σε αριθμό τουριστών, η οποία είναι αντίστοιχη και της πληθυσμιακής της κάλυψης αναλογικά με τις λοιπές περιφέρειες της Ελλάδας, τα έσοδα από τον τουρισμό δείχνουν να υστερούν.

Συγκεκριμένα οι επισκέπτες της περιφέρειας Ανατ. Μακεδονίας - Θράκης φαίνεται να δαπανούν αναλογικά το μικρότερο ποσό ανά κεφαλή κατά τη διάρκεια της επίσκεψής τους. Έτσι ενώ η μέση δαπάνη ανά επίσκεψη στην Πελοπόννησο που είναι η έβδομη τη τάξει σε επισκέψεις, ακριβώς μετά την ΠΑΜΘ, είναι 469 ευρώ και στη Δυτική Μακεδονία, όπου το ποσοστό των επισκεπτών επί συνόλω είναι κάτω του 1%, 174 ευρώ, στην ερευνώμενη περιφέρεια Α.Μ.Θ. είναι μόλις 167 ευρώ (Εικόνα 9). Αυτό φανερώνει πως τα ποιοτικά χαρακτηριστικά των επισκεπτών δεν ανταποκρίνονται σε τουρίστες που έρχονται να καταναλώσουν, αλλά κυρίως για επισκέπτες συγγενών και φίλων, κατοίκων των αστικών κέντρων με πατρογονικές εστίες στην περιοχή και τουριστών που αναζητούν σχετικά οικονομικές διακοπές.

Διάγραμμα 61: Μέση Δαπάνη ανά Επίσκεψη στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια (σε €), 2016 - 2018

Πηγή: TrE - Επεξεργασία INSETE Intelligence

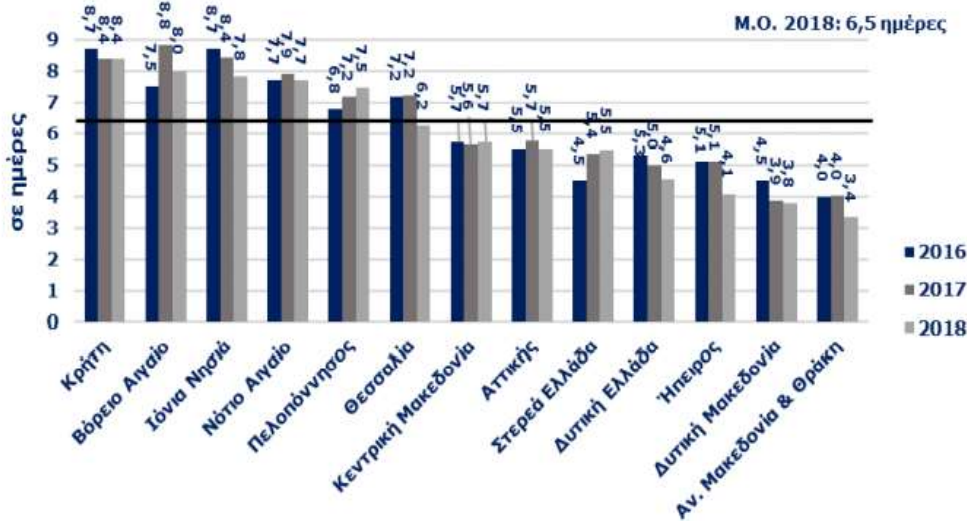
Εικόνα 9. Μέση δαπάνη ανά επίσκεψη στην Ελλάδα ανά περιφέρεια (Πηγή: INSETE)

Ένας ακόμη δείκτης στον οποίο η ΠΑΜΘ είναι ουραγός είναι η διάρκεια παραμονής κατά την επίσκεψη (Εικόνα 10). Ο μέσος όρος είναι μόλις 3,4 ημέρες, δεδομένο που αποδεικνύει ότι οι περισσότεροι των τουριστών είναι πολύ προσωρινοί επισκέπτες. Συνδυαστικά με το ως άνω αναφερθέν στοιχείο της ελάχιστης δαπάνης ανά επίσκεψη, αλλά και το δεδομένο ότι και ως προς την μέση ημερήσια δαπάνη η Π.Α.Μ. & Θ. καταλαμβάνει την προτελευταία θέση, με οριακά μεγαλύτερη δαπάνη από την περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, προκύπτει το έλλογο συμπέρασμα πως ο δείκτης συσχετισμού απόλυτου αριθμού επισκεπτών προς οικονομική ωφέλεια για την περιφέρεια είναι αρνητικός.

Στην Περ. Αν. Μακεδονίας. & Θράκης, συνολικά εισπράχθηκαν περίπου 322.000.000€, τα οποία δεν είναι αμελητέο ποσό και σε καθαρές εισπράξεις κατατάσσουν έβδομη την περιφέρεια, αλλά σίγουρα η δυναμική της περιοχής θα μπορούσε να επιτύχει πολύ καλύτερα αποτελέσματα αν δινόταν βάρος στην τουριστική αξιοποίηση της. Πέραν της Θάσου, η οποία και αποτελεί τον κυρίως τουριστικό προορισμό, και της Σαμοθράκης, καθώς και των πρωτεύουσών των επιμέρους περιφερειακών ενοτήτων, φαίνεται πως οι τουριστικές υποδομές είναι από μηδαμινές έως

ανύπαρκες. Τα δεδομένα που αντλήθηκαν από την ΕΛΣΤΑΤ για την ικανοποίηση των τουριστών - πελατών δεν περιλάμβαναν καμία Ξενοδοχειακή Τουριστική Μονάδα 5* καθώς επίσης και καταλύματα 1* και 2*, τα οποία είναι και πολλά στην περιοχή, καθώς πρόκειται για ενοικιαζόμενα δωμάτια. Το 2018, πάντως το ποσοστό ικανοποίησης των πελατών ξενοδοχείων της Περιφέρειας Αν. Μακεδονίας & Θράκης την κατέτασσε ιδιαίτερα χαμηλά καθώς σημείωσε το πέμπτο χαμηλότερο ποσοστό (ΙΝΣΕΤΕ, 2019).

Διάγραμμα 65: Μέση Διάρκεια Παραμονής ανά Επίσκεψη στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια (σε ημέρες), 2016 - 2018

Πηγή: ΤτΕ - Επεξεργασία ΙΝΣΕΤΕ Intelligence

Εικόνα 10. Μέση διάρκεια παραμονής κατά την επίσκεψη ανά περιφέρεια (Πηγή: ΙΝΣΕΤΕ)

Ειδικά στους νομούς τους οποίους διαπερνά ο Νέστος ποταμός, οι υπάρχουσες τουριστικές υποδομές φιλοξενίας σχετίζονται αποκλειστικά με τη Θάσο και τις πρωτεύουσες των νομών. Επίσης υπάρχουν κάποιες δομές φιλοξενίας σε περιοχές που σχετίζονται με τον τουρισμό υγείας, καθώς ιαματικές πηγές – λουτρά βρίσκονται στα Λουτρά Θερμών στον Δήμο Παρανεστίου Δράμας (1 ξενοδοχείο), και στον νομό Καβάλας τα Λουτρά Ελευθερών (2 ξενοδοχεία και 5 ενοικιαζόμενα δωμάτια) και τα Λασπόλυντρα Κρηνίδων (2 ξενοδοχεία) (<https://stayatgreece.gr/eastMacedonia/gr>). Ενώ κατά μήκος του Νέστου ποταμού υπάρχουν τουριστικές επιχειρήσεις που παρέχουν

υπηρεσίες κανόε- καγιάκ και rafting, οργανωμένες πίστες αναρρίχησης, το Ευρωπαϊκό μονοπάτι πεζοπορίας E6 και πραγματοποιούνται δραστηριότητες δημιουργικού αθλητικού τουρισμού, όπως ορεινή ιππασία, ορεινή ποδηλασία, τοξοβολία, paragliding καθώς και δραστηριότητα περιπέτειας 4x4, δεν υπάρχουν οι αντίστοιχες μονάδες φιλοξενίας που θα προσελκύσουν τους αθλητικούς τουρίστες με τα χαρακτηριστικά που αναπτύχθηκαν νωρίτερα.

Δήμοι Ενδιαφέροντος

Δήμος Νέστου

Ο Δήμος Νέστου είναι ο ανατολικότερος δήμος της περιφερειακής ενότητας Καβάλας. Έχει ως έδρα τη Δημοτική ενότητα Χρυσούπολης και περιλαμβάνει ακόμη τις κοινότητες Κεραμωτής και Ορεινού. Φέρει το όνομα του Νέστου ποταμού που ρέει στα ανατολικά όριά του. Κύρια ενασχόληση είναι η γεωργία και η κτηνοτροφία και στις παράκτιες περιοχές, το Αγίασμα και την Κεραμωτή, η αλιεία και η ιχθυοπαραγωγή. Στην Αβραμηλιά καλλιεργούνται αμπέλια που δίνουν υψηλής ποιότητα σταφύλια, κάτι που καθιστά το χωριό σημείο ενδιαφέροντος για οινοτουρισμό.

Οι φυσικοί πόροι της περιοχής, εκτός από το ποτάμι, είναι οι Λιμνοθάλασσες της Κεραμωτής και του Αγιάσματος, που βρίσκονται στις εκβολές του ποταμού και είναι πλούσιοι υδροβιότοποι, και τα όρη Λεκάνης (Τσαλ Νταγ). Ως τουριστικά αξιοποιήσιμα σημεία θεωρούνται τα δύο μουσεία που βρίσκονται στη Χρυσούπολη, «Ιστορίας και τέχνης» και «Φύσης Νέστου». Ακόμη ένα μουσείο βρίσκεται στην Πετροπηγή, το «Λαογραφικό – Αγροτικό Μουσείο Λαζαρίδη». Αθλητικές εγκαταστάσεις που υπάρχουν στον Δήμο είναι το Δημοτικό Στάδιο (5.000 θέσεων) και το κλειστό Γήπεδο Χρυσούπολης.

Ως προς τον αθλητικό τουρισμό, στην Κεραμωτή διεξάγεται κάθε Ιούλιο ετήσιος αγώνας δρόμου, το «Wave Running», που περιλαμβάνει τέσσερις διαφορετικές κατηγορίες συμμετεχόντων, με την ανώτερη κατηγορία να είναι αυτή των 28 χιλιομέτρων από τα Αρχαία Άβδυρα έως την Κεραμωτή. Η μοναδικότητα του έγκειται στο ότι διεξάγεται εξ ολοκλήρου σε αμμώδες έδαφος. Η διαδρομή διέρχεται από το παραποτάμιο δάσος και τις εκβολές του ποταμού (www.waverunning.gr). Επίσης στην

Κεραμωτή διεξάγεται ο ετήσιος «Αγώνας Ανοιχτής Θαλάσσης Κεραμωτή-Θασοπούλα». Μία ακόμη δραστηριότητα αθλητικού τουρισμού ήπια μορφής είναι το «Fish Safari», όπου επιχείρηση ενοικιάζει σκάφη σε τουρίστες που επιθυμούν να ωαρέψουν με αυτά. (www.northsailing.gr).

Ως προς τις αθλητικές δραστηριότητες που σχετίζονται με τον Νέστο υπάρχουν επιχειρήσεις στα όρη Λεκάνης που προσφέρουν υπηρεσίες trekking – πεζοπορίας, αναρρίχησης, paragliding – παρα πέντε, kanoe – kayak ποταμού και rafting.

Δήμος Τοπειρού

Ο Δήμος Τοπειρού περιλαμβάνει τις πρώην κοινότητες Αβάτου, Γαλάνης, Εξοχής, Ερασμίου, Ευλάλου (που είναι και η έδρα του δήμου), Μαγγάνων, Ολβίου, Τοξοτών. Συνολικά υπάρχουν τριάντα έξι οικισμοί εντός του Δήμου. Στο βόρειο τμήμα του, όπου αποτελεί μέρος της οροσειράς Ροδόπης, ο Δήμος έχει πλούσια βλάστηση. Αποτελείται από 36 οικισμούς με μόνιμο πληθυσμό 11.544. Στα δυτικά του ο Δήμος Τοπειρού διασχίζεται από τον ποταμό Νέστο και στον νότο του υπάρχει πεδινό καλλιεργήσιμο έδαφος με έντονο το υδάτινο στοιχείο.

Οι φυσικοί πόροι της περιοχής είναι το Κοτζά ορμάν, η παραλία Μαγγάνων και φυσικά ο Νέστος ποταμός και τα Στενά του (<http://www.topeiros.gr/portal/parousiasi/fisi-tourismos.html>). Μονάδες φιλοξενίας τουριστών δεν υπάρχουν στον Δήμο. Επίσης, με εξαίρεση τις συνήθεις αθλητικές δραστηριότητες παραλίας που διεξάγονται στα Μάγγανα (παράκτια πετοσφαίριση, παράκτια αντισφαίριση, ιππασία, θαλάσσιο σκι) δεν εδρεύουν επιχειρήσεις με κύριο αντικείμενο τις παραποτάμιες αθλητικές δραστηριότητες, αν και στα Τέμπη του ποταμού πραγματοποιούνται πολλές από αυτές. Απλά οι επιχειρήσεις φαίνεται να εδρεύουν είτε στη Χρυσούπολη, είτε στη Σταυρούπολη, είτε στο Παρανέστι.

Δήμος Ξάνθης - Σταυρούπολη

Η Ξάνθη είναι η πρωτεύουσα της ομόνυμης περιφερειακής ενότητας. Βρίσκεται στο κέντρο της περιφερειακής ενότητας Ξάνθης και πρόκειται για μία πόλη με έντονο πολιτιστικό, ιστορικό, βιομηχανικό και εμπορικό παρελθόν, αλλά και παρόν. Στην πόλη εδρεύει η Πολυτεχνική Σχολή του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης και η μέχρι

πρότινος εκπρόσωπος ολόκληρης της περιφέρειας ΑΜΘ στην κορυφαία κατηγορία του επαγγελματικού πρωταθλήματος ποδοσφαίρου. Ευρισκόμενη στο κέντρο του άξονα που συνδέει την Ελλάδα με την Τουρκία, τον Εύξεινο Πόντο και τις προς τη δύση και τον βορρά γείτονες χώρες (www.cityofxanthi.gr).

Στον Δήμο Ξάνθης, όμως ανήκει και η Δημοτική ενότητα Σταυρούπολης, η οποία και είναι αυτή που σχετίζεται άμεσα με τη συγκεκριμένη έρευνα, καθώς τη συγκεκριμένη Δημοτική ενότητα διασχίζει ο ποταμός Νέστος. Η Σταυρούπολη απέχει είκοσι χιλιόμετρα από τη Ξάνθη και είναι το πιο μεγάλο από τα Νεστοχώρια. Στη Δημοτική Ενότητα Σταυρούπολης υπάγονται έξι ακόμα κοινότητες.

Οι φυσικοί πόροι της περιοχής είναι το προστατευόμενο δάσος Χαϊντούς, τον καταρράκτη του Λειβαδίτη και το Δασικό Χωριό Ερύμανθου. Από τουριστικής πλευράς ιδιαίτερου ενδιαφέροντος σημεία στην πόλη της Ξάνθης είναι η παλιά πόλη, το παζάρι της, αρχιτεκτονικές κατασκευές, οι καπναποθήκες και το κάστρο της πόλης. Ειδικά στη δημοτική ενότητα Σταυρούπολης, η οποία και σχετίζεται άμεσα με τον Νέστο, κεντρίζει το τουριστικό ενδιαφέρον για το κάστρο της Καλύβας, πιθανά οικοδομημένο από τον Φίλιππο Β΄, ο Μακεδονικός Τάφος, η παραδοσιακή αρχιτεκτονική με τους λιθόστρωτους δρόμους και το λαογραφικό μουσείο της.

Ως προς τις αθλητικές δραστηριότητες παρέχεται η δυνατότητα για kayak, 4x4 διαδρομές, ορειβασία και εν γένει διεξάγονται δραστηριότητες σχετιζόμενες με το ποτάμι. Στον Λειβαδίτη η πεζοπορία προς τον καταρράκτη αποτελεί μία βασική αθλητική δραστηριότητα, καθώς αυτός είναι προσεγγίσιμος μέσω μονοπατιού, μήκους περίπου τεσσάρων χιλιομέτρων. Φυσικά, στην πόλη της Ξάνθης υπάρχουν αθλητικές εγκαταστάσεις κάθε τύπου. Υπηρεσίες mountain bike και περιήγησης με 4x4 προσφέρονται και στον Ερύμανθο. Ως προς τις δυνατότητες φιλοξενίας όλες σχεδόν οι ξενοδοχειακές μονάδες βρίσκονται στη Ξάνθη, ενώ στη Σταυρούπολη υπάρχουν ελάχιστες κλίνες σε παραδοσιακούς ξενώνες. Τέλος, όπως αναφέρθηκε και στον Δήμο Τοπαιρού την περιοχή διασχίζει το μονοπάτι Ε6 το οποίο ξεκινά από τη Ξάνθη, και μέσω Λειβαδίτη και Σταυρούπολης καταλήγει στους Τοξότες.

Υποδομές Μεταφορών στην περιφέρεια ΑΜΘ

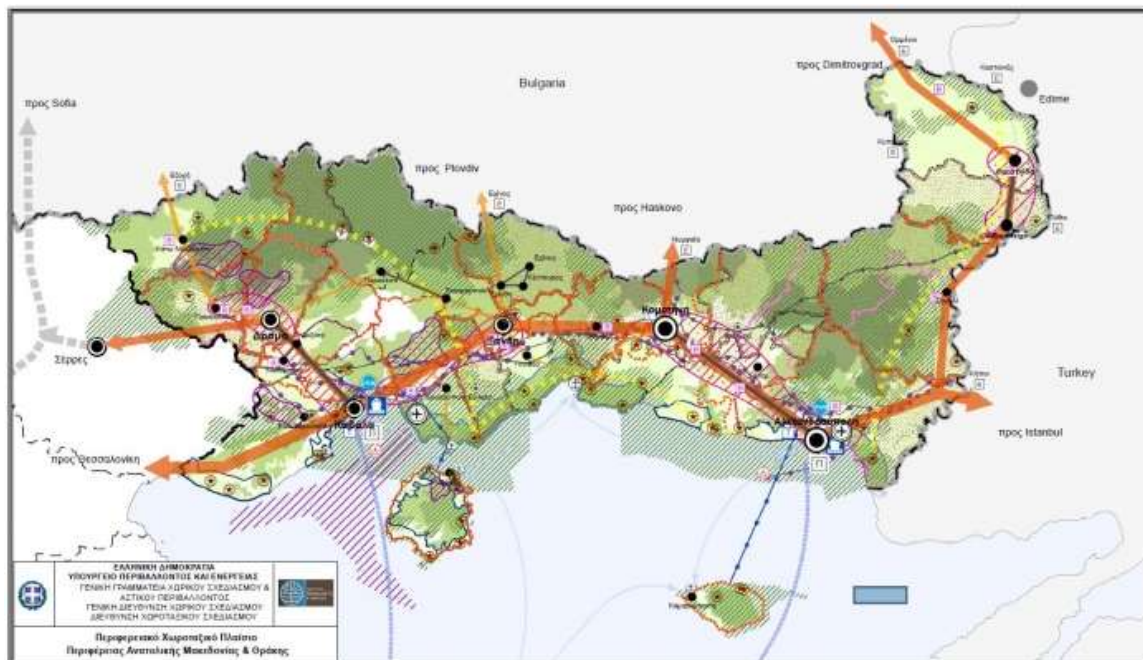
Στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης υπάρχει ανεπτυγμένο συγκοινωνιακό δίκτυο που περιλαμβάνει οδικό, σιδηροδρομικό, θαλάσσιο και αεροπορικό δίκτυο. Η γραμμή Θεσσαλονίκη – Αλεξανδρούπολη διασχίζει την περιοχή. Σταθμοί υπάρχουν τόσο στη Σταυρούπολη, όσο και στους Τοξότες, καθώς η γραμμή διέρχεται από τα Στενά του Νέστου (www.ose.gr). Το πλέον σημαντικό, όμως, είναι ότι έχει εξαγγελθεί η δημιουργία σιδηροδρομικής γραμμής Θεσσαλονίκης – Καβάλας – Ξάνθης, με προϋπολογισμό 1,68 δισεκατομμύρια ευρώ, που θεωρείται το μεγαλύτερο σε οικονομικό μέγεθος έργο όλων των εποχών. Η γραμμή Θεσσαλονίκη – Τοξότες θα είναι τμήμα του Ευρωπαϊκού Διαδρόμου που θα συνδέει τα λιμάνια της Αλεξανδρούπολης, της Καβάλας και της Θεσσαλονίκης με τα λιμάνια Μπουργκάς, Βάρνα και Ρούσε στη Μαύρη Θάλασσα και τον Δούναβη ποταμό.

Στις θαλάσσιες μεταφορές, στην περιοχή βρίσκεται το εθνικής σημασίας, λόγω του εμπορικού του ρόλου, λιμάνι της Καβάλας, που είναι από τα μεγαλύτερα στην Ελλάδα και εξυπηρετεί με καθημερινά δρομολόγια τη Θάσο και ακόμη έχει τακτική συγκοινωνία προς Λήμνο, Λέσβο και Σαμοθράκη. Ακόμη υποδέχεται κρουαζιερόπλοια και σκάφη αναψυχής. Ακόμη ένα λιμάνι βρίσκεται στην Κεραμωτή, απ' όπου και εξυπηρετείται κυρίως η συγκοινωνία από και προς τη Θάσο.

Στην περιοχή μελέτης εξυπηρετεί το αεροδρόμιο «Μέγας Αλέξανδρος», το οποίο βρίσκεται κοντά στην Χρυσούπολη. Έχει στο δυναμικό του πτήσεις εσωτερικού και εξωτερικού. Τα τελευταία χρόνια είναι υπό την διαχείριση της Fraport, η οποία προσπαθεί για την ανάπτυξή του. Κυρίως τους καλοκαιρινούς μήνες οι πτήσεις αυξάνονται, καθώς το αεροδρόμιο βρίσκεται σε κοντινή απόσταση από το λιμάνι της Κεραμωτής, το οποίο έχει σύνδεση με το νησί της Θάσου.

Το κύριο οδικό δίκτυο της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης περιλαμβάνει την Εγνατία οδό που καλύπτει τον άξονα Ηγουμενίτσα - Γέφυρα Κήπων Έβρου, τις εθνικές οδούς και το πυκνό επαρχιακό οδικό δίκτυο. Κάθετοι οδικοί άξονες συνδέουν την Περιφέρεια με τη Βουλγαρία. Καθημερινά λεωφορεία συνδέουν τις πρωτεύουσες των νομών μεταξύ τους καθώς και με την Αθήνα και την Θεσσαλονίκη, ενώ υπάρχει και καθημερινή σύνδεση με Κωνσταντινούπολη.

Στη περιοχή μελέτης, από τη Σταυρούπολη περνά η επαρχιακή οδός Ξάνθης-Δράμας ενώ υπάρχει σύνδεση με τα όρη της Λεκάνης. Επιπλέον η Σταυρούπολη συνδέεται με επαρχιακή οδό με τα Κομνηνά. Η Γαλάνη με τους Τοξότες ενώνονται με μικρή επαρχιακή οδό και σε ένα χιλιόμετρο συνδέονται με την εθνική οδό Θεσσαλονίκης-Αλεξανδρούπολης. Γενικά το οδικό και επαρχιακό δίκτυο παρουσιάζουν ικανοποιητική βατότητα και είδος οδοστρώματος. Επίσης ελλείψεις παρατηρούνται στο εσωτερικό αστικό δίκτυο.

Εικόνα 11. Χάρτης Χωρικής Οργάνωσης Τουρισμού μέσα από το νέο Περιφερειακό Χωροταξικό Πλαίσιο της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας & Θράκης. (Πηγή: <https://government.gov.gr/egkrithike-to-periferiako-chorotaxiko-plesio-pchp-tis-periferias-anatolikis-makedonias-thrakis>)

Αποτίμησης Βιβλιογραφικής Ανασκόπησης

Αφού αρχικά προσδιορίστηκαν οι βασικές έννοιες που σχετίζονται με την έρευνα, όπως αυτές του τουρισμού, του τουρίστα και του ειδικά του αθλητικού τουρισμού και αποσαφηνίστηκαν οι δυσδιάκριτες διαφορές μεταξύ αιφόρου – βιώσιμου, εναλλακτικού και δημιουργικού τουρισμού, μέσα από τη μελέτη του νομικού πλαισίου καθορίστηκαν

οι προϋποθέσεις που είναι ικανές να συμβάλλουν στην ανάπτυξη του Δημιουργικού – Αθλητικού Τουρισμού στη χώρα μας. Εν συνεχεία έγινε μία ενδελεχής ανάλυση των τοπικών ιδιαιτεροτήτων της παραποτάμιας περιοχής του ποταμού Νέστου και ειδικά των Δήμων Ξάνθης, Τοπειρού και Νέστου της Περιφέρειας της Ανατολικής Μακεδονίας και της Θράκης, όπου και πραγματοποιήθηκε η έρευνα. Η αναδίφηση στην έντυπη και ηλεκτρονική βιβλιογραφία συνέβαλε, επίσης, ώστε να οδηγηθεί η ερευνήτρια στη σύνταξη S.W.O.T. ανάλυσης, που παρατίθεται στα αποτελέσματα και μέσα από την οποία προέκυψαν και οι πυλώνες επί των οποίων προσχεδιάστηκαν οι συνεντεύξεις που ελήφθησαν από παράγοντες της περιοχής. Η μεθοδολογία της έρευνας και τα αποτελέσματα που προέκυψαν από αυτήν παρουσιάζονται στα επόμενα κεφάλαια.

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Για την παρούσα έρευνα επιλέχθηκε η ποιοτική μεθοδολογία. Ο λόγος που επιλέχθηκε η ποιοτική και όχι η ποσοτική ή μικτή είναι ότι όπως αναφέρει ο Eisner (1991) ο ενεργός ερευνητής εργαζόμενος πάνω στο πεδίο της έρευνας χρησιμοποιεί όλα τα στοιχεία που μπορούν να τον οδηγήσουν στην επιστημονική αλήθεια, συμπεριλαμβανομένων ακόμη και σχολίων ή κινήσεων των υποκειμένων της έρευνας (Παρασκευοπούλου – Κόλλια, 2008). Επιπλέον η ιδιαιτερότητα της παρούσης ως προς το θέμα, δηλαδή η διερεύνηση των συνθηκών ανάπτυξης του δημιουργικού αθλητικού τουρισμού στην παραποτάμια περιοχή του Νέστου, απαιτεί μία ολιστική προσέγγιση και είναι απαραίτητο η ερευνήτρια να εντάξει το σύνολο των παρατηρήσεων – αποτελεσμάτων της στα ευρύτερα κοινωνικά, πολιτισμικά, αλλά και ιστορικά πλαίσια (Ισαρη & Πούρκος, 2015, Μιχαήλ, χ.χ.).

Το δείγμα της έρευνας

Για μία ποιοτική έρευνα που το κυρίως ερευνητικό εργαλείο είναι οι συνεντεύξεις, όπως η παρούσα, είναι πολύ σημαντικό η επιλογή του δείγματος να το καθιστά αντιπροσωπευτικό στον μεγαλύτερο δυνατό βαθμό. Τα άτομα που συμμετείχαν επιλέχθηκαν μέσα από ένα ευρύτερο δείγμα με κριτήρια, πέρα από το προφανές που ήταν η σχετικότητα τους με το ερευνητικό αντικείμενο, την εμπειρία τους, τις ικανότητες και τις γνώσεις τους. Επίσης επιλέχθηκε εκ μέρους κάθε φορέα (δημοσίου – ιδιωτικού – περιβαλλοντικού) να υπάρξει ικανή σε μέγεθος εκπροσώπηση, ώστε να δοθεί στα αποτελέσματα βαρύτητα στα συγκλίνοντα σημεία, μην αφήνοντας τις αποκλειστικά προσωπικές – υποκειμενικές τοποθετήσεις να επηρεάσουν την αντικειμενικότητα που οφείλει να έχει μία επιστημονική μελέτη. Δόθηκε βαρύτητα αποκλειστικά στον θεσμικό ρόλο των συνεντευξιζόμενων και όχι σε απόψεις που μπορεί να οφείλονταν σε προσωπική εμπάθεια ή και σε στιγμιαία ψυχική διάθεση.

Ερευνητικό εργαλείο

Στην παρούσα εργασία το ερευνητικό εργαλείο που χρησιμοποιήθηκε ήταν ημιδομημένες – θεματικά εστιασμένες συνεντεύξεις και αναλύσεις εγγράφων. Οι ημι-

δομημένες συνεντεύξεις προτιμήθηκαν καθώς είναι ευέλικτες στη μορφή, δίνουν δυνατότητα εμβάθυνσης και το κυριότερο δίνουν την επιλογή αλλαγής των διευκρινιστικών ερωτήσεων ή απλά της σειράς των ερωτήσεων (Αγγελίδου & Τσιλιμένη, 2009). Ο Colin Robson (2010) θεωρεί ως μείζον πλεονέκτημα αυτής της μορφής συνέντευξης αυτήν την ελευθερία του συνεντευκτή – ερευνητή να επιλέγει σειρά, τρόπο εκφώνησης της ερώτησης, καθώς και τον χρόνο που αφιερώνει σε κάθε ερώτηση. Μία παρότρυνση του Ρόμπσον που ακολουθήθηκε και στην παρούσα έρευνα ήταν πέρα από την ηχογράφηση της συνέντευξης να κρατούνται παράλληλα και σημειώσεις. Οι αναλύσεις εγγράφων τα οποία προέκυψαν και από τη βιβλιογραφική ανασκόπηση και από πολλές και διάφορες πηγές ήταν απαραίτητες, προκειμένου να υπάρξει «τριγωνοποίηση», η οποία κρίνεται και ως η πλέον αξιόπιστη μέθοδος (Kirk & Miller, 1986) για να αξιολογηθούν επιστημονικά τα προκύπτοντα δεδομένα και στοιχεία. Τον τριγωνισμό μεθόδων ως πρόσφορο για την αξιοπιστία υλικού που πηγάζει από διαφορετικές πηγές τον επισημαίνουν πολλοί ερευνητές (Βαλασάκη, 2020; Carter et al., 2014; Denzin, 1978; Patton, 1999; 2002).

Όπως αναφέρθηκε στο προηγούμενο κεφάλαιο, η βιβλιογραφική ανασκόπηση και η μελέτη της υπήρξε η βάση των ερωτήσεων, όπως κρίνεται απαραίτητο (Δημητρίου και συν, 2006 στο Παγούνης, 2012). Ο διαχωρισμός των ερωτήσεων έγινε σε ομάδες, όπως προτείνει ο Καμπίτσης (2004). Η ερευνήτρια προσπάθησε να αναπτυχθεί κατά τη διάρκεια των συνεντεύξεων μία σχέση εμπιστοσύνης με τους συνεντευξιαζόμενους και να υπάρξει μία δημιουργική συζήτηση. Σε αυτό το σημείο να επισημανθεί πως κάποιοι από τους συνεντευξιαζόμενους, μέσα στα πλαίσια των μέτρων για την πανδημία της Covid- 19 ζήτησαν να τους δοθεί το ερωτηματολόγιο και να απαντήσουν γραπτώς. Και σε αυτές όμως τις περιπτώσεις ακολούθησε συνομιλία, τηλεφωνική ή μέσω τηλεδιάσκεψης, όπου ζητήθηκαν διευκρινίσεις και σχολιάστηκαν περαιτέρω οι εν πολλοίς σύντομες απαντήσεις. Επίσης, όπως έχει ήδη από τον πρόλογο της παρούσας σημειωθεί, λόγω των μέτρων αποστασιοποίησης δεν πραγματοποιήθηκαν δια ζώσης όλες οι συνεντεύξεις, αλλά δινόταν το δικαίωμα να πραγματοποιηθούν μέσω τηλεδιάσκεψης ή ακόμα και τηλεφωνικά.

Προκειμένου το ερωτηματολόγιο να μπορεί να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις και της έρευνας και των συνθηκών, όπως επί παραδείγματι στην περίπτωση που οι

συνεντευξιαζόμενοι επιθυμούσαν να απαντήσουν αρχικά γραπτώς, η διατύπωση των ερωτήσεων ήταν αρκετά λεπτομερής και περιλαμβάνονταν και υποερωτήματα. Υπήρξε, όμως, η μέριμνα οι ερωτήσεις να μην οδηγούν σε συγκεκριμένες απαντήσεις προκαταλαμβάνοντας ή προϊδεάζοντας, αλλά να επιδιώκουν τις ευθείες, άμεσες και ειλικρινείς απαντήσεις των ερωτωμένων. Άλλωστε βασική προϋπόθεση για την εξαγωγή επιστημονικά αξιόλογων συμπερασμάτων είναι κάθε ένας από τους συνεντευξιαζόμενους να καταθέσει την προσωπική του άποψη για την ανάπτυξη του δημιουργικού αθλητικού τουρισμού στην περιοχή, τόσο ως κάτοικος της περιοχής, όσο και ως άτομο ή φορέας που εμπλέκεται άμεσα με το ερευνώμενο αντικείμενο. Τα ερωτήματα που τέθηκαν ήταν τα ακόλουθα:

A. Ερωτήσεις γενικές για τον αθλητικό τουρισμό

1. Πώς αντιλαμβάνεστε την έννοια του Αθλητικού Τουρισμού; Πιστεύετε ότι επικεντρώνεται περισσότερο στο αθλητικό κομμάτι από ότι στο τουριστικό; Είναι δυνατόν κατά τη γνώμη σας να υπάρξει ισορροπία μεταξύ των δύο συνιστωσών; Με ποιον τρόπο;
2. Θεωρείτε ότι ο Αθλητικός Τουρισμός είναι δυνατόν να συμβάλει στην αειφόρο ανάπτυξη περιοχών, όπου το φυσικό τοπίο – περιβάλλον είναι ακόμη παρθένο ή έστω πολύ πλούσιο;
3. Δεδομένου ότι ζούμε σε μία χώρα κατ' εξοχήν τουριστική, αλλά και με βαθιές ρίζες στον αγνό αθλητισμό, πιστεύετε ότι η διασύνδεση του τουρισμού με αθλητικές δραστηριότητες θα συμβάλει στη διαμόρφωση μίας κουλτούρας που θα συνδυάζει τις δύο αυτές δραστηριότητες;
4. Μπορεί η ελληνική εθνική οικονομία να ωφεληθεί από την ανάπτυξη του αθλητικού τουρισμού;
5. Ποιοι είναι, κατά τη γνώμη σας, οι τομείς που δύνανται να συμβάλουν στην ανάπτυξη του Αθλητικού Τουρισμού;
6. Πόσο σημαντική θεωρείτε την ύπαρξη στρατηγικού σχεδιασμού για την ανάπτυξη επιχειρηματικών δράσεων σχετιζόμενων με τον αθλητικό τουρισμό στην περιοχή;
7. Ποιο πιστεύετε πως είναι το συγκριτικό πλεονέκτημα ή μειονέκτημα της παραποτάμιας περιοχής του Νέστου, ως προορισμού αθλητικού τουρισμού

B. Τοπική αυτοδιοίκηση & αθλητικός τουρισμός

1. Υπάρχει κάποιος στρατηγικός σχεδιασμός σε επίπεδο περιφέρειας - δήμου όσον αφορά την ανάπτυξη του Αθλητικού Τουρισμού; Εάν ναι, σε ποιον βαθμό δύναται να αυτοχρηματοδοτηθεί αυτή από τον ίδιο τον φορέα; Υπάρχει η δυνατότητα άντλησης πόρων από τον Κρατικό προϋπολογισμό ή από την Ε.Ε.;
2. Ποιος θεωρείτε ότι είναι ο ρόλος της Περιφέρειας – των Δήμων την ανάπτυξη του Αθλητικού Τουρισμού; Με ποιον τρόπο μπορούν να συνδράμουν ή να παρακωλύσουν πιθανές επενδύσεις;
3. Υπάρχει, ως προς το συγκεκριμένο κομμάτι, συνεργασία μεταξύ των αρμοδίων φορέων (περιφέρεια, Δήμοι, σύλλογοι, επιχειρηματίες; Ποια είναι κατά τη γνώμη σας η ενδεδειγμένη φόρμουλα συνεργασίας;
4. Εκτός από τη συμμετοχή σε αθλητικές δραστηριότητες, οι αθλητικοί τουρίστες θα πρέπει επίσης να εισαχθούν σε πολιτιστικές δράσεις. Μπορεί η περιοχή σας, να προσφέρει αυτές τις δραστηριότητες;
5. Πιστεύετε ότι το οικονομικό όφελος από τις δραστηριότητες του Αθλητικού τουρισμού στην πόλη σας θα είναι σημαντικό; Θα μπορούσαν να προκύψουν νέα επαγγέλματα στην περιοχή σας, από την ανάπτυξη του αθλητικού τουρισμού; Μπορείτε να αναφέρετε μερικά;
6. Τα διαθέσιμα κεφάλαια της ΕΕ για τη δημιουργία και βελτίωση των γενικών τουριστικών υποδομών, που σχετίζονται με την κατασκευή αθλητικού εξοπλισμού τόσο σε καθιερωμένους όσο και σε νέους προορισμούς, υπήρξε καταλυτικός παράγοντας για τη δυναμική άνοδο του αθλητικού τουρισμού στην Ελλάδα;
7. Πιστεύετε ότι θα ήταν εφικτή η δημιουργία ενός κέντρου extreme sports ή και άλλων αθλημάτων που σχετίζονται με την περιοχή, με χώρους φιλοξενίας προσαρμοσμένους στην περιοχή natura;
8. Υπάρχει η δυνατότητα στέγασης ή δημιουργίας κλινών στην περιοχή; Είναι εφικτή η οικοδόμηση μεγαλύτερων ξενοδοχειακών μονάδων ή αρκετών μικρών προκειμένου να φιλοξενηθούν οι συμμετέχοντες στις δραστηριότητες;

Γ. Αθλητικός τουρισμός & ιδιωτικός τομέας

1. Θεωρείτε απαραίτητη προϋπόθεση τη συμμετοχή ιδιωτών προκειμένου να αναπτυχθεί ουσιαστικά ο αθλητικός τουρισμός στην περιοχή; Κρίνετε ότι επενδύσεις σε αυτόν τον τομέα είναι δυνατόν να καρποφορήσουν;
2. Οι περιορισμοί που προκύπτουν από το νομικό πλαίσιο, λόγω του χαρακτηρισμού μεγάλου μέρους της περιοχής ως 'natura' αποτελεί εμπόδιο ανάπτυξης των επενδύσεων;
3. Το κόστος για τους συμμετέχοντες στις δραστηριότητες είναι σε τέτοια πλαίσια ώστε να εξασφαλίζεται και ευρεία συμμετοχή και κερδοφορία για την επιχείρηση;
4. Η νομοθεσία υποστηρίζει τις ιδιωτικές επενδύσεις στον αθλητικό τουρισμό; Θα μπορούσαν να προκύψουν νέα επαγγέλματα στην περιοχή σας, από την ανάπτυξη του αθλητικού τουρισμού; Μπορείτε να αναφέρετε μερικά;
5. Τα διαθέσιμα κεφάλαια της ΕΕ για τη δημιουργία και βελτίωση των γενικών τουριστικών υποδομών, που σχετίζονται με την κατασκευή αθλητικού εξοπλισμού τόσο σε καθιερωμένους όσο και σε νέους προορισμούς, υπήρξε καταλυτικός παράγοντας για τη δυναμική άνοδο του αθλητικού τουρισμού στην Ελλάδα;
6. Πόσο σημαντική θεωρείτε την ύπαρξη στρατηγικού σχεδιασμού για την ανάπτυξη επιχειρηματικών δράσεων σχετιζόμενων με τον αθλητικό τουρισμό στην περιοχή;
7. Ποιο πιστεύετε πως είναι το συγκριτικό πλεονέκτημα ή μειονέκτημα της παραποτάμιας περιοχής του Νέστου, ως προορισμού αθλητικού τουρισμού;
8. Υπάρχει η δυνατότητα στέγασης ή δημιουργίας κλινών στην περιοχή; Είναι εφικτή η οικοδόμηση μεγαλύτερων ξενοδοχειακών μονάδων ή αρκετών μικρών προκειμένου να φιλοξενηθούν οι συμμετέχοντες στις δραστηριότητες;

Δ. Περιβάλλον και αθλητικός τουρισμός

1. Πώς αντιμετωπίζεται από την πλευρά σας ο αθλητικός τουρισμός;
2. Τον αντιλαμβάνεστε ως σύμμαχο στην προστασία του φυσικού περιβάλλοντος του ποταμού; Θεωρείτε ότι μπορεί να συμβάλλει στην ανάπτυξη οικολογικής συνείδησης στους κατοίκους της περιοχής;
3. Ελλοχεύει ο κίνδυνος η ανάπτυξη του αθλητικού τουρισμού να έχει αρνητικές επιπτώσεις στο οικοσύστημα;

4. Οι οργανωμένες αθλητικές δραστηριότητες αποσκοπούν, συνήθως, στην ευρεία συμμετοχή. Μπορεί η περιοχή να ανταποκριθεί στην ανάγκη αυτή, πάντα με γνώμονα ότι είναι προστατευόμενη;
5. Και μία υποθετική ερώτηση: Ποια στάση θα τηρούσατε στην αναγγελία, δημιουργίας εγκαταστάσεων φιλικών προς ο περιβάλλον, ώστε να δημιουργηθεί ένα κέντρο extreme sports ή και άλλων αθλημάτων που σχετίζονται με την περιοχή;
6. Υπάρχει η δυνατότητα στέγασης ή δημιουργίας κλινών στην περιοχή; Είναι εφικτή η οικοδόμηση μεγαλύτερων ξενοδοχειακών μονάδων ή αρκετών μικρών προκειμένου να φιλοξενηθούν οι συμμετέχοντες στις δραστηριότητες;
7. Θεωρείτε ότι τέτοιου είδους εγκαταστάσεις είναι πιο πιθανόν να έχουν περιβαλλοντικές επιπτώσεις από εγκαταστάσεις παραποτάμιων ή υδάτινων αθλημάτων;

Λεοντολογία έρευνας

Η παρούσα εργασία βασίστηκε σε στοιχεία που συγκεντρώθηκαν μέσα από συνεντεύξεις. Η επιλογή των συνεντευζιαζόμενων έγινε πρωτίστως με βάση την θέση που κατέχουν και στη συνέχεια με γνώμονα την εμπειρία, την γνώση και τις ικανότητες τους. Προκειμένου το δείγμα να είναι, όσο πιο αντιπροσωπευτικό γίνεται, ως προς τα αποτελέσματα.

Πραγματοποιήθηκαν δώδεκα ημι-δομημένες συνεντεύξεις, με αρμόδιους στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, στο Δήμο Νέστου και στο Δήμο Τοπείρου. Επιπλέον έλαβαν μέρος ιδιωτικές επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον ποταμό Νέστο και οικολογικές οργανώσεις της περιοχής. Υπήρξαν δυσκολίες στην επικοινωνία με τους προαναφερόμενους, εξαιτίας της κατάστασης που επικρατεί με την πανδημία Covid-19. Οι μετακινήσεις και οι κατ' ιδίαν συναντήσεις ήταν δύσκολες. Γι' αυτό αρχικά η προσέγγιση έγινε ηλεκτρονικά (email) είτε τηλεφωνικά, ώστε να μπορέσει να κανονιστεί κάποιο ραντεβού. Οι περισσότεροι ανταποκρίθηκαν θετικά στη δια ζώσης επικοινωνία άλλοι όμως προτίμησαν την τηλεφωνική ή ηλεκτρονική συνεργασία. Στο τέλος όμως οι φορείς που είχαν ζητήσει ηλεκτρονική επικοινωνία ανταποκρίθηκαν στην τηλεφωνική. Στη συνέχεια οι περισσότερες συνεντεύξεις

πραγματοποιήθηκαν δια ζώσης στη Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης και πιο συγκεκριμένα με επιχειρηματίες του αθλητικού τουρισμού στο δήμο Νέστου, όπως και με αντιπρόσωπο από το δήμο Ηλείου και την πρόεδρο της τοπικής κοινότητας Τοξοτών. Συναντήσεις υπήρξαν με τις οικολογικές οργανώσεις και με επίδοξους επενδυτές της περιοχής. Τηλεφωνική επικοινωνία υπήρξε με εκπροσώπους από την περιφέρεια και τον αντιδήμαρχο αθλητισμού του Δήμου Νέστου, το ίδιο και με κάποιους επιχειρηματίες που λόγω φόρτου εργασίας δεν ήταν εφικτή η δια ζώσης συνάντηση.

Η έρευνα εγκρίθηκε από το Πανεπιστήμιο της Πελοποννήσου και βασίστηκε στον κώδικα δεοντολογίας ώστε να εξασφαλιστεί η προστασία των προσωπικών δεδομένων όσων πήραν μέρος, σύμφωνα με το νόμο περί προσωπικών δεδομένων. Συγκεκριμένα αυτό αναφέρεται στο άρθρο 15 του GDPR και του άρθρου 19 του Κανονισμού 2016/679 όπου εκεί γίνεται λόγος για το πως θα επεξεργαστούνε τα προσωπικά δεδομένα με στόχο την επιστημονική έρευνα.

Η πραγματοποίηση των συνεντεύξεων έγινε με την συναίνεση των συμμετεχόντων, τόσο για την εκτέλεση τους, όσο και για την επεξεργασία των αποτελεσμάτων. Οι συνεντεύξεις έλαβαν χώρα τηλεφωνικά ή δια ζώσης όπως προαναφέρθηκε. Στη καταγραφή των δεδομένων δόθηκε μεγάλη προσοχή στο να μην ταυτοποιηθούν οι συμμετέχοντες. Πρόσβαση στα δεδομένα είχε μόνο η ερευνήτρια και μετά το τέλος της έρευνας θα φυλαχτούν στο προσωπικό της αρχείο, ώστε να εξασφαλιστεί η προστασία των εμπλεκομένων.

Στατιστική ανάλυση

Προκειμένου η παρούσα έρευνα να οδηγηθεί σε έγκυρα αποτελέσματα επιλέχθηκε ο προσανατολισμός της μεταβλητής να είναι προς την στρατηγική. Αυτό επειδή στη μελέτη ανάλυσης υπάρχει συσχετισμός με τις μεταβλητές πρόβλεψης, με αποτέλεσμα να παλινδρομεί η εξαρτημένη μεταβλητή, εν προκειμένω η ανάπτυξη του αθλητικού τουρισμού στην παραποτάμια περιοχή του Νέστου (Huberman & Miles, 1994 στο Παγούνης, 2012). Αυτή η επιλογή χρησιμεύει στο να βρεθούν οι πιθανές σχέσεις μεταξύ των μεταβλητών στον πληθυσμό. Λόγω του μικρού μεγέθους μειώνεται η ευρισκόμενη στην «αιτιώδη πολυπλοκότητα» δυσκολία και αντιθέτως αυξάνεται η ικανότητα διαχείρισης των δεδομένων. Το μέγεθος ωφελεί όταν εφαρμόζεται σε

επιμέρους αναλύσεις και σε περιπτώσεις κατά τις οποίες η έμφαση δίνεται στις συγκριτικές αναλύσεις.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

SWOT ανάλυση με βάση την βιβλιογραφική έρευνα

Μέσα από την ανάλυση των δεδομένων που προέκυψαν από τη βιβλιογραφική ανασκόπηση κρίθηκε ωφέλιμο να υπάρξει μία συνολική εκτίμηση αυτών, μέσα από το επιχειρηματικό πρίσμα, προκειμένου να είναι πιο εύκολο να διερευνηθούν οι δυνατότητες επιχειρηματικής ανάπτυξης δομών αθλητικού τουρισμού στην περιοχή, λαμβάνοντας υπόψη και την υπάρχουσα αναπτυξιακή κατάσταση, όπως αυτή αποτυπώνεται στο έργο της ειδικής υπηρεσίας που είναι επιφορτισμένη με τη διαχείριση των κονδυλίων που αφορούν το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα της περιφέρειας (www.eydamth.gr).

Η ανάλυση S.W.O.T. είναι ένα εργαλείο που χρησιμοποιείται στα αρχικά στάδια της εκπόνησης ενός επιχειρηματικού σχεδίου. Αποσκοπεί στο να εντοπίσει τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα του εσωτερικού και του εξωτερικού περιβάλλοντος μιας επιχείρησης. Το όνομα της ανάλυσης αποτελεί αρκτικόλεξο των όρων Strengths, Weaknesses, Opportunities και Threats, δηλαδή Δυνατά σημεία, Αδύναμα σημεία, Ευκαιρίες και Απειλές – Κίνδυνοι. Τα δύο πρώτα αναφέρονται στο εσωτερικό περιβάλλον και τα δύο δεύτερα στο εξωτερικό.

STRENGTHS – ΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ

- Πλούσιο φυσικό περιβάλλον
- Περιοχές με υψηλή οικολογική αξία
- Το μεγαλύτερο κομμάτι της παράκτιας ζώνης είναι προσβάσιμο και οι παραλίες ιδιαίτερα καθαρές, καθώς δεν υπάρχει ανεπτυγμένος μαζικός τουρισμός.
- Ιδιαίτερη πολιτιστική ταυτότητα και γαστρονομικός πλούτος
- Αναζήτηση μη κορεσμένων τουριστικών προορισμών
- Ανεπτυγμένο δίκτυο μεταφορών που περιλαμβάνει το αεροδρόμιο «Μέγας Αλέξανδρος» και την Εγνατία Οδό, δίνοντας εύκολη πρόσβαση και για αλλοδαπούς επισκέπτες, το σιδηροδρομικό δίκτυο, του οποίου η επέκταση – ανακατασκευή έχει ήδη προκηρυχθεί, και τους λιμένες.

- Σε κοντινή απόσταση από τη Θεσσαλονίκη τη δεύτερη μεγαλύτερη πόλη στην Ελλάδα και το αδιαμφισβήτητα μεγαλύτερο οικονομικό, εμπορικό και επιχειρηματικό κέντρο της Βόρειας Ελλάδος.
- Ύπαρξη ικανοποιητικών υποδομών για την κάλυψη του αθλητικού τουρισμού
- Ικανοποιητική τουριστική κίνηση, 6^η περιφέρεια από πλευράς αφίξεων και διανυκτερεύσεων

WEEKNESSES – ΑΔΥΝΑΜΑ ΣΗΜΕΙΑ

- Ανεπάρκεια τουριστικών υποδομών
- Έντονη εποχικότητα
- Έλλειψη εκπαίδευσης κατοίκων στο κομμάτι του τουρισμού και ειδικότερα στο κομμάτι του δημιουργικού τουρισμού
- Γήρανση του πληθυσμού
- Ανεπαρκής προώθηση περιοχής
- Έλλειψη στρατηγικής και προγράμματος προβολής - διαφήμισης
- Νομική ασάφεια ως προς τις δυνατότητες ανάπτυξης τουριστικών επιχειρήσεων σε περιβαλλοντικά προστατευόμενες περιοχές.
- Αδυναμία αξιοποίησης αεροδρομίου ως διεθνή κόμβο, η πυκνότητα των πτήσεων στο αεροδρόμιο της Καβάλας που είναι και το πλησιέστερο, είναι σχετικά μικρή
- Το οδικό δίκτυο της περιοχής μελέτης είναι ανεπαρκές αφού η σύνδεση μεταξύ περιοχών γύρω από το Νέστο δεν είναι ικανοποιητική

OPPORTUNITIES – ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ

- Ευκαιρία ανάδειξης καινοτόμων αθλητικών και τουριστικών προϊόντων, εντός ενός περιβάλλοντος με φυσικούς πόρους υψηλής αξίας
- Ευκαιρία επέκτασης της τουριστικής περιόδου (σαιζόν), μέσα από δράσεις που θα προτείνουν καινοτόμες τουριστικές δραστηριότητες με δημιουργικό – αθλητικό προσανατολισμό
- Ευκαιρία προσέλκυσης αεροπορικών εταιριών χαμηλού κόστους στο αεροδρόμιο «Μ. Αλέξανδρος»

- Ευκαιρία εκμετάλλευσης της διεθνούς τάσης για τουριστικά προϊόντα ευεξίας και εμπειρίας, σύμφωνων με τα πρότυπα των δημιουργικών αθλητικών τουριστικών μονάδων που μπορούν να επιχειρηθούν στην περιοχή
- Ευκαιρία δημιουργίας τουριστικής ταυτότητας για την περιοχή – δημιουργίας brand name

THREATS – ΑΠΕΙΛΕΣ/ΚΙΝΔΥΝΟΙ

- Απροθυμία επενδυτών εξαιτίας της έλλειψης τουριστικών υποδομών
- Συνεχιζόμενη περίοδος ύφεσης
- Η γραφειοκρατία και η νομική ασάφεια για τις περιβαλλοντικά προστατευόμενες περιοχές αποθαρρύνουν τους επιχειρηματίες.
- Η «μετά την επιδημία» τουριστική αγορά μπορεί να παρουσιάσει διαφορετικές τάσεις.
- Ο ανταγωνισμός που προέρχεται κυρίως από τις ήδη ανεπτυγμένες στον τομέα του τουριστικού αθλητισμού διεθνείς αγορές
- Κίνδυνος υποβάθμισης περιβαλλοντικών πόρων και οικοσυστημάτων
- Έλλειμμα σχεδιασμού σε περιοχές ειδικού ενδιαφέροντος

Αφού αρχικά προσδιορίστηκαν οι βασικές έννοιες που σχετίζονται με την έρευνα, όπως αυτές του τουρισμού, του τουρίστα και του ειδικά του αθλητικού τουρισμού και αποσαφηνίστηκαν οι δυσδιάκριτες διαφορές μεταξύ αειφόρου – βιώσιμου, εναλλακτικού και δημιουργικού τουρισμού, μέσα από τη μελέτη του νομικού πλαισίου καθορίστηκαν οι προϋποθέσεις που είναι ικανές να συμβάλλουν στην ανάπτυξη του Δημιουργικού – Αθλητικού Τουρισμού στη χώρα μας. Εν συνεχεία έγινε μία ενδελεχής ανάλυση των τοπικών ιδιαιτεροτήτων της παραποτάμιας περιοχής του ποταμού Νέστου και ειδικά των Δήμων Ξάνθης, Τοπειρού και Νέστου της Περιφέρειας της Ανατολικής Μακεδονίας και της Θράκης, όπου και πραγματοποιήθηκε η έρευνα. Η αναδίφηση στην έντυπη και ηλεκτρονική βιβλιογραφία συνέβαλε, επίσης, ώστε να οδηγηθεί η ερευνήτρια στη σύνταξη της παραπάνω S.W.O.T. ανάλυσης, μέσα από την οποία προέκυψαν και οι

πυλώνες επί των οποίων προσχεδιάστηκαν οι συνεντεύξεις που ελήφθησαν από παράγοντες της περιοχής.

Όπως αναφέρθηκε κίνητρο για την συγκεκριμένη εργασία, αποτέλεσε η έρευνα των παραγόντων και των προϋποθέσεων εκείνων, που οδηγούν στη χάραξη στρατηγικής, για την ανάπτυξη του αθλητικού τουρισμού στο ποταμό Νέστο. Για την καλύτερη κατανόηση των αποτελεσμάτων, χωρίζουμε τις απαντήσεις των συνεντεύξεων, σε απαντήσεις του δημόσιου τομέα, σε απαντήσεις του ιδιωτικού τομέα και στις απαντήσεις των κοινωνικών ομάδων. Στη συνέχεια κατηγοριοποιούμε τις απαντήσεις του δημόσιου τομέα, σε αυτές που έχουν σχέση α) με την κεντρική διοίκηση, β) με την επιχειρηματική κοινότητα, γ) με την πολιτική και με τη λειτουργία της τοπική αυτοδιοίκησης, δ) με τις άλλες κοινωνικές ομάδες και ε) παρουσιάζουμε τις απόψεις της τοπικής αυτοδιοίκησης. Τις απαντήσεις του ιδιωτικού τομέα τις κατηγοριοποιούμε, σε αυτές που έχουν σχέση α) με την κεντρική διοίκηση, β) με την τοπική αυτοδιοίκηση, γ) με τις εσωτερικές επιχειρηματικές πρακτικές, δ) με τις άλλες κοινωνικές ομάδες και ε) παρουσιάζουμε τις απόψεις της επιχειρηματικής κοινότητας. Με το ίδιο σκεπτικό γίνεται και ο διαχωρισμός των απαντήσεων των ομάδων για την προστασία του περιβάλλοντος.

Η στάση των Δημόσιων Φορέων Ανάπτυξης

Αρχικά είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι οι απαντήσεις των φορέων είχαν αρκετά κοινά τα οποία συνοψίζονται στα παρακάτω συμπεράσματα. Γενικό χαρακτηριστικό σε αυτές τις συνεντεύξεις ήταν η επιθυμία δημιουργίας ενιαίου στρατηγικού σχεδιασμού δράσεων σε δημόσιο και ιδιωτικό επίπεδο, η ανάγκη ύπαρξης περισσότερων πρωτοβουλιών, η επιτακτική ανάγκη για ομαλή και ενθουσιώδη συνεργασία των φορέων, υπεύθυνων για αυτές τις δράσεις που να μην υποσκάπτεται πολλές φορές από τα συμφέροντα μεμονωμένων τοπικών φορέων.

Η επιλογή της προαναφερθείσας περιοχής αναδεικνύεται σημαντική για τους δημόσιους φορείς καθώς αποτελεί έναν πολύτιμο παρθένο τόπο, με φοβερή φυσική ομορφιά και ιδιαίτερο ανάγλυφο. Επιπρόσθετα, λοιπά πλεονεκτήματα στην επιλογή της περιοχής είναι η εύκολη πρόσβαση και η διαμονή σε απόσταση μικρής κλίμακας. Ταυτόχρονα, επειδή πρόκειται για μία περιοχή που δεν έχει εκμεταλλευτεί αρκετά, αναφέρουν τους φόβους και τους κινδύνους που ελλοχεύουν σε τυχόν υπερεκμετάλλευση

του πλούτου της γης και επί τούτου επισημαίνουν την σημασία των περιορισμών σε αυτήν. Φυσικά, οι περιορισμοί αυτοί δύσκολα καθιστούν βιώσιμη οικονομικά οποιαδήποτε τουριστική απασχόληση. Ωστόσο, περιορισμένου μεγέθους δραστηριότητες είναι αποδεκτές αλλά συνήθως δεν μπορεί να επιτευχθεί αειφόρος ανάπτυξη με τη μορφή της ουσιαστικής συνδρομής στην οικονομική κλίμακα.

Κατά την άποψη των συνεντευξιαζόμενων, οι δραστηριότητες αθλητικού τουρισμού στην περιοχή του ποταμού Νέστου θα επιφέρει αρκετά οφέλη σε πολλούς τομείς. Πρώτα και κύρια, θα συμβάλει ,ακόμα και σε ένα μικρό ποσοστό, στην οικονομική άνθηση. Συγχρόνως, επιδρά και δέχεται επιρροές από την πολιτισμική κουλτούρα της περιοχής μέσα από την πληθώρα πολιτισμικών πόρων (π.χ. συλλόγων) που προσφέρονται. Είναι προφανές ότι η αλληλεπίδραση πολιτισμού και αθλητισμού είναι μια σχέση διαχρονική και αέναη που αποφέρει μεγάλα και ευεργετικά αποτελέσματα. Ίσως , μεταγενέστερα να επωφεληθούν και κάτοικοι της περιοχής που δεν ασχολούνται με τον αθλητικό τουρισμό είτε σε προσωπικό επίπεδο (π.χ. εμπλοκή των ίδιων στις δραστηριότητες αυτές) είτε σε κοινωνικό επίπεδο (π.χ. πρωτοβουλίες για επιχειρήσεις ή εκδηλώσεις που σχετίζονται με το αντικείμενό τους αλλά και τον αθλητικό τουρισμό).

Στις ερωτήσεις που αναφέρονταν στην οικονομική ανάπτυξη σε τοπικό και εθνικό επίπεδο η γενική ανταπόκριση είναι ότι θα ήταν εφικτή, με την προϋπόθεση ότι οι δράσεις αυτές έχουν αξιολογηθεί προγενέστερα και δεν επιφέρουν κάποια βλάβη προς το φυσικό προστατευόμενο περιβάλλον και γενικά στην τοπική κοινωνία. Όσον αφορά την χρηματοδότηση των δράσεων του αθλητικού τουρισμού οι δήμοι δεν μπορούν να πάρουν πρωτοβουλίες για δράσεις καθώς υφίστανται περιορισμοί ως προς τον προϋπολογισμό αλλά και ως προς την προστατευόμενη περιοχή του Νέστου. Από την άλλη πλευρά η περιφέρεια έχει προβεί στη χρηματοδότηση μιας σειράς παρεμβάσεων και υπάρχουν ικανού μεγέθους χρηματοδοτικά εργαλεία μέσω κρατικών κεφαλαίων και ευρωπαϊκών προγραμμάτων που δεν πραγματοποιούνται πάντα καθώς ο τελευταίος λόγος έγκειται στην ιδιωτική πρωτοβουλία και κατά πόσο έχει πειστεί για την απόδοση του εκάστοτε έργου ή δράσης. Επίσης είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι όλοι οι φορείς θεώρησαν ότι θα υπάρξει μεγάλο οικονομικό όφελος στις τοπικές κοινότητες με την ανάπτυξη του αθλητικού τουρισμού καθώς όχι μόνο θα ενισχύσει τις ήδη υπάρχουσες επιχειρήσεις,

άλλα και θα συμβάλλει στην γένεση καινούργιων προσοδοφόρων επιχειρήσεων και θα οδήγησε στη γένεση και εδραίωση νέων επαγγελματιών.

Στο κεφάλαιο που αφορά στη δημιουργία ενός κέντρου extreme sports, οι δημόσιοι φορείς αποτελούν τους κατεξοχήν υποστηρικτές μιας τέτοιας κίνησης, με βασική προϋπόθεση οι χώροι που θα δημιουργηθούν να προσαρμοστούν καθόλα στις ανάγκες της περιοχής NATURA, ενστερνιζόμενοι τους περιορισμούς για τη διαφύλαξη ενός υγιούς περιβάλλοντος. Σύμφωνα με τα στοιχεία που διαθέτουν, οι γύρω περιοχές μπορούν να φιλοξενήσουν τουλάχιστον 1500 άτομα στις ξενοδοχειακές και μη δομές, αριθμός που αντιπροσωπεύει την προσέλευση τουριστών στις πιο δημοφιλείς χρονικές περιόδους, αλλά δεν θεωρούνται αντιπροσωπευτικές της ανάπτυξης που εν δυνάμει θα ακολουθήσει. Ωστόσο, αν δημιουργηθούν οι κατάλληλες συνθήκες για την σχεδίαση και οργάνωση αυτού του προγράμματος, είναι πεπεισμένοι πως ο δημόσιος και κυρίως ο ιδιωτικός τομέας θα σπεύσει στην προσθήκη παραπάνω κλινών και γενικότερα μονάδων φιλοξενίας και στέγασης.

Η στάση των Ιδιωτικών Φορέων

Το ιδιαίτερο στην περίπτωση των ιδιωτικών φορέων είναι πως οι απαντήσεις τους στις ερωτήσεις που δόθηκαν, συμβάδιζαν σχεδόν ολοκληρωτικά στη νοοτροπία. Κατέστησαν σαφές ότι ο στρατηγικός σχεδιασμός είναι ο πλέον καθοριστικός παράγοντας στις επιχειρήσεις, στις δράσεις και σε πολλά άλλα, χωρίς, φυσικά να αμελούν τους αστάθμητους παράγοντες που μπορεί να επέμβουν σε ένα τέτοιο εγχείρημα.

Αρχικά, επεσήμαναν τη σημαντική, αν όχι αναγκαία, συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα ως προϋπόθεση στην εξ ολοκλήρου ανάπτυξη του αθλητικού τουρισμού, δεδομένο που επιβεβαιώθηκε και από τους δημόσιους φορείς νωρίτερα. Ταυτόχρονα, ως προς τα οφέλη της συμμετοχής σε αυτήν την πρωτοβουλία, περιέλαβαν φυσικά την οικονομική καρποφορία και βέβαια, την πρόοδο της ίδιας της κοινωνίας μέσω αυτής της πρωτοπόρας δράσης. Σε αυτό το σημείο, υποστήριξαν πως αυτή τη στιγμή επιτυγχάνεται ισορροπία ανάμεσα στη συμμετοχή και κερδοφορία των επιχειρήσεών τους, γεγονός που τους κάνει να βλέπουν με ακόμα πιο θετική οπτική τις δράσεις του αθλητικού τουρισμού.

Σχεδόν όλοι οι συμμετέχοντες απάντησαν κατηγορηματικά και αρνητικά στην ύπαρξη οποιασδήποτε στήριξης και βοήθειας από την τοπική αυτοδιοίκηση και τη νομοθεσία γενικότερα, σε τομείς που αυτό επιτρέπεται. Πιο συγκεκριμένα, αναφέρονται στην απουσία κατάλληλων υποδομών που αφορούν ακόμα και στα πιο αυτονόητα, ίσως, ζητήματα όπως η πρόσβαση στην περιοχή (π.χ. απουσία δημόσιας συγκοινωνίας, μη παροχή οδηγιών στα μονοπάτια). Επίσης, θεωρούν τεράστιο μειονέκτημα το γεγονός ότι στη περιοχή αυτή δεν υπάρχει σωστή προβολή, με αποτέλεσμα να μην είναι γνωστό σε όλους αυτό που παρέχεται και έτσι οι περισσότεροι τουρίστες να αρκούνται στο αιώνιο δίπτυχο «ήλιος – θάλασσα».

Με αφορμή τη νομοθεσία, το βασικό μειονέκτημα-και συγχρόνως πλεονέκτημα-της περιοχής είναι οι αυστηροί περιορισμοί και απαγορεύσεις εξαιτίας της ανάδειξης της περιοχής σε *natura*. Εν τούτοις, δηλώνουν ότι δεν θα μπορούσαν σε καμία περίπτωση να παραβούν έναν τέτοιο νόμο, απεναντίας πιστεύουν ότι σε όλα αυτά θα υπάρξει η χρυσή τομή με την υπαναχώρηση φυσικά της δικής τους πλευράς. Επιπλέον, θεωρούν μειονεκτήματα όλα αυτά που αναφέρθηκαν παραπάνω σχετικά με την κρατική και τοπική βοήθεια αλλά και την απουσία υποδομών και κατάλληλων συνθηκών όχι μόνο για την ανάπτυξη αθλητικού τουρισμού αλλά και για την ανάπτυξη της ίδιας της περιοχής γενικά. Όσον αφορά στα πλεονεκτήματα, προφανώς και είναι γοητευμένοι από το φυσικό τοπίο και τις δυνατότητες που θα τους παρέχει όχι μόνο στο κομμάτι της εργασίας τους αλλά και στην γενικά αποδεκτή άποψη πως πρόκειται για ένα επίγειο παράδεισο που δεν πρέπει να υπερεκμεταλλευτεί και να χαθεί η σημασία του σε περιβαλλοντικό επίπεδο.

Τέλος, είναι φιλικά διακείμενοι προς τη δημιουργία ενός κέντρου με *extreme sports* αλλά και κέντρων στέγασης και φιλοξενίας τουριστών με τον όρο να γίνουν σεβαστοί οι περιορισμοί της περιοχής και να υπάρξουν εξειδικευμένες μελέτες για την υλοποίηση ενός τόσο πολυδάπανου και πολύχρονου προγράμματος, αν και δεν φάνηκαν ιδιαίτερα πρόθυμοι να ξεκινήσει κάποια διαδικασία αυτήν την περίοδο που η πανδημία και οι συνέπειες αυτής δυσχεραίνουν το συγκεκριμένο κλάδο.

Η στάση των οικολογικών οργανώσεων

Παρόλο που δεν συνηθίζεται, οι οικολογικές οργανώσεις της περιοχής έδειξαν ιδιαίτερο ενδιαφέρον στην ανάπτυξη του αθλητικού τουρισμού. Πιο συγκεκριμένα, οι

αντιπρόσωποι τους φάνηκαν σύμφωνοι στη δημιουργία ενός κατάλληλου στρατηγικού σχεδιασμού δράσεις, βασισμένου στις αρχές, τις ιδιαιτερότητες και τις ανάγκες των γύρω περιοχών.

Ο τρόπος που αντιμετωπίζουν τον αθλητικό τουρισμό και την πιθανή εγκαθίδρυση δράσεων που τον αφορούν είναι ιδιαίτερα φιλικός αφού θεωρούν πως είναι ένας σύμμαχος στη δημιουργία και ανάπτυξη οικολογικής συνείδησης. Βέβαια, σε όλα αυτά βασικό ρόλο κατέχει η προστασία της περιοχής natura και η συμμετοχή όλων των αρμόδιων φορέων που θα συμβάλλουν καταλυτικά στην εφαρμογή των περιορισμών αλλά και στην κατανόηση της σημασίας του τόπου αυτού, όχι μόνο σε εθνικό αλλά ίσως και σε παγκόσμιο επίπεδο. Όλα αυτά μπορούν να οδηγήσουν στην ανάπτυξη οικολογικής συνείδησης και αθλητικής κουλτούρας η οποία θα βασίζεται στην επαφή με τη φύση.

Όσον αφορά στα οφέλη του εν λόγω εγχειρήματος, οι σύλλογοι αναδεικνύουν τον οικονομικό παράγοντα, με προσθήκη την άνθηση της οικολογίας, που προαναφέρθηκε, και αναμφίβολα η δημιουργία νέων επαγγελματιών και η ίδρυση νέων, κερδοφόρων επιχειρήσεων που θα έχει ως αποτέλεσμα την ανάπτυξη της τοπικής κοινωνίας.

Οι αντιπρόσωποι των συλλόγων θεωρούν την περιοχή την πιο καλή επιλογή διότι διαθέτει τεράστια ποικιλία στο γεωγραφικό ανάγλυφο και μεγάλη βιοποικιλότητα σε χλωρίδα και πανίδα. Ως μειονέκτημα, θεωρούν την ασυνειδησία μερικών πολιτών και ίσως την αδιαφορία σε θέματα οικολογίας που όμως μπορούν να διορθωθούν με σωστή ενημέρωση και συμμετοχή στις μελλοντικές δράσεις.

Η στάση των συμμετεχόντων στην οικοδόμηση ενός κέντρου extreme sports είναι ιδιαίτερα θετική καθώς πέραν των προαναφερθέντων πλεονεκτημάτων θα προσεγγίσει μια πιο νεανική ηλικιακή ομάδα, πολύτιμη για την εξέλιξη του τόπου. Η ανάπτυξη υποδομών αθλητικού τουρισμού προαπαιτεί την συνεχή καθαριότητα του τόπου και των υποδομών και από την πλευρά Δήμων και Περιφέρειας αλλά και των ιδιωτών. Αν, κατά την άποψή τους, όλα οργανωθούν και εποπτευθούν από το κράτος και την Ευρωπαϊκή Ένωση και υπάρχει ορθός έλεγχος λειτουργίας και δραστηριότητας των επιχειρήσεων δεν υπάρχει περίπτωση να επιβαρυνθεί το περιβάλλον. Να σημειωθεί εδώ, ότι σύμφωνα με τα λεγόμενά τους δεν είναι όλη η περιοχή «αποκλεισμένη», καθώς μπορούν να αναπτυχθούν σε συγκεκριμένα σημεία οι υποδομές πάνω στις οποίες θα βασιστεί ο αθλητικός τουρισμός.

Τέλος, για αυτούς δεν έχει ιδιαίτερη σημασία ο τύπος του καταλύματος αλλά η τήρηση των κανόνων που διέπουν την πρόσβαση στην προστατευόμενη περιοχή. Όλα είναι ευπρόσδεκτα καθώς δίνουν την ευκαιρία στην ανάπτυξη πολλών τομέων, ατομικών και συλλογικών.

ΣΥΖΗΤΗΣΗ-ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Τα αποτελέσματα της έρευνας, όπως προέκυψαν από την ανάλυση των ερευνητικών δεδομένων και αναπτύχθηκαν στο προηγούμενο κεφάλαιο, συνδυαστικά με τη μελέτη της βιβλιογραφίας οδηγούν σε ιδιαίτερα χρήσιμα συμπεράσματα αναφορικά με τις δυνατότητες ανάπτυξης επιχειρήσεων δημιουργικού αθλητικού τουρισμού στην παραποτάμια περιοχή του Νέστου. Όπως προκύπτει, τόσο οι φορείς του δημοσίου, όσο και οι ιδιώτες και οι κάτοικοι της περιοχής δείχνουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον στη δημιουργία τέτοιων επιχειρήσεων καθώς θεωρούν πως θα είναι πολύπλευρα ωφέλιμες για την τοπική κοινωνία.

Επιγραμματικά θα μπορούσε να ειπωθεί πως στην περιφέρεια της Ανατολικής Μακεδονίας και της Θράκης οι συνθήκες δείχνουν να είναι κατάλληλες για τη δημιουργία μονάδων που θα πραγματοποιούνται αθλητικές δραστηριότητες ικανές να προσελκύσουν το τουριστικό ενδιαφέρον.

Συγκεκριμένα με βάση τις ερευνητικές υποθέσεις που διατυπώθηκαν, η έρευνα, συμπεριλαμβανομένου και του θεωρητικού της μέρους, απέδωσε τα επί μέρους συμπεράσματα, τα οποία και παρατίθενται στο παρόν κεφάλαιο. Αποδείχθηκε λοιπόν, πως η κεντρική διακυβέρνηση έχει τη δυνατότητα χρηματοδότησης και συμπερίληψης των περιφερειακών τοπικών δράσεων σχετικών με τον αθλητικό τουρισμό. Αυτό αποδεικνύεται από την έμφαση που δίνεται στον υπαίθριο, εναλλακτικό και αθλητικό τουρισμό στον Ν. 4582 του 2018. Μάλιστα ο στρατηγικός σχεδιασμός με ορίζοντα το 2030 παράλληλα με το μετατόπισμα στα εναλλακτικά τουριστικά προϊόντα, ειδικά στην περιοχή ενδιαφέροντος της έρευνας περιλαμβάνει τη δημιουργία της σιδηροδρομικής γραμμής Θεσσαλονίκης – Καβάλας – Ξάνθης, με προϋπολογισμό 1,68 δισεκατομμύρια ευρώ, που όπως σημειώθηκε αποτελεί ένα έργο που αναμένεται να ωφελήσει πολύπλευρα ολόκληρη την περιφέρεια.

Ένα δεύτερο συμπέρασμα είναι ότι οι επιχειρηματίες, εν ενεργεία και εν δυνάμει, δείχνουν προθυμία να μετάσχουν σε πλάνα σχετιζόμενα με την ανάπτυξη του αθλητικού τουρισμού στην περιοχή, με την προϋπόθεση ότι η πολιτεία θα είναι αρωγός στην επιχειρηματική τους απόπειρα. Όπως παρουσιάστηκε στα αποτελέσματα οι ήδη επιχειρούντες στην περιοχή, θεωρούν πως η πολιτεία, ακόμα και σε τοπικό επίπεδο

τοπικής αυτοδιοίκησης, δεν έχει μέχρι στιγμής συμβάλει με κάποιον τρόπο στην προώθηση του αθλητικού τουρισμού, τονίζοντας μάλιστα την απουσία κατάλληλων υποδομών. Μέσα, όμως από τις συνεντεύξεις, διαφάνηκε η πρόθεση τόσο των φορέων της διοίκησης, όσο και των ιδιωτών για ανάπτυξη του τομέα. Συμπεραίνεται, επομένως, πως οι ιδιωτικοί φορείς, αισθανόμενοι την στήριξη της πολιτείας δε θα είχαν ενδοιασμούς να επενδύσουν στον κλάδο.

Ένα τρίτο σημαντικό πόρισμα είναι ότι η σύμπραξη όλων των φορέων αποτελεί πράγματι βασική προϋπόθεση προκειμένου να αναπτυχθεί ο εναλλακτικός – δημιουργικός αθλητικός τουρισμός. Όμως η ρήξη ιδιωτών και δημοσίου έχει οδηγήσει σε μία αδυναμία συνεννόησης. Κατά τη διάρκεια των συνεντεύξεων ήταν εμφανές ότι οι φορείς του δημοσίου θεωρούσαν πως οι επιχειρηματίες επιδιώκουν το κέρδος, ζητώντας από το δημόσιο να αναλάβει όλο το κόστος, ενώ παράλληλα πολλές φορές οι επιχειρήσεις λειτουργούν χωρίς να είναι απόλυτα νομότυπες. Από την άλλη οι ιδιώτες κρίνουν πως οι φορείς του δημοσίου τους στοχοποιούν και επιδιώκουν να περιορίσουν τη δραστηριότητα τους προκειμένου να διατηρήσουν τις ισορροπίες και τα κεκτημένα που τους έχουν οδηγήσει σε αιρετές θέσεις. Δεδομένης της καλής διάθεσης, που η ερευνήτρια ως μη άμεσα εμπλεκόμενο μέρος, εξέλαβε από όλες τις πλευρές γίνεται φανερό πως ουσιαστικές διαφορές δεν υπάρχουν και ότι εργασίες, όπως αυτή, μπορούν να αποτελέσουν μία βάση συζήτησης, μέσω της οποίας θα αρθεί η καχυποψία και όλα τα εμπλεκόμενα μέλη θα συμπράξουν προς όφελος όλων.

Απαντες οι συνεντευξιζόμενοι τόνισαν πως η διατήρηση των οικοσυστημάτων που δημιουργεί ο ποταμός αποτελεί την πρώτη προτεραιότητα τους. Επίσης συμφώνησαν πως αυτό το ίδιο το περιβάλλον αποτελεί προϋπόθεση ανάπτυξης τουριστικών επιχειρήσεων που θα αποσκοπούν στην ευεξία μέσω αθλητικών δραστηριοτήτων. Όπως αναπτύχθηκε την ίδια στάση εμφανίζεται να έχει και η επίσημη πολιτεία, καθώς τόσο η ψήφιση του νόμου 4582/2018 όσο και τα σχέδια δράσης με πλάνο δεκαετίας για τον οικοτουρισμό και τον αθλητικό τουρισμό (ΙΝΣΕΤΕ, 2021), εμφανίζουν την επιθυμία της να στηριχθούν τέτοιες επιχειρηματικές δράσεις.

Η παραποτάμια περιοχή του Νέστου θεωρείται κατάλληλη για εξωτερικές αθλητικές δραστηριότητες και για την ανάπτυξη σχετικών με αυτές τουριστικών επιχειρήσεων. Μάλιστα φαίνεται πως η περιοχή μπορεί να φιλοξενήσει οικογένειες,

επισκέπτες από εταιρίες -σε εκδρομές σύσφιξης σχέσεων- και μεγαλύτερης ηλικίας άτομα καθώς προσφέρεται για ήπιας έντασης αθλητικές δραστηριότητες, όπως η πεζοπορία, η υπαίθρια ιπασία, η τοξοβολία, το τρέξιμο και το ψάρεμα. Παράλληλα, όμως μπορεί να φιλοξενήσει και θιασώτες αθλητικών δραστηριοτήτων με έντονο χαρακτήρα όπως το κανόε – καγιάκ ποταμού και το ράφτινγκ, την αναρρίχηση και την ορεινή ποδηλασία, το εναέριο πέρασμα με ειδικό εξοπλισμό πάνω από το ποτάμι (Flying Fox), ή ακόμα και φίλους των ακραίων αθλημάτων, όπως το bungee jumping και το «παραπέντε». Άλλωστε ήδη επιχειρούν στην περιοχή μικρές επιχειρήσεις που προωθούν τέτοιες δραστηριότητες, οι οποίες παρά το γεγονός πως δε στηρίζονται σε μεγάλες επενδύσεις και ούτε πλαισιώνονται από χώρους φιλοξενίας φαίνεται να έχουν απήχηση σε αρκετά διευρυμένο πελατολόγιο. Προτείνεται, επομένως, η πλαισίωση των επιχειρήσεων αυτών, και όποιων νέων, με άλλες τουριστικές δομές που θα συμπληρώνουν την τουριστική εμπειρία.

Επίσης επιβεβαιώνεται, τουλάχιστον θεωρητικά η ερευνητική υπόθεση πως ο φυσικό περιβάλλον όχι μόνο δεν κινδυνεύει, αλλά προστατεύεται από την ανάπτυξη, με την προϋπόθεση ότι αυτή θα γίνει στα πλαίσια ενός κεντρικά σχεδιασμένου σχεδίου και με τη συμμετοχή όλων των φορέων, από την κεντρική διακυβέρνηση μέχρι τους τοπικούς ιδιώτες επιχειρηματίες. Σε αυτό, άλλωστε, όπως φαίνεται στην ενότητα των αποτελεσμάτων, συμφώνησαν όλοι οι συνεντευξιαζόμενοι, δείγμα της προτεραιοποίησης που όλοι οι φορείς δίνουν στο περιβάλλον. Μία ουσιαστική πρόταση θα ήταν η συζήτηση για τη διασφάλιση της βιωσιμότητας των οικοσυστημάτων να αποτελέσει τη βάση επί της οποίας θα μπορέσουν όλοι οι ενδιαφερόμενοι να οικοδομήσουν αρχικά έναν γόνιμο διάλογο και στη συνέχεια συνεργασίες.

Άπαντες συμφώνησαν πως πέρα από τα υλικοτεχνικά και οικονομικά οφέλη θα προκύψουν οφέλη για την προαγωγή της υγείας και ενός ευρύτερα υγιεινού τρόπου διαβίωσης. Αυτό επισημάνθηκε τόσο από τους φορείς του δημοσίου τομέα, όσο και από τους μετέχοντες σε φορείς με περιβαλλοντικό ενδιαφέρον, αλλά υποστηρίχθηκε και από τους νεότερους σε ηλικία ιδιώτες, ειδικά από αυτούς που ήδη επιχειρούν στον κλάδο. Με δεδομένο ότι οι αθλητικές δραστηριότητες προάγουν τον υγιεινό τρόπο ζωής, καθώς επίσης κι ότι οι κάτοικοι θα στραφούν προς τον αθλητισμό είτε λόγω των νέων επαγγελματιών που θα προκύψουν είτε λόγω της ευκολίας πρόσβασης σε μονάδες

άθλησης, κρίνεται πως η ενίσχυση της δράσης δημιουργικών αθλητικών τουριστικών επιχειρήσεων αποτελεί από μόνη της πρόταση για την προαγωγή της υγείας στην περιοχή.

Τέλος, φαίνεται πως επιβεβαιώνεται και η τελευταία ερευνητική υπόθεση ότι από την ανάπτυξη του εναλλακτικού - δημιουργικού αθλητικού τουρισμού στην παραποτάμια περιοχή του Νέστου αναμένεται αύξηση των επενδύσεων στην περιοχή, βελτίωση των υπαρχουσών και σύσταση νέων τουριστικών μονάδων και αθλητικών δομών, μείωση της ανεργίας στις νεαρές ιδίως ηλικίες, περιορισμός της μετανάστευσης προς τα αστικά κέντρα και προσέλευση τουριστών αν όχι σε 12μηνη βάση, τουλάχιστον σε διευρυμένη σαιζόν. Όπως , άλλωστε αναπτύχθηκε στη βιβλιογραφική ανασκόπηση, ο παγκόσμιος οργανισμός τουρισμού κρίνει αυτές ακριβώς τις παραμέτρους ως τα σημεία που εξασφαλίζουν τη βιωσιμότητα των επιχειρήσεων αθλητικού τουρισμού (UNTWO, 2017).

Τα συμπεράσματα που προκύπτουν από την έρευνα είναι ιδιαίτερα ενθαρρυντικά. Προκειμένου, όμως η θεωρητική αυτή αποτίμηση να πραγματωθεί και να υλοποιηθούν επενδύσεις που θα αφορούν τουριστικές μονάδες αθλητικού τουρισμού υπάρχουν ακόμα κάποιες παρατηρήσεις που προέκυψαν κατά τη διάρκεια διεξαγωγής και συγγραφής της παρούσης. Αυτές παρατίθενται ως προτάσεις ή προβληματισμοί τα κυριότερα σημεία των οποίων είναι τα ακόλουθα:

- ✓ Κρίνεται απαραίτητη η συμμετοχή του δημόσιου φορέα προκειμένου να δημιουργηθούν υψηλής ποιότητας υποδομές και ειδικές εγκαταστάσεις.
- ✓ Οι μονάδες στέγασης που θα δημιουργηθούν πρέπει να συμφωνούν με το δημιουργικό – αθλητικό προφίλ των φιλοξενουμένων τους.
- ✓ Η προβολή μέσω της περιφέρειας θα μπορούσε να συμβάλλει στην προσέλκυση τουριστών με ειδικά ενδιαφέροντα με προέλευση είτε από την Ελλάδα, είτε από το εξωτερικό.
- ✓ Η απασχόληση νέων της περιοχής σε τέτοιου τύπου επιχειρήσεις θα βοηθούσε να σταματήσει η εσωτερική μετανάστευση προς τα αστικά κέντρα για αναζήτηση εργασίας και παράλληλα θα εισάγει την αθλητικό τρόπο ζωής στην κοινότητα.
- ✓ Με την έλευση της νέας σιδηροδρομικής γραμμής και την προσδοκώμενη εμπορική και οικονομική ανάπτυξη δίνεται η ευκαιρία να αναζητηθούν και

επενδυτές έξω από την περιφέρεια που θα έχουν, όμως, την τεχνογνωσία και την εμπειρία με ανάλογο τύπου επιχειρήσεις.

- ✓ Προτεραιότητα κατοίκων της περιοχής, επισκεπτών και πιθανών επενδυτών αποτελεί η διαφύλαξη των οικοσυστημάτων που δημιουργούνται από τον Νέστο ποταμό και η βιωσιμότητα τους.
- ✓ Η δημιουργία θεματικών πάρκων με περιβαλλοντικό περιεχόμενο στα οποία θα διεξάγονται και ήπιας ή μέτριας έντασης δραστηριότητες θα μπορούσαν να προσελκύσουν επισκέπτες εκδρομείς από τα γύρω αστικά κέντρα, όπως και από τη Θεσσαλονίκη, καθώς θα ήταν ιδεατά για οικογενειακές και σχολικές εκδρομές.
- ✓ Η επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου προϋποθέτει τη συνεργασία όλων των φορέων της περιφέρειας και τη διάθεση των κατοίκων να παραμείνουν στον τόπο τους.

Γενική αποτίμηση – Προτάσεις για μελλοντικές έρευνες

Δεδομένου ότι η παρούσα εξετάζει την περίπτωση του Νέστου ποταμού και της περιφέρειας της Αν. Μακεδονίας και Θράκης δε θα επιτρεπόταν επιστημονικά να γενικευθούν τα αποτελέσματα της. Όμως επειδή η ηπειρωτική Ελλάδα διακρίνεται για το έντονο γεωμορφολογικό της ανάγλυφο και οι αγροτικές τοπικές κοινωνίες εμφανίζουν παρόμοια χαρακτηριστικά, σε οικονομικο-κοινωνικο-πολιτικό επίπεδο, φαίνεται πως αντίστοιχα δεδομένα πιθανά ισχύουν για όλες τις περιοχές οι οποίες δυνητικά προσφέρουν ανάλογες ευκαιρίες ανάπτυξης δημιουργικών αθλητικών τουριστικών δομών. Άλλωστε κάθε επιστημονικά τεκμηριωμένη άποψη και κάθε ερευνητική απόπειρα, συμπεριλαμβανομένης της παρούσης, δύνανται να δημιουργήσουν την γνώση επί της οποίας επιτυχημένα επιχειρηματικά πλάνα θα διαμορφώσουν νέες καινοτόμες δράσεις σε τομείς που είναι ιδιαίτερα σημαντικοί για την οικονομία, όπως αυτός του τουρισμού.

Ακόμη στην Ελληνική βιβλιογραφία είναι ελάχιστες οι επιστημονικές έρευνες, μελέτες και δημοσιεύσεις που θέτουν στο επίκεντρο τις βασικές πτυχές της έρευνας αυτής. Ο παραποτάμιος τουρισμός, όρος πιθανά αδόκιμος λόγω πρωτοτυπίας στη θεματολογία, αν και αποτελεί επίκεντρο και θεματική σε πλήθος δημοσιεύσεων δε συναντάται παρά ελάχιστα σε ακαδημαϊκό επίπεδο. Η παρούσα έρευνα, λοιπόν, δύναται

να αποτελέσει μία βάση επί της οποίας θα παρακινηθούν και άλλοι ερευνητές να ασχοληθούν με τα ποτάμια ως σημεία αναφοράς για αθλητικές και τουριστικές δραστηριότητες. Μία ακόμη πτυχή που τίθεται, ή για την ακρίβεια εντοπίστηκε και αναδείχθηκε κατά την πορεία της έρευνας, και χρήζει περαιτέρω επιστημονικής μελέτης διεπιστημονικά είναι η ανάγκη που προκύπτει στη μετα – επιδημική εποχή για ατομική ευεξία και τη δημιουργία ατομικών μοναδικών εμπειριών και αναμνήσεων. Ως μία μελέτη που εκπονείται στα πλαίσια του ΜΠΣ «Διοίκησης Αθλητικών Οργανισμών & Επιχειρήσεων», οφείλει να υπερτονίσει αυτήν την ανάγκη καθώς ο αθλητισμός αποσκοπεί πρώτιστα στην ευεξία και αδιαμφισβήτητα πρόκειται για δραστηριότητα ικανή να δημιουργεί μοναδικές εμπειρίες. Προτείνεται, λοιπόν, οι νέοι επιστήμονες που προτίθενται να ασχοληθούν με το αντικείμενο να λάβουν υπ' όψη τους τη διαμορφούμενη αυτήν παράμετρο και να τη διερευνήσουν καθώς φαίνεται ωφέλιμη τόσο για τις επιστήμες της Διοίκησης Επιχειρήσεων και της Φυσικής Αγωγής, όσο και για το σύνολο της κοινωνικής ευημερίας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνόγλωσσες Βιβλιογραφικές Αναφορές

Αγγελίδου, Ευ., & Τσιλιμένη, Τ. (2009). *Η αφήγηση ως εργαλείο μάθησης στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση Δραστηριότητες και Προτάσεις*. Αθήνα, Καστανιώτης.

Βαλασάκη Μ. (2020). *Νεανική Πάρκινσον: Ενσώματες εμπειρίες και καθημερινές πρακτικές* (Διδακτορική διατριβή). Πανεπιστήμιο Κρήτης, Ρέθυμνο.

Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης Ε.Ε.Τ.Α.Α. (2020). *Τουριστικός Σχεδιασμός και Προβολή, Εγχειρίδιο για Ο.Τ.Α.* Αθήνα. Ανάκτηση από https://www.eetaa.gr/tourismos/egxeiridio_touristikou_sxediasmou_kai_provo_lhs_11_6.pdf

Ηλεκτρονικό Εγχειρίδιο (2019). *Ανάλυση SWOT και η Χρήση της*. Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου. Ανάκτηση από <http://old-eclass.uop.gr/modules/document/file.php/OMA160/swot.pdf>

Θεοδωράκης, Ν. Είδη και Τυπολογίες Αθλητικών Τουριστών. Το ελληνικό αθλητικό προϊόν. Σέρρες. Ανάκτηση από <https://opencoubswewrses.auth.gr/modules/units/?course=OCRS103&id=1094>

Θεοδωροπούλου, Ε. (2006). *Αειφόρος Τουριστική Ανάπτυξη και Περιβάλλον*. Αθήνα: Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο

Ινστιτούτο του Συνδέσμου Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων ΙΝΣΕΤΕ (2021). *Ελληνικός Τουρισμός Σχέδια Δράσης 2030*. Αθήνα. Ανάκτηση από <https://insete.gr/greektourism2030/>

Ινστιτούτο του Συνδέσμου Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων ΙΝΣΕΤΕ (2019). *Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, Ετήσια έκθεση ανταγωνιστικότητας και διαρθρωτικής προσαρμογής στον τομέα του τουρισμού για το έτος 2018*. Ανάκτηση από <https://insete.gr/studies/%CE%B5%CF%84%CE%AE%CF%83%CE%B9%CE%B1-%CE%AD%CE%BA%CE%B8%CE%B5%CF%83%CE%B7-%CE%B1%CE%BD%CF%84%CE%B1%CE%B3%CF%89%CE%BD%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%B9%CE%BA%CF%8C%CF%84%CE%B7%CF%84%CE%B1%CF%82-%CE%BA%CE%B1/>

- Ίσαρη, Φ., Πουρκός, Μ. (2015). *Ποιοτική Μεθοδολογία Έρευνας, Εφαρμογές στην Ψυχολογία και Εκπαίδευση*. Αθήνα. Kallipos.
- Καλαντζή, Ε. (2020). *Δημιουργικός, Βιώσιμος και Έξυπνος Τουρισμός: Μια Ολοκληρωμένη Προσέγγιση για τον Αστικό Πολιτιστικό Τουρισμό*. Διδακτορική Διατριβή. Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο: Θεσσαλονίκη.
- Καμπίσης, Χ. (2004). *Η έρευνα στις αθλητικές επιστήμες, Στατιστική Ανάλυση Αξιολόγηση*. Θεσσαλονίκη, Αυτοέκδοση.
- Κούτουλας, Δ. (2015). Εισαγωγή στον Τουρισμό και την Τουριστική Οικονομία. Βασικές έννοιες. Ανάκτηση από <https://eclass.upatras.gr/courses/BMA547/>
- Κούτουλας, Δ. (2001). Ο θεωρητικός προσδιορισμός του τουριστικού προϊόντος ως βασική προϋπόθεση του τουριστικού μάρκετινγκ. Διδακτορική Διατριβή. Πανεπιστήμιο Αιγαίου: Χίος. Ανάκτηση από <http://thesis.ekt.gr>
- Λιναρδάτου, Χ. (2008). *Πολιτιστικός Τουρισμός – Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού: πολιτισμός – τέχνες – διαχείριση ελεύθερου χρόνου*. Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων Γενική Γραμματεία Εκπαίδευσης Ενήλικων Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων. 14-16.
- Μιχαήλ, Δ. Ηλεκτρονικό Εγχειρίδιο. *Μέθοδοι και Τεχνικές Ανάλυσης στην Ποιοτική Κοινωνική Έρευνα*. Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας.
- Παγούνης, Ν (2012). *Παράγοντες και προϋποθέσεις ανάπτυξης του αθλητικού τουρισμού στη λίμνη Καστοριάς*. Μεταπτυχιακή Εργασία. Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου., Σπάρτη.
- Παρασκευοπούλου-Κόλλια, Ε.Α. (2008). Μεθοδολογία Ποιοτικής Έρευνας στις Κοινωνικές Επιστήμες και συνεντεύξεις. *Open Education, The Journal for Open and Distance Education and Educational Technology*, 4(1).
- Πετράκης, Π. (2012). Ηλεκτρονικό εγχειρίδιο: *Επιχείρηση και Μάρκετινγκ*. Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών.
- Υφαντίδου, Γ. (2009). *Τάσεις, προοπτικές και τυπολογία του τουρισμού στην Ελλάδα με έμφαση στον αθλητικό τουρισμό*. Διδακτορική Διατριβή). ΣΕΦΑΑ, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης: Κομοτηνή. Ανάκτηση από <http://thesis.ekt.gr>
- Υφαντίδου, Γ ., Κώστα ., Μιχαλοπούλου, Μ., & Τσίτσαρη, Ε. (2010). Τουριστική τυπολογία: εφαρμογή στην Ελλάδα. *Άθληση και κοινωνία*, 50, 68-76.

- Ayuso, S. (2007). Comparing Voluntary Policy Instruments for Sustainable Tourism: The Experience of the Spanish Hotel Sector. *Journal of Sustainable Tourism*, 15 (2), 144-159.
- Belias, D., Velissariou, E., Kyriakou, D., Vasiliadis, L., Aspridis, G., Mantas, C., Roditis, A., Koustelios, A., Katsoni, V., & Velandar, K. (2017). *Innovative Approaches to Tourism and Leisure: Culture, Places and Narratives in a Sustainability Context. Greece as a sports tourism destination*. Springer Proceedings in Business and Economics, 507-519.
- Belias, D., Velissariou, E., Kyriakou, D., Vasiliadis, L., Aspridis, G., Mantas, C., Roditis, A., & Koustelios, A. (2018). *Greece as a Sports Tourism Destination*. In: *Innovative Approaches to Tourism and Leisure*. Springer Proceedings in Business and Economics.
- Buckley, R. (2009). *White – water tourism*. River tourism, pp. 181-196.
- Buttler, R.W. (1999). *Sustainable Tourism: A state-of-the-art review*. *Tourism Geographies*, 1 (1), 7-25.
- Carter, N., Bryant-Lukosius, D., DiCenso, A., Blythe, J., Nevile, A.J. (2014). The use of triangulation in qualitative research. *Oncol Nurs Forum*, 41 (5), 545-7.
- Coccosis, Tsartas, H.P., & Gkrimpa, E. (2011). *Special & Alternative Forms of Tourism*. Kritiki: Athens.
- Coccosis, H. (2018). Cultural Heritage and Sustainable Tourism: The challenges.
- Cooper, M. (2009). *River tourism: sailing the Nile*. River tourism: pp. 74-94.
- Denzin, N. K. (1978). *Sociological Methods*. New York: McGraw-Hill.
- Dima, M., A., Anghel, J., Dobrea, C., R. (2020). *Economic Recovery After covid-19*. 3th *International Conference on Economics and Social Sciences*. Springer Romania.
- Gibson J.H. (1998). Sport Tourism: A Critical Analysis of Research. *Sport Management Review*, 1(1), 45-76.
- Gibson J.H. (2004). Moving Beyond the “What is and Who” of Sport Tourism to Understanding “Why”. *Journal of Sport & Tourism*, 9 (3), 247-265

- Eisner, W.E. (1991). *The enlightened eye, qualitative inquiry and the enhancement of educational practice*. New York. Macmillan.
- Hales, R., Dredge, D., Higgins-Desbiolles, F., & Jamal, T. (2018). *Tourism Analysis, Academic Activism in Tourism Studies: Critical Narratives from Four Researchers* (pp.189-199). Cognizant Communication Corporation.
- Huberman, A. M., & Miles, M. B. (1994). Data management and analysis methods. In N. K. Denzin & Y. S. Lincoln (Eds.). *Handbook of qualitative research* (pp. 428-444). Sage Publications, Inc.
- Hunziger, W., & Krapf, K. (1942). *Grundriss der allgemeinen Fremdenverkehrslehre Outline of the general theory of tourism*. Published in Germany by the Tourism Research Institute of University of St. Gallen, Polygrafischer Verlag AG, Zurich.
- Hynes, S., & Hanley, N. (2006). *Preservation versus development on Irish rivers: whitewater kayaking and hydro-power in Ireland (vol. 23)*. Land Use Policy: pp. 170-180.
- Imbal, J. (2005). *Sepik River Tourism: a model for sustainable community development*. Development Bulletin: pp. 73-74.
- Jafari, J. (1989). *Structure of Tourism*. London. Prentice Hall
- Jelincic, D. A., Zuvela, A. (2012). Facing the challenge? Creative Tourism in Croatia. *Journal of Tourism Consumption and Practice*. 4, 78-90.
- Katsoni, V., & Velander, K. (2018). *Innovative Approaches to Tourism and Leisure*. Springer: 507-519.
- Kirk, J., & Miller, M. (1986). *Reliability and Validity in Research*. London: Sage.
- Meng, F., Pan, B. (2018). *Tourism Analysis. An Interdisciplinary Tourism & Hospitality Journal (vol23)*. Cognizant Communication Corporation.
- Moore, K., Cushman, G., Simmons, D. (1995). Behavioral conceptualization of tourism and leisure. *Annals of Tourism Research*, 22(1), 67-85.
- Network, U. C. C. (2006). *Towards Sustainable Strategies for Creative Tourism: Discussion Report of the Planning Meeting for 2008 International Conference on Creative Tourism*. New Mexico, USA.

- Patton, M. Q. (2002) (3RD ed.). *Qualitative research and evaluation methods*. Thousand Oaks: Sage Publications.
- Patton M. Q. (1999). Enhancing the quality and credibility of qualitative analysis. *Health services research*, 34(5 Pt2), 1189-1208.
- Raymond, C. (2007). *Creative tourism New Zealand: The practical challenges of developing creative tourism*. Tourism, creativity and development. Oxon: Routledge pp. 145-157.
- Romagosa, F., Priestley, G. K., & Llurdés, J. C. (2013). *The Role of Tourism in Sustainable Development Strategies (vol8)*. Spain: University of the Aegean.
- Richards, G., & Raymond, C. (2000). *Creative tourism*. Atlas: pp 16-20. https://www.academia.edu/1785786/Creative_Tourism
- Robson, C. (2010). *Real World Research*. Gutenberg.
- Simpson, D. (2009). *River Tourism*. Leisure Tourism
- Standeven, J., & De Knop, P. (1999). *Sport Tourism*. Champaign, IL: Human Kinetics.
- Sungsoo, P. (2005). *Knowledge Map for Tourist Destinations- Needs and Implications*. Tourism Management, 26 (4), 583-594.
- Timothy, D. J. (2009). *River-based tourism in the USA: tourism and recreation on the Colorado and Mississippi rivers*. River tourism: pp. 41-54.
- United Nations Environment Programme (UNEP) World Tourism Organization (UNWTO) (2005). *Making Tourism More Sustainable- A Guide for Policy Makers*. Retrieved from <https://www.unwto.org/sustainable-development>
- ETOA (2014). *Cities and the Future of Europe's Tourism, European Association of Tour Operators ETOA*. (online) Travel and Tour World. Retrieved from <https://www.travelandtourworld.com/>
- Weed, M., & Bull, C. (2004). *Sport Tourism: Participants, Policy and Providers*. Tourism Management, 29 (3), 603. Elsevier Butterworth-Heinemann, Oxford.
- Wurzburger, R., Pratt, S., & Pattakos, A. (2009). *Creative tourism: A global conversation: How to Provide Unique Creative Experiences for Travelers Worldwide*. Sunstone Press: Santa Fe.
- Zacharatos, G. (1984). *Tourismus und Wirtschaftsstruktur dargestellt am Beispiel Griechenlands*. Verlag Peter Lang: Frankfurt

Ιστοσελίδες

Δήμος Ξάνθης. <https://www.cityofxanthi.gr/dimos>

Δημοφέλεια. Δημοτική κοινωφελής επιχείρηση Καβάλας. <https://www.kavalagreece.gr/>

Δημοφέλεια Δημοτική κοινωφελής επιχείρηση Καβάλας.
<https://www.kavalagreece.gr/tourismos/touristikis-plirofories/ekdromes/potamos-nestos/>

Εγκρίθηκε το Περιφερειακό Χωροταξικό Πλαίσιο της Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας. <https://government.gov.gr/egkrithike-to-periferiako-chorotaxiko-plesio-pchp-tis-periferias-anatolikis-makedonias-thrakis/>

Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης Ε.Π., Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας & Θράκης, ΕΣΠΑ 2014-2020. <https://eydamth.gr/>

Ενναλακτικός Τουρισμός. Νέστος, Ταξίδι στο Όνειρο. <https://www.alternative-tourism.gr/el/arthrografia/197-tourismos-peripeteias/557-nestos-taksidi-sto-oneiro>

Ινστιτούτο Συνδέσμου Ελληνικών Επιχειρήσεων (ΙΝΣΕΤΕ). Ετήσια Έκθεση Ανταγωνιστικότητας Προσαρμογής στον Τομέα του Τουρισμού για το έτος 2018. <https://insete.gr/studies/%CE%B5%CF%84%CE%AE%CF%83%CE%B9%CE%B1-%CE%AD%CE%BA%CE%B8%CE%B5%CF%83%CE%B7-%CE%B1%CE%BD%CF%84%CE%B1%CE%B3%CF%89%CE%BD%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%B9%CE%BA%CF%8C%CF%84%CE%B7%CF%84%CE%B1%CF%82-%CE%BA%CE%B1-16/>

Κεραμωτή, ήσυχος προορισμός με πλούσια φύση. <https://northsailing.gr/el/keramoti/>

Μουσείο Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας. Ελληνικό κέντρο Βιότοπων -Υγροτόπων. https://www.ekby.gr/ekby/el/EKBY_home_el.html

Ποταμός Νέστος. Πηγή: <https://www.nestohoria.gr/potamos-nestos/>

Σιδηροδρομικά δίκτυο, Αναλυτικός Χάρτης Δικτύου.
<https://ose.gr/%cf%83%ce%b9%ce%b4%ce%b7%cf%81%ce%bf%ce%b4%cf%81%ce%bf%ce%bc%ce%b9%ce%ba%cf%8c->

%ce%b4%ce%af%ce%ba%cf%84%cf%85%ce%bf/%cf%87%ce%ac%cf%81%cf%84%ce%b7%cf%82/

Τρέχοντας στο κύμα. <http://waverunning.gr/>

Φύση και Τουρισμός. <http://www.topeiros.gr/portal/parousiasi/fisi-tourismos.html>

Forestis. Δραστηριότητες στη Φύση του Παρανεστίου στο ποταμό Νέστο! (Rafting, Canoe-kayak, Πεζοπορίες, κ.α.). <https://www.forestis.gr/>

Global Travel Remains Subdued in Second Pandemic Year. <https://www.statista.com/chart/21793/international-tourist-arrivals-worldwide/>

Ramsar Sites Information Service. <https://rsis Ramsar.org/ris/56>

World Tourism Organization, UNWTO. <https://www.unwto.org/glossary-tourism-terms>

World Travel & Tourism Council, WTTC. <https://wtcc.org/>